

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ

«Η σχολική αυλή: επίδραση του πράσινου στη χρήση της από παιδιά του δημοτικού σχολείου»

Κίττα Ευαγγελινή, Α.Μ.: 02111

ΕΠΙΒΛΕΨΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Επίκουρη Καθηγήτρια Τσεβρένη Ίριδα

Καθηγήτρια Μιχαλοπούλου Κατερίνα

ΒΟΛΟΣ 2020

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην Ελλάδα τα σχολεία βρίσκονται συνήθως σε αστικά κατοικημένες περιοχές και καλύπτονται κυρίως από σκληρά αδιαπέραστα υλικά (π.χ. τσιμέντο, άσφαλτο κ.λπ.). Οι χώροι πρασίνου και τα δέντρα είναι σπάνια και περιορίζονται σε οριακές περιοχές, ενώ αθλητικά στοιχεία (γκολπόστ, μπασκέτες, δίχτυα βόλεϊ) τοποθετούνται με τέτοιο τρόπο ώστε να αποτρέπουν άλλες δραστηριότητες. Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, η αναμόρφωση των σχολικών αυλών με στοιχεία πρασίνου θεωρείται απαραίτητη και έχει άμεσο αντίκτυπο στη διάθεση και αποτελεσματικότητα μαθητών και καθηγητών. Στην παρούσα εργασία επιχειρήθηκε να διερευνηθεί η επίδραση μιας αναμορφωμένης πράσινης αυλής ενός τυπικού σχολείου της Ελληνικής Περιφέρειας στην διάθεση και λειτουργικότητα μαθητών και εκπαιδευτικών. Έτσι, στην αναμορφωμένη με βιοκλιματικά κριτήρια τυπική συμβατική αυλή του 1ου Δημοτικού Σχολείου Νέας Ιωνίας Βόλου επιχειρήθηκε η καταγραφή των απόψεων των μαθητών και εκπαιδευτικών του σχολείου για την αποτελεσματικότητα της παρέμβασης, που έγινε στο πλαίσιο ενός ερευνητικού έργου των Τμημάτων Γεωπονίας Φυτικής Παραγωγής και Αγροτικού Περιβάλλοντος και Προσχολικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας για την αναμόρφωση σχολικών αυλών στο πολεοδομικό συγκρότημα του Βόλου. Η γνώμη και οι απόψεις των κύριων χρηστών της αυλής που είναι οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί αποτυπώθηκαν με ατομικές συνεντεύξεις. Η ανάλυση των συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν έδειξε πως οι μαθητές είναι γενικά ευχαριστημένοι από τη νέα βιοκλιματική αυλή, συμμετείχαν στην υλοποίηση της αναμόρφωσης και επιθυμούν να αξιοποιείται η αυλή και για τη διδασκαλία μαθημάτων. Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν γενικά χρήσιμη την αναμόρφωση ωστόσο δεν συμμετείχαν στις εργασίες αναμόρφωσης της σχολικής αυλής και είναι επιφυλακτικοί στο να εμπλακούν στις δράσεις και εργασίες συντήρησης και περαιτέρω βελτίωσης της σχολικής αυλής.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η έρευνα που παρουσιάζεται σε αυτή την εργασία, πραγματοποιήθηκε στο 1ο Δημοτικό Σχολείο Ν. Ιωνίας Βόλου.

Ως εκ τούτου, θέλω να ευχαριστήσω τους εκπαιδευτικούς του σχολείου για τη συνεργασία και την ανταπόκρισή τους στις συνεντεύξεις. Ιδιαίτερα ευχαριστώ τον Υποδιευθυντή του Σχολείου κο Ιωάννη Παπαδόπουλο για την αμέριστη βοήθειά και συμπαράστασή του.

Η έρευνα δεν θα γινόταν χωρίς τους μαθητές του σχολείου τους οποίους θερμά ευχαριστώ για τη συγκινητική τους βοήθεια.

Σημαντική ήταν η βοήθεια και συνεργασία της τέως Καθηγήτριας του Τμήματος Προσχολικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας κας Βασιλείας Χρηστίδου. Την ευχαριστώ θερμά για τη συμπαράσταση και εμπιστοσύνη της.

Καταλυτική για την υλοποίηση της εργασίας ήταν η βοήθεια των μελών του Εργαστηρίου Γεωργικών Κατασκευών και Ελέγχου Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Τους ευχαριστώ όλους και ιδιαίτερα τον Διευθυντή του Εργαστηρίου Καθηγητή κο Νικόλαο Κατσούλα και τον ερευνητή Δρα Δημήτριο Αντωνιάδη για την αμέριστη στήριξη και βοήθεια τους.

Θέλω, επίσης να ευχαριστήσω θερμά την κα Τσεβρένη Ίριδα, Επίκουρη Καθηγήτρια του Τμήματος Προσχολικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας καθώς και την κα Μιχαλοπούλου Κατερίνα, Καθηγήτρια του Τμήματος Προσχολικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, που δέχτηκαν να είναι επιβλέπουσες και να βαθμολογήσουν την εργασία μου.

Τέλος ευχαριστώ την οικογένειά μου και ιδιαίτερα τον πατέρα μου Ομότιμο Καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας Κωνσταντίνο Κίττα που μου έμαθε να αγαπώ την έρευνα και να σέβομαι τους συνεργάτες μου και φυσικά τις κόρες μου Αριάδνη και Φαίδρα και τον γιό μου Ιάσονα- Κωνσταντίνο που μ' ένα τους χαμόγελο ξεχνάω κάθε δυσκολία.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελίδα

	ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
	ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	3
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
2	ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΥΛΗΣ	8
2.1.	Εισαγωγή- Γενικά περί βιοκλιματικού σχεδιασμού	8
2.2.	Καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης της αυλής στο σχολικό συγκρότημα του 1ου, 2ου Δημοτικού και 12ου Νηπιαγωγείου Νέας Ιωνίας	9
2.3..	Εγκατάσταση μετεωρολογικών σταθμών μέτρησης βασικών κλιματικών παραμέτρων στις σχολικές αυλές.	10
2.4.	Συμβατική φυτοτεχνική μελέτη (1ο στάδιο) διαμόρφωσης σχολικών αυλών	10
2.5.	Βιβλιογραφική ανασκόπηση σχετικά με δείκτες θερμικής άνεσης και δυνατότητα μέτρησης αυτών σε κλίμακα σχολικής αυλής.	10
2.6.	Κατασκευή φορητού σύνθετου μετρητικού σταθμού για καταγραφή μικροκλιματικών παραμέτρων στις σχολικές αυλές.	11
2.7.	Σημειακές μετρήσεις μικροκλιματικών παραμέτρων σε επιλεγμένες ημέρες και δημιουργία μικροκλιματικών χαρτών	12
2.8.	Φυτοτεχνική μελέτη 2ου σταδίου (με χρήση και των μικροκλιματικών χαρτών)	15
2.9.	Διαμόρφωση χώρου πράσινου σύμφωνα με την τελική φυτοτεχνική μελέτη	15
2.10.	Συμπεράσματα	17
3.	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΜΟΡΦΩΜΕΝΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΥΛΗΣ ΣΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΟΝΙΤΗΤΑ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ	18
3.1.	Εισαγωγή	18
3.2.	Η σχολική αυλή και η λειτουργία της ως χώρος αγωγής και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης	18
3.3.	Μεθοδολογία	20
3.3.1.	Στόχος και δείγμα της έρευνας	20
3.3.2.	Ερευνητικά Ερωτήματα	23
3.3.3..	Μέθοδος συλλογής των δεδομένων	23
3.3.3.1.	Όσον αφορά τους μαθητές	23

3.3.3.2.	Όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς	24
3.3.4.	Τεκμηρίωση των μεθοδολογικών εργαλείων	25
3.3.5..	Μέθοδος ανάλυσης των δεδομένων	27
3.4.	Αποτελέσματα	28
3.4.1.	Αποτελέσματα συνεντεύξεων των μαθητών	28
3.4.1.1.	Ενότητα 1η : Τα συναισθήματα και οι εμπειρίες των παιδιών στη σχολική αυλή	28
3.4.1.2.	Ενότητα 2η : Η χρήση της αυλής από τα παιδιά - Η αυλή ως χώρος μάθησης, δημιουργίας, ψυχαγωγίας, επαφής με τη φύση	41
3.4.1.3.	Ενότητα 3η : Διάθεση για συμμετοχή στο σχεδιασμό και διερεύνηση της αυτοπεποίθησης	49
3.4.2.	Αποτελέσματα Συνεντεύξεων Εκπαιδευτικών	59
3.5.	Σχολιασμός αποτελεσμάτων συνεντεύξεων ανοιχτού τύπου	73
3.5.1.	Σχολιασμός Ερωτηματολογίων Μαθητών	73
3.5.2.	Σχολιασμός Ερωτηματολογίων Εκπαιδευτικών	75
4.	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	77
4.1..	Ερωτηματολόγια μαθητών	77
4.2.	Ερωτηματολόγια εκπαιδευτικών	78
4.3.	Γενικά συμπεράσματα	80
5.	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	81
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: Σχάρα ερωτήσεων των συνεντεύξεων με τους μαθητές .	83
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Σχάρα ερωτήσεων των συνεντεύξεων με τους εκπαιδευτικούς .	86

1.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι σχολικές αυλές αποτελούν σήμερα, απλά, χώρους υλοποίησης των διαλειμμάτων ή συγκέντρωσης των μαθητών, κυρίως πριν την έναρξη των μαθημάτων τους. Θα μπορούσε, ωστόσο, με κατάλληλη φυτοτεχνική διαμόρφωση να παίξουν ένα πολύ σημαντικότερο ρόλο στη εκπαιδευτική δραστηριότητα με την υπαίθρια διδασκαλία μαθημάτων σχετικών με το περιβάλλον, στη διαμόρφωση οικολογικής συνείδησης, στη φιλοξενία διαφόρων δραστηριοτήτων και κυρίως θα μπορούσαν να συμβάλουν σημαντικά στην αύξηση του αστικού πρασίνου.

Αν και οι στεγασμένοι χώροι των σύγχρονων σχολικών κτηρίων σχεδιάστηκαν έτσι ώστε να καλύπτουν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών, ο σχεδιασμός όλων σχεδόν των σχολικών αυλών παρέμεινε ελλιπής σε τέτοιο βαθμό, σαν να μη χρειάζεται να καλύψει καμία μαθητική ή διδακτική ανάγκη ή οποιαδήποτε άλλη σχολική δραστηριότητα. Πολύ δε περισσότερο οι σχολικές αυλές ως ανοιχτοί υπαίθριοι χώροι δεν εντάχθηκαν ποτέ σε κανενός είδους χωροταξικό σχεδιασμό και σε κανενός είδους στοχευμένο συσχετισμό με τον περιβάλλοντα αστικό ιστό.

Ο τρόπος με τον οποίο κατασκευάζονται σήμερα οι σχολικές αυλές στην Ελλάδα, αποτελεί χαρακτηριστικό, ίσως, παράδειγμα έλλειψης φαντασίας, καλαισθησίας και λειτουργικότητας, καθώς κυριαρχεί απόλυτα το τσιμέντο ή η ασφαλτόστρωση, που εκτός όλων των άλλων ευθύνονται και για τους περισσότερους τραυματισμούς των μαθητών, αν λάβει κανείς υπόψη ότι το 70% των ατυχημάτων στα σχολεία οφείλεται σε πτώσεις. Παράλληλα, με τον τρόπο αυτό συμβάλλουν στην υπερθέρμανση του περιβάλλοντα χώρου του σχολικού κτιρίου δημιουργώντας συνθήκες μη θερμικής άνεσης για τους μαθητές και το εκπαιδευτικό προσωπικό. Ως αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να καθιερωθεί στην ευρύτερη κοινωνική συνείδηση η εσφαλμένη εντύπωση ότι οι σχολικές αυλές αποτελούν απλώς τον ακάλυπτο χώρο του σχολικού συγκροτήματος.

Από έρευνα που έγινε πρόσφατα σε σχολεία της Θεσσαλονίκης διαπιστώθηκε ότι η συνήθης κάλυψη των σχολικών αυλών με φυτά δεν ξεπερνά κατά μέσο όρο το 10% της συνολικής της έκτασης, όταν η πολεοδομική νομοθεσία επιβάλλει τη κάλυψη με πράσινο τουλάχιστον του 66% του περιβάλλοντος χώρου κάθε οικοδομήματος. Τα δέντρα είναι ελάχιστα και συνήθως καλύπτουν χώρους που είναι αποκομμένοι από τον κύριο αύλιο χώρο του σχολείου. Το 64% των σχολικών αυλών έχουν εντελώς ανεπαρκή επίπεδα ηλιασμού το χειμώνα λόγω της σκιάς που πέφτει από τα γειτονικά κτίρια, ενώ το 100% δεν έχουν επαρκή σκιασμό κατά τη διάρκεια των ημερών με έντονη ηλιοφάνεια. (Τζακόπουλος, 2019).

Έτσι, η χρήση δομικών υλικών με υψηλή θερμοχωρητικότητα (τουβλο και σοβάς), η έλλειψη ηλιοπροστασίας, τα υλικά των επιστρώσεων των αυλών (τσιμέντο ή ασφάλτος) και η απουσία πρασίνου, επηρεάζουν το μικροκλίμα της αυλής και αυξάνουν τη θερμοκρασία του χώρου έξω από το σχολικό κτίριο και κατά συνέπεια και μέσα σε αυτό. Εκτός από τους παράγοντες που προαναφέρθηκαν η ηχορύπανση και η αέρια ρύπανση από τη γειτνίαση του σχολείου με δρόμους συχνά μεγάλης κυκλοφορίας, η μορφολογία του φυσικού και η φύση και η δομή του αστικού περιβάλλοντος γύρω από το σχολείο, η κατεύθυνση και η ένταση των επικρατούντων ανέμων και ο προσανατολισμός των κτιρίων, επηρεάζουν σημαντικά τις συνθήκες που επικρατούν στη σχολική αυλή και κατ' επέκταση την εκπαιδευτική δραστηριότητα και την κοινωνική συμπεριφορά των μαθητών και των εκπαιδευτικών του σχολείου. (Τζακόπουλος, 2019).

Ο σωστός σχεδιασμός του αύλειου χώρου του σχολείου μαζί με τη σύνταξη ενός ορθολογικού σχεδίου φύτευσης και την επιλογή των κατάλληλων φυτών, έχει για τους παραπάνω λόγους μεγάλη σημασία, αφού μπορεί να βελτιώσει σημαντικά πολλές

από τις βιοκλιματικές παραμέτρους, όπως την ένταση της ηλιακής ακτινοβολίας και επομένως τον ηλιασμό και την ηλιοπροστασία, την ταχύτητα του ανέμου και την ανεμοπροστασία, τη διατήρηση της σχετικής υγρασίας σε ανεκτά επίπεδα, το θερμικό φορτίο, την ένταση του ήχου στο εγγύς περιβάλλον, τον περιορισμό του CO₂ και τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα. Παράλληλα μπορεί να δημιουργήσει από άποψη αισθητικής ένα ελκυστικό και άνετο περιβάλλον εργασίας και εκπαίδευσης μεγιστοποιώντας το βαθμό άνεσης των μαθητών και του εκπαιδευτικού προσωπικού, ενώ μπορεί να καλύψει ταυτόχρονα την ανάγκη για περισσότερη επαφή με τη φύση.

Στο πλαίσιο αυτό, επιχειρήθηκε η βιοκλιματική αναμόρφωση της σχολικής αυλής του 1ου Δημοτικού Σχολείου Νέας Ιωνίας Βόλου και στην παρούσα εργασία έγινε προσπάθεια για τη διερεύνηση των απόψεων και στάσεων των μαθητών και εκπαιδευτικών για την αναμορφωμένη «πράσινη» σχολική αυλή της.

Η εργασία έγινε στο πλαίσιο υλοποίησης ενός ερευνητικού προγράμματος διατηρητικής συνεργασίας των Τμημάτων Γεωπονίας Φυτικής Παραγωγής και Αγροτικού Περιβάλλοντος και Προσχολικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με τίτλο «Συνεισφορά του ορθολογικού φυτοτεχνικού σχεδιασμού στη βελτίωση των βιοκλιματικών παραμέτρων των σχολικών αυλών και στην αξιοποίηση τους ως χώρων μάθησης (ΟΦΥΣ)».

Σκοπός της εργασίας μας ήταν:

1. Να καταγραφούν με κατάλληλα ερωτηματολόγια οι απόψεις των μαθητών και εκπαιδευτικών του σχολείου για τις αλλαγές που έγιναν.
2. Να εξαχθούν συμπεράσματα για την ευαισθητοποίηση και την αφύπνιση των μαθητών σε θέματα περιβάλλοντος και δυνατότητα χρησιμοποίησης του αναμορφωμένου αύλειου χώρου από τους εκπαιδευτικούς για τη διεξαγωγή περιβαλλοντικών και συναφών μαθημάτων.

Στην εργασία μας θα παρουσιασθεί μία ολοκληρωμένη ερευνητική προσπάθεια για τη μελέτη της συμβολής του ορθολογικού φυτοτεχνικού σχεδιασμού στην επίλυση ή την άμβλυνση των προβλημάτων και την αξιοποίηση του αύλειου χώρου ως εργαλείου της μαθησιακής διαδικασίας.

Με τον τρόπο αυτό θεωρούμε πως τα αποτελέσματα της εργασίας μας μπορεί να συνεισφέρουν σημαντικά στην γενικότερη αναβάθμιση των αύλειων χώρων των σχολείων με βιοκλιματικά κριτήρια που θα συμβάλουν στη βελτίωση της εκπαιδευτικής δραστηριότητας, στη διαμόρφωση πρώιμης οικολογικής συνείδησης στους πολίτες, καθώς και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στον αστικό ιστό, θεσπίζοντας επιστημονικά κριτήρια για τη διαμόρφωση ενός ελκυστικού και λειτουργικού σχολικού και εργασιακού περιβάλλοντος για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς αντίστοιχα.

Μέσα από μια απλή, κατανοητή αλλά απόλυτα επιστημονική μεθοδολογία, την οποία θα εφαρμόσουμε στη παρούσα εργασία θα επιδιωχθεί να ενταχθεί στην όλη διαδικασία που ξεκίνησε από το ερευνητικό πρόγραμμα ΟΦΥΣ, η μικροκοινωνία του σχολείου, καθώς οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί θα κληθούν να αναγνωρίσουν τα προβλήματα και να συμβάλουν στην επίλυσή τους, ακολουθώντας αυθόρμητες αλλά όχι αυθαίρετες επιλογές.

Η εργασία μας περιλαμβάνει δύο σκέλη.

- Ένα περιγραφικό, όπου θα γίνει σύντομη παρουσίαση του βιοκλιματικού σχεδιασμού και υλοποίησης αναμόρφωσης της σχολικής αυλής

και

- Ένα ερευνητικό που αφορά την διερεύνηση της επίδρασης της αναμορφωμένης αυλής στην εκπαιδευτική και λειτουργική καθημερινότητα των κύριων χρηστών της σχολικής αυλής που είναι οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί.

2. ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΥΛΗΣ

2.1. Εισαγωγή- Γενικά περί βιοκλιματικού σχεδιασμού

Οι χώροι πρασίνου και τα δέντρα στα αστικά περιβάλλοντα είναι πολύτιμα στοιχεία του αστικού τοπίου, καθώς μπορούν να δροσίσουν το ζεστό αέρα μέσω της εξατμισοδιαπνοής, να σκιάσουν το έδαφος και τους τοίχους, να μειώσουν την ακτινοβολία θερμοκρασίας και να ελέγξουν την ταχύτητα και τη διεύθυνση του ανέμου, να ανανεώσουν τον αέρα, να συγκρατήσουν τη σκόνη που πέφτει καθώς η θερμοκρασία μειώνεται το απόγευμα, να φιλτράρουν τους ρύπους και το θόρυβο (Bernatzky, 1978). Στις ελληνικές πόλεις, οι σχολικές αυλές είναι πολύ συχνά οι μόνοι ανοιχτοί χώροι σε πυκνοκατοικημένες αστικές περιοχές και έτσι η μοναδική πιθανότητα για τη δημιουργία χώρων πρασίνου. Οι σχολικές αυλές είναι πολύ σημαντικές για τα παιδιά για την κατανόηση του περιβάλλοντος (Rivkin 2000; Malone and Tranter 2005). Στις μέρες μας χαρακτηρίζονται ως «εξωτερικές αίθουσες διδασκαλίας», που επιτρέπουν στα παιδιά να εξερευνήσουν το περιβάλλον στη διάρκεια του σχολικού ωραρίου ή και μετά από αυτό. Από την άλλη μεριά, στην Ελλάδα, όπως και σε άλλες χώρες, συχνά η ανάγκη για καθαρά και τακτοποιημένα εδάφη στις σχολικές αυλές, είναι σε προτεραιότητα, διαμορφώνοντας σχολικές αυλές στις οποίες τα αδιαπέραστα υλικά (π.χ. τσιμέντο, άσφαλτος κτλ) κυριαρχούν, με αποτέλεσμα το φαινόμενο της αστικής θερμικής νησίδας να εντείνεται, προκαλώντας μη ανεκτές συνθήκες περιβάλλοντος (Danks Gamson, 2010) και η επαφή των παιδιών με το περιβάλλον να περιορίζεται, αποθαρρύνοντας τα από το να κατασκευάζουν, να εξερευνούν και να ανακαλύπτουν μέσα σ' αυτό. Το πρασίνισμα των σχολικών αυλών α) παρέχει εμπειρίες και ευκαιρίες για εξερεύνηση των ζωντανών οργανισμών και κατανόηση θεμάτων όπως αλληλεξάρτηση, βιοποικιλότητα, τροφικές αλυσίδες και τροφικά δίκτυα (Basile and White 2000; Malone and Tranter 2003; Dymont 2005; Lindemann-Matthies 2006; Woolner and Tiplady 2009) και β) διαμορφώνει ένα σημαντικό δυναμικό για την κατανόηση θεμάτων όπως η βελτίωση της ενεργειακής επάρκειας των σχολικών κτιρίων και οι αρνητικές συνέπειες που δημιουργούν τα προβλήματα του αστικού μικροκλίματος. Η έρευνα που παρουσιάζεται στην παρούσα εργασία, εστιάζει στην εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων που προσφέρει η δημιουργία μικροκλιματικών χαρτών και χαρτών συμπεριφοράς ως προς τη χρήση της αυλής, αλλά και συμβατικές μέθοδοι σχεδιασμού τοπίου (επί τόπου έρευνα, καταγραφή των αναγκών των χρηστών κτλ), για τη δημιουργία εναλλακτικών προτάσεων σχεδιασμού του τοπίου για τη βελτίωση του περιβάλλοντος της σχολικής αυλής. Παραδείγματα εργασιών στα οποία περιλαμβάνονται αποτελέσματα ανθρωπο- βιομετεωρολογικά σε διαδικασίες σχεδιασμού ανοιχτών αστικών χώρων δεν είναι σπάνια (Nikolopoulou and Lykoudis, 2007; Gaitania et al., 2007). Η θερμοκρασία αέρα και η υγρασία, η ταχύτητα του ανέμου και η θερμοκρασία ακτινοβολίας, είναι σημαντικοί παράγοντες για την θερμική άνεση του ανθρώπου καθώς επηρεάζουν το ανθρώπινο ισοζύγιο ενέργειας μέσω της θερμικής αίσθησης. Από αυτές τις μετεωρολογικές παραμέτρους, μπορούν να υπολογιστούν δείκτες θερμικής άνεσης όπως ο PET (Φυσιολογικά ισοδύναμη θερμοκρασία, Chen and Ng, 2012), ώστε να εκτιμηθούν οι θερμικές συνθήκες με ένα φυσιολογικά σημαντικό τρόπο. Ο σχεδιασμός ενός χώρου (βλάστηση, τεχνητά αντικείμενα και καλύψεις επιφανειών), επηρεάζει το μικρο-

βιομετεωρολογικό περιβάλλον και καθορίζει τις λειτουργίες σε μια περιοχή. Η χρήση ανοικτών δημόσιων χώρων στις πόλεις είναι πιο συχνή αν προσφέρουν θερμοφυσιολογικά πιο άνετο μικροκλίμα (Mayer, 2008). Επιπρόσθετα η χρήση μιας περιοχής εξαρτάται και από τις συναισθηματικές αντιδράσεις που προκαλούνται από τις αισθητικές εμπειρίες που προσφέρονται από έναν τόπο.

Έτσι, στο πλαίσιο της προσπάθειας αναμόρφωσης της σχολικής αυλής του συγκροτήματος όπου στεγάζονται τα 1, 2ο Δημοτικό και 12ο Νηπιαγωγείο Νέας Ιωνίας πραγματοποιήθηκαν οι ακόλουθες εργασίες:

3. Καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης της αυλής του σχολικού συγκροτήματος, Εγκατάσταση μετεωρολογικών σταθμών μέτρησης βασικών κλιματικών παραμέτρων στη σχολική αυλή.
4. Συμβατική φυτοτεχνική μελέτη (1ο στάδιο) διαμόρφωσης της αυλής
5. Βιβλιογραφική ανασκόπηση σχετικά με την καταλληλότητα φυτών για σχολικές αυλές, τους δείκτες θερμικής άνεσης και δυνατότητα μέτρησης αυτών σε κλίμακα σχολικής αυλής καθώς και με τις σύγχρονες σχεδιαστικές απόψεις για την διαμόρφωση των σχολικών αυλών και την αξιοποίησή τους ως χώρων αναψυχής και μάθησης.
6. Κατασκευή φορητού σύνθετου μετρητικού σταθμού για καταγραφή μικροκλιματικών παραμέτρων στις σχολικές αυλές.
7. Σημειακές μετρήσεις μικροκλιματικών παραμέτρων σε επιλεγμένες ημέρες και δημιουργία μικροκλιματικών χαρτών.
8. Φυτοτεχνική μελέτη 2ου σταδίου (με χρήση και των μικροκλιματικών χαρτών).
9. Διαμόρφωση χώρου πράσινου στη σχολική αυλή σύμφωνα με την τελική φυτοτεχνική μελέτη.

Αναλυτικά έγιναν τα παρακάτω.

2.2. Καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης της αυλής στο σχολικό συγκρότημα του 1ου, 2ου Δημοτικό και 12ου Νηπιαγωγείου Νέας Ιωνίας Πραγματοποιήθηκε αναλυτική καταγραφή των ορίων, της τοπογραφίας, της θέας, των πηγών όχλησης, του τύπου και της έκτασης διαφορετικών ειδών επικάλυψης και του φυτικού υλικού. Δημιουργήθηκαν σχέδια σε ηλεκτρονική μορφή (AutoCad).

Ταυτόχρονα, έγιναν συνεντεύξεις με μέλη της σχολικής κοινότητας και καταγράφηκαν προτιμήσεις σχετικά με την διαμόρφωση του χώρου κάθε σχολείου. Από τις συνεντεύξεις προέκυψε η ανάγκη για περισσότερο πράσινο και περισσότερο ευέλικτη δομή στους χώρους όπου συναθροίζονται τα παιδιά, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν για διαφορετικές δραστηριότητες.

Εικόνα 1. Καταγραφή υφιστάμενης κατάστασης

2.3. Εγκατάσταση μετεωρολογικών σταθμών μέτρησης βασικών κλιματικών παραμέτρων στις σχολικές αυλές.

Εγκαταστάθηκαν μετεωρολογικοί σταθμοί (OnSet Hobo Microstation και PESSL I-metos ag IMT300) σε επιλεγμένα σημεία στην αυλή του συγκροτήματος 1, 2ου Δημοτικού - 12ου Νηπιαγωγείου Νέας Ιωνίας με σκοπό την συνεχή καταγραφή (ανά διαστήματα 10min) βασικών κλιματικών παραμέτρων.

2.4. Συμβατική φυτοτεχνική μελέτη (1ο στάδιο) διαμόρφωσης σχολικών αυλών

Έγινε συμβατική φυτοτεχνική μελέτη λαμβάνοντας υπόψη την αναλυτική καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης καθώς και τις συνεντεύξεις με τα μέλη της σχολικής κοινότητας. Σκοπός της μελέτης αυτής είναι η σύγκρισή της με την τελική μελέτη που θα λαμβάνει υπόψη της και τους βιοκλιματικούς χάρτες.

2.5. Βιβλιογραφική ανασκόπηση σχετικά με δείκτες θερμικής άνεσης και δυνατότητα μέτρησης αυτών σε κλίμακα σχολικής αυλής.

Έγινε συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση σχετικά με τους διαθέσιμους δείκτες θερμικής άνεσης, την δυνατότητα χρήσης σε μικρή κλίμακα (σχολική αυλή), τις σχετικές μικροκλιματικές παραμέτρους που πρέπει να μετρηθούν καθώς και τις μεθόδους χωρικής παρεμβολής ώστε από τις σημειακές μετρήσεις στο χώρο της αυλής να προκύψουν χάρτες συνεχών τιμών των δεικτών θερμικής άνεσης.

Ο θερμοφυσιολογικός δείκτης θερμικής άνεσης που επιλέχθηκε να χρησιμοποιηθεί είναι ο PET (Physiological Equivalent Temperature, φυσιολογικά ισοδύναμη θερμοκρασία). Ο PET προσδιορίζεται ως η θερμοκρασία αέρα στην οποία το ισοζύγιο ενέργειας του ανθρώπου σε εσωτερικές συνθήκες, ισούται με το ισοζύγιο ενέργειας για την ίδια θερμοκρασία δέρματος και ρυθμού δραστηριότητας στις πραγματικές εξωτερικές συνθήκες. Μετριέται σε βαθμούς Κελσίου ($^{\circ}\text{C}$), κάτι που κάνει τα αποτελέσματα εύκολα κατανοητά ακόμη και από τα παιδιά.

Τέλος ο δείκτης έχει ήδη εφαρμοστεί με πολύ καλά αποτελέσματα σε κλίμακες ανάλογες με αυτές μίας σχολικής αυλής. Για τη μέτρηση του PET απαιτείται μία σειρά από δεδομένα που μπορούν να ληφθούν από όργανα όπως αισθητήρες θερμοκρασίας και υγρασίας αέρα, σφαιρικό θερμομέτρο, ανεμόμετρο, πυργόμετρα, πυρανόμετρα.

Για την χωρική παρεμβολή επιλέχθηκε η μέθοδος χωρικής παρεμβολής Spline.

Ακόμη έγινε βιβλιογραφική αναζήτηση και αξιολόγηση των μορφολογικών και λοιπών χαρακτηριστικών των φυτών κηποτεχνίας. Στο πλαίσιο αυτό έγινε ανάλυση των χαρακτηριστικών των φυτών που επηρεάζουν συγκεκριμένους βιοκλιματικούς παράγοντες, θα μελετηθεί και θα προταθεί η δομή των φυτοκοινοτήτων που θα εγκατασταθούν σε κάθε σημείο της αυλής έτσι ώστε να επιλύονται τα προβλήματα και να ικανοποιούνται οι ανάγκες που επισημαίνονται από τους βιοκλιματικούς χάρτες.

2.6. Κατασκευή φορητού σύνθετου μετρητικού σταθμού για καταγραφή μικροκλιματικών παραμέτρων στις σχολικές αυλές.

Για την κατασκευή των μικροκλιματικών χαρτών αποφασίστηκε η μέτρηση παραμέτρων που θα έδιναν δυνατότητα υπολογισμού του δείκτη PET σε διακριτά, επιλεγμένα σημεία της κάθε αυλής. Για την καταγραφή των μετρήσεων κατασκευάστηκε φορητός σύνθετος μετρητικός σταθμός που φέρει ακόλουθα όργανα: 1 υπερηχητικό ανεμόμετρο, 1 αισθητήρα UV ακτινοβολίας, 1 αισθητήρα θερμοκρασίας αέρα, 1 αισθητήρα υγρασίας αέρα, μια πυξίδα και 5 πυρανόμετρα (350-1100nm), που μετρούσαν στο χώρο, τη συνολική μικρού μήκους ακτινοβολία, η οποία προσδιορίζει το θερμικό φορτίο που δέχεται ένα άτομο και επηρεάζει το θερμικό ισοζύγιο και άρα τη θερμική άνεση του ατόμου. Η τοποθέτηση των πυρανόμετρων έγινε έτσι ώστε να μετράνε στις τρεις διαστάσεις την μικρού μήκους ακτινοβολία που δέχεται ένα άτομο, δηλαδή την προσπίπτουσα ηλιακή ακτινοβολία (επάνω πυρανόμετρο), την ανακλώμενη από το δάπεδο μικρού μήκους ακτινοβολία (κάτω πυρανόμετρο) και την προσλαμβανόμενη από το περιβάλλον μικρού μήκους κύματος ακτινοβολία (ανακλώμενη ή εκπεμπόμενη από κάθετες επιφάνειες όπως τοίχους, εμπόδια, κατασκευές και το ποσοστό της προσλαμβανόμενης μικρού μήκους κύματος από το περιβάλλον στο οριζόντιο επίπεδο), με την τοποθέτηση 3 πυρανόμετρων προς 3 σημεία του ορίζοντα ανά 120ο (το εμπρός προς το νότο). Η τοποθέτηση των πυρανόμετρων έγινε σε ύψος 1,1m από το έδαφος που αντιπροσωπεύει το ύψος του κέντρου βάρους ενός μέσου ανθρώπου. Τα δεδομένα καταγράφονταν ανά 30s σε αυτόνομο καταγραφικό (datalogger). Σημειώνεται ότι βασικό ζητούμενο των αισθητήρων που χρησιμοποιήθηκαν, ήταν η άμεση απόκριση στις αλλαγές των συνθηκών ώστε να είναι δυνατή η καταγραφή διαφορετικών τιμών μεταξύ των σημείων του κάναβου. Το όργανο παρέμενε σε κάθε σημείο 1-2min.

Εικόνα 2. Σύνθετος μετρητικός σταθμός για λήψη μικροκλιματικών δεδομένων

2.7. Σημειακές μετρήσεις μικροκλιματικών παραμέτρων σε επιλεγμένες ημέρες και δημιουργία μικροκλιματικών χαρτών

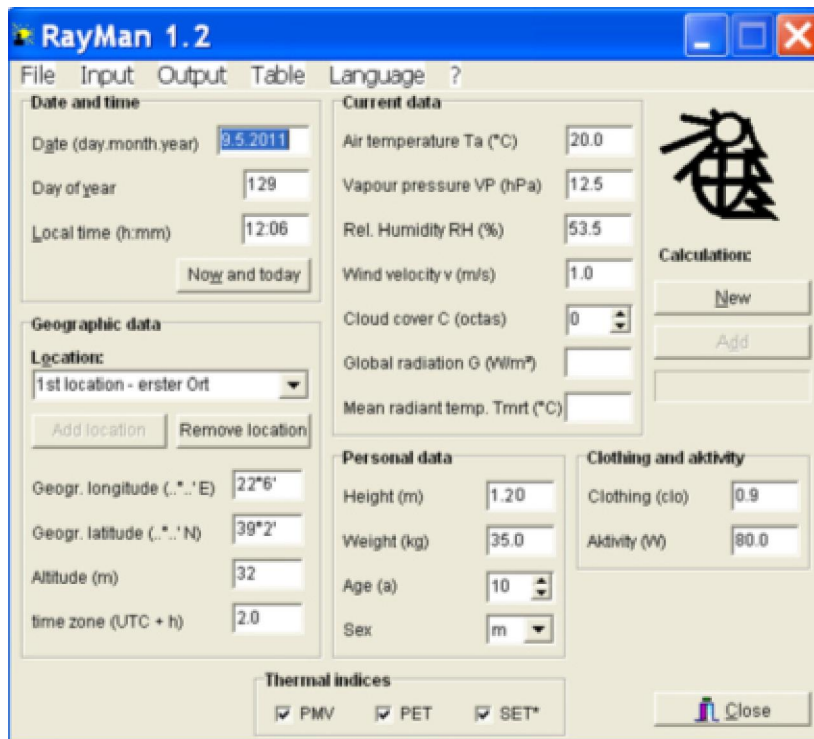
Για την δημιουργία των μικροκλιματικών χαρτών αποφασίστηκε η μέτρηση παραμέτρων που θα έδιναν δυνατότητα υπολογισμού του δείκτη PET σε διακριτά σημεία επιλεγμένα σημεία της κάθε αυλής. Για το λόγο αυτό κατασκευάστηκε κάναβος 20x20m με πύκνωση σε περιοχές ενδιαφέροντος (10x10 ή και 5x5m). Για να υπάρχει αντιπροσωπευτικότητα των μετρήσεων επιλέχθηκε αυτές να γίνονται την χαρακτηριστική (ως προς την ηλιακή ακτινοβολία) ημέρα κάθε μήνα. Για να υπάρχει συνάφεια μεταξύ των μετρήσεων επιλέχθηκε αυτές να γίνονται γύρω από το ηλιακό μεσημέρι.

Με βάση τα δεδομένα αυτά υπολογίστηκε με το λογισμικό Rayman ο δείκτης PET σε κάθε σημείο και έγινε στο λογισμικό ESRI-ArcGIS χωρική παρεμβολή τύπου spline με σκοπό τη δημιουργία μικροκλιματικών χαρτών.

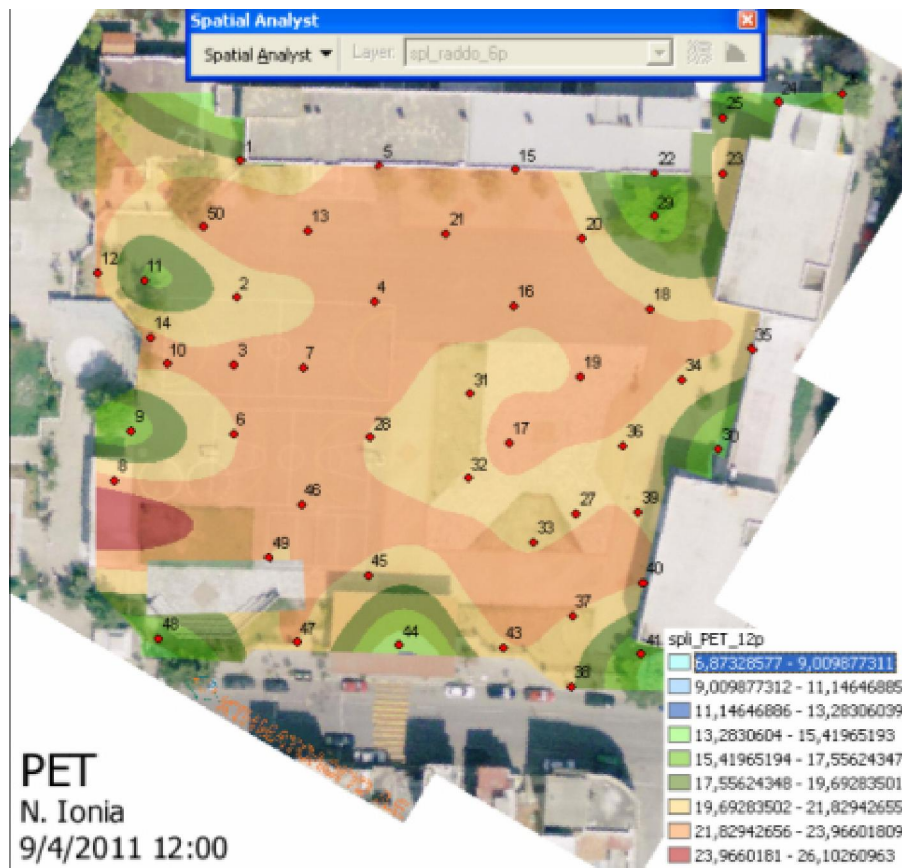
Επιπρόσθετα λήφθηκε σειρά εικόνων των σχολικών αυλών με χρήση θερμικής κάμερας.

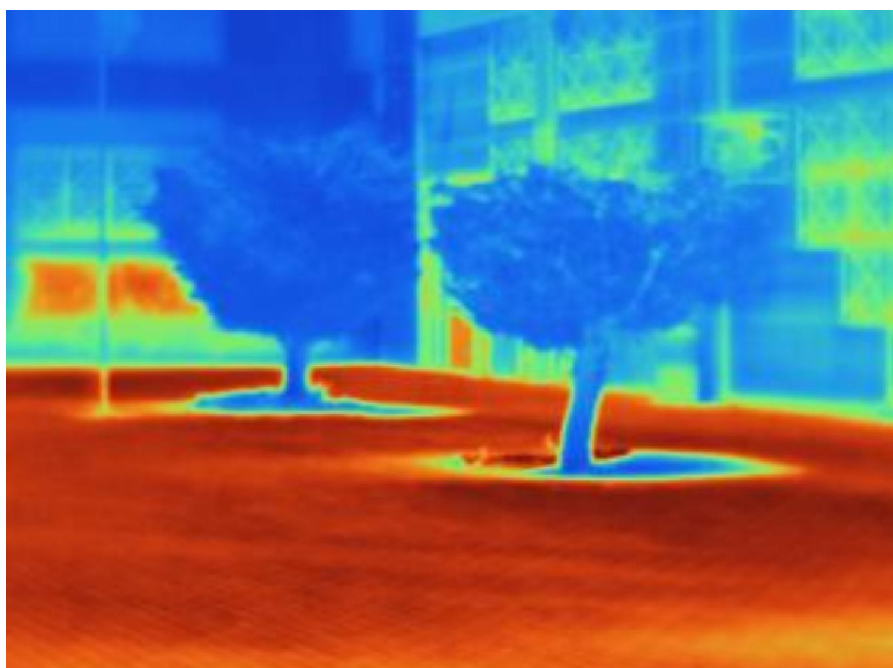
Εικόνα 3. Κάναβος σημείων μέτρησης στην αυλή του 1, 2ο Δημοτικό - 12ο Νηπιαγωγείο Νέας Ιωνίας

Εικόνα 4. Ειδικό λογισμικό Rayman για τον υπολογισμό PET

Εικόνα 5. Βιοκλιματικός χάρτης PET

Εικόνα 6. Θερμική απεικόνιση σχολικής αυλής

2.8. Φυτοτεχνική μελέτη 2ου σταδίου (με χρήση και των μικροκλιματικών χαρτών)

Λαμβάνοντας υπόψη τους μικροκλιματικούς χάρτες αλλά και τα πρώτα αποτελέσματα από τους χάρτες συμπεριφοράς – χρήσης της αυλής, καταστρώθηκε η φυτοτεχνική μελέτη 2ου σταδίου, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί στα μέσα Ιουνίου 2011 ώστε να είναι διαθέσιμη για σχολιασμό από τις σχολικές κοινότητες πριν την υλοποίηση.

Εικόνα 7. Φυτοτεχνική μελέτη 2ου σταδίου (3D απεικόνιση που χρησιμοποιήθηκε στην παρουσίαση της ιδέας στην σχολική κοινότητα)

2.9. Διαμόρφωση χώρου πράσινου σύμφωνα με την τελική φυτοτεχνική μελέτη.

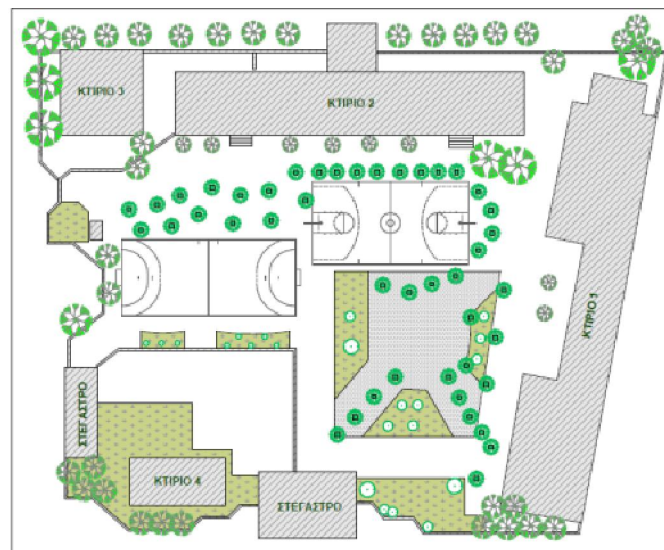
Έγινε διαμόρφωση της σχολικής αυλής του 1, 2ο Δημοτικό - 12ο Νηπιαγωγείο Νέας Ιωνίας σύμφωνα με τη φυτοτεχνική μελέτη. Φυτεύτηκαν 30 δένδρα και δημιουργήθηκαν δύο λόφοι με κάλυψη από χλοοτάπητα. Στην υλοποίηση συμμετείχε και η σχολική κοινότητα.

Εικόνα 8. Απόψεις από τη διαμόρφωση της σχολικής αυλής

Εικόνα 9. Κάτοψη της σχολικής αυλής πριν την αναμόρφωση

Εικόνα 19. Κάτοψη της σχολικής αυλής μετά την αναμόρφωση

2.10. Συμπεράσματα

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση ανέδειξε την ιδιαίτερη συμβολή των υπαίθριων περιβαλλόντων στην ανάπτυξη των παιδιών. Σε κάθε περίπτωση πρέπει όμως να δημιουργούνται κατάλληλες συνθήκες θερμικής άνεσης αλλά και ασφάλειας για τα παιδιά. Η χρήση κατάλληλου φυτικού υλικού, η χρήση ασφαλών οργάνων και η επικάλυψη των επιφανειών με ειδικά υλικά ασφαλείας συμβάλουν σε αυτό.

Οι βιοκλιματικές μετρήσεις έδειξαν ότι τυπικές διαμορφώσεις σχολικών αυλών στην Ελλάδα δεν συμβάλουν ούτε στη δημιουργία συνθηκών άνεσης ούτε έχουν προστιθέμενη αξία όσο αφορά το παιχνίδι. Η χρήση GIS βοηθά πολύ στην οπτικοποίηση των παραμέτρων αυτών.

Η χρήση μικροκλιματικών χαρτών μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο για το σχεδιαστή όσο αφορά το συνδυασμό της επίτευξης του βέλτιστου αποτελέσματος όσο αφορά τη θερμική άνεση με το ελάχιστο κόστος υλοποίησης του έργου.

Σε κάθε περίπτωση η συμμετοχή των χρηστών, στην προκειμένη περίπτωση των μελών της σχολικής κοινότητας στο σχεδιασμό της αυλής (αλλά και στην κατασκευή του έργου) κρίνεται απολύτως απαραίτητη.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων από τη νέα διαμόρφωση σε μικροκλιματικό επίπεδο, μπορεί να αξιολογηθεί μόνο με χρήση ειδικών λογισμικών π.χ. Envi-Met μια και απαιτείται χρόνος ώστε τα δένδρα να φτάσουν σε ώριμη ηλικία και να συμβάλουν τα αναμενόμενα.

3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΜΟΡΦΩΜΕΝΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΥΛΗΣ ΣΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΟΝΙΤΗΤΑ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

3.1. Εισαγωγή

Στην εποχή μας ο σύγχρονος τρόπος ζωής, η έλλειψη χώρων πράσινου και γενικότερα η αστικοποίηση έχουν οδηγήσει στην απομάκρυνση των παιδιών από την φύση και κάθε είδους περιβαλλοντική αγωγή (Ακύλας & Λιαράκου, 1999). Το συγκεκριμένο γεγονός προβλημάτισε έντονα τα τελευταία χρόνια εκπαιδευτικούς και περιβαλλοντολόγους οι οποίοι προχώρησαν σε συντονισμένες ενέργειες για την αναβάθμιση του περιβάλλοντος των σχολικών κτιρίων καθώς επίσης και την αναβάθμιση των προαύλιων χώρων σε χώρους οι οποίοι να βασίζονται στις αρχές του περιβαλλοντικού σχεδιασμού (Rivkin, 1997). Αξιοσημείωτο είναι ότι τα τελευταία χρόνια το πρόγραμμα διαμόρφωσης των προαύλιων χώρων των σχολικών αυλών στην Ελλάδα όχι μόνο δεν βελτίωσε την κατάσταση των σχολικών αυλών, αλλά επιδείνωσε την κατάσταση με αποτέλεσμα περισσότερους ασφαλτοστρωμένους χώρους παιχνιδιού για τα παιδιά.

3.2. Η σχολική αυλή και η λειτουργία της ως χώρος αγωγής και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

Ο υπαίθριος σχολικός χώρος αποτελεί ένα πολύτιμο εργαλείο για μαθητές και εκπαιδευτικούς. Καθημερινά επιδρά θετικά στη συνείδηση και στη συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών. Ο υπαίθριος σχολικός χώρος αποτελεί τον χώρο ξεκούρασης αλλά και κοινωνικοποίησης των μαθητών. Τα χαρακτηριστικά του, ο σχεδιασμός του αλλά και ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιείται από τους μαθητές αλλά και από τους εκπαιδευτικούς παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στη ζωή και την εργασία του σχολείου καθώς επίσης και στη ποιότητα εκπαίδευσης που παρέχεται στο μαθητή (Malone & Tranter, 2003).

Οι μαθητές μέσω του σχολικού περιβάλλοντος υποσυνείδητα λαμβάνουν μηνύματα και ερεθίσματα τα οποία τα βοηθούν να αποκτούν μία αντίληψη του δομημένου περιβάλλοντος στο οποίο ζουν. Μέσα από αυτή τη διαδικασία και συνηθίζουν σε καλές πρακτικές σε ότι αφορά το περιβάλλον. Έτσι λοιπόν τα παιδιά μεγαλώνοντας είναι σε θέση να παίρνουν πιο σωστές αποφάσεις, να κρίνουν και να δημιουργούν το φυσικό ή δομημένο περιβάλλον μέσα στο οποίο ζουν (Robbie Nicol, et al, 2007).

Ακόμη είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε ότι έρευνες οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί σε κατοίκους αστικών περιοχών (Kaplan and Kaplan, 1989) έχουν αποδείξει ότι η άμεση γειννίαση με το αστικό περιβάλλον μέσω του αστικού πράσινου

συμβάλλει θετικά στη ψυχική και σωματική υγεία των ανθρώπων. Ο άνθρωπος βιώνει χαμηλότερα επίπεδα άγχους, μεγαλύτερο βαθμό ικανοποίησης από τη δουλειά και καλύτερο επίπεδο κοινωνικής ζωής. Επιπλέον, η επαφή με το φυσικό περιβάλλον συμβάλλει στην εμφάνιση λιγότερων ασθενειών. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα αποτελέσματα αυτών των ερευνών να αποτελούν τη πρώτη ένδειξη ότι η υπόθεση βιοφιλίας που διατύπωσε ο Kellert (Kellert, 1993) δεν στερείται βάσης. Σύμφωνα με αυτή την θεωρία ο άνθρωπος χρειάζεται την επαφή με τη φύση με τον ίδιο τρόπο που χρειάζεται την επαφή με τους άλλους ανθρώπους για την πνευματική του ανέλιξη.

Χρειάζεται ακόμα να σημειωθεί ότι σε μελέτες που αφορούν τα παιδιά και το φυσικό περιβάλλον αποδεικνύεται ότι η επαφή τους με αυτό συμβάλλει και στη κοινωνικό- συναισθηματική τους ανάπτυξη. Σύμφωνα με μία μελέτη που πραγματοποιήθηκε σε μαθητές δημοτικού σχολείου στην Καλιφόρνια των ΗΠΑ παρατηρήθηκε ότι παιδιά που συμμετείχαν στην δημιουργία ενός μικρού βιότοπου στη σχολική τους αυλή είναι σε θέση να δημιουργούν πιο δημιουργικά παιχνίδια σε τέτοιους χώρους. Επιπλέον αναπτύσσουν πιο θετικές και αρμονικές σχέσεις μεταξύ τους (Moore & Wong, 1997).

Αξίζει ακόμη να τονιστεί ότι η επαφή με το πράσινο και γενικότερα με το φυσικό περιβάλλον φαίνεται ότι επιδρά θετικά στην υιοθέτηση μιας σοβαρής περιβαλλοντικής συμπεριφοράς. Επίσης, είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε από έρευνες ότι οι εμπειρίες που έχουμε ως παιδιά παίζουν κύριο ρόλο στην περιβαλλοντική μας συνείδηση και στην ενεργά συμμετοχή μας αργότερα ως ενήλικες σε τέτοια ζητήματα.

Παράλληλα η ενεργητική αλληλεπίδραση με το περιβάλλον της σχολικής αυλής μπορεί να ενισχυθεί, να υποκινήσει και να στηρίξει διάφορες μορφές παιχνιδιού και τύπους συμπεριφοράς πάνω στους οποίους η εκπαίδευση μπορεί να στηρίξει το έργο της με στόχο τη συνολική ανάπτυξη του παιδιού (Wagner, 2000). Με αυτό τον τρόπο τα παιδιά μαθαίνουν μέσα από το παιχνίδι, εξάπτεται η φαντασία τους, αποκτούν προσωπική ευθύνη, συνεργατικότητα και παρακινούνται σε δράσεις και παρεμβάσεις στο χώρο τους χωρίς να εξαναγκάζονται μέσω επίπλων μαθησιακών διαδικασιών (Κούσουρης & Παπαδογιαννάκη, 2005).

Η σχολική αυλή ως χώρος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και αγωγής μπορεί να αποτελέσει ένα δυναμικό περιβάλλον για τους μαθητές και να συμβάλλει στην ανάπτυξη πολλών κοινωνικών δεξιοτήτων. Πιο συγκεκριμένα η σχολική αυλή θα μπορούσε να συμβάλλει στην:

- ✓ Καλλιέργεια της αγάπης για τη φύση – τα παιδιά συμμετέχουν ενεργά στη δημιουργία κήπου στη σχολική τους αυλή- (Ακύλας & Λιαράκου, 1999)
- ✓ Αισθητική αγωγή –είναι σημαντικό τα παιδιά να συμμετέχουν στη δημιουργία και αξιοποίηση ενός καλαίσθητου περιβάλλοντος- (Learning outside the classroom, Manifesto, 2006)
- ✓ Κοινωνική ανάπτυξη – το παιδί κοινωνικοποιείται πιο εύκολα μέσα από τη διεξαγωγή ομαδικών δραστηριοτήτων – (Αθανασοπούλου, 2005)
- ✓ Ανάπτυξη περιβαλλοντικού ήθους
- ✓ Ανάπτυξη αειφορικής συνείδησης (Τραγαζίκης & Αθανασοπούλου, 2006)
- ✓ Δημιουργία δημοκρατικών παιδαγωγικών σχέσεων – δημοκρατική συμμετοχή όλων των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας όσο αφορά τη λήψη αποφάσεων για την ανάπτυξη του σχολείου- (Ταμουτσέλη, 2006)

3.3. Μεθοδολογία

3.3.1. Στόχος και δείγμα της έρευνας

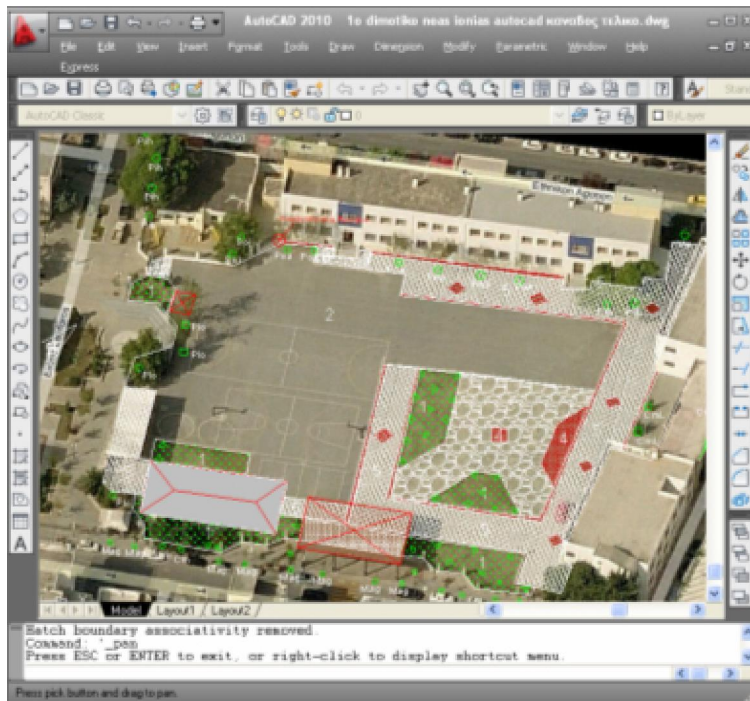
Στα προηγούμενα, έγινε αναφορά στη σημασία της υπαίθριας μάθησης που γίνεται στο πλαίσιο του εξωτερικού σχολικού χώρου, δηλαδή της σχολικής αυλής, αλλά και στη σημαντικότητα τόσο της μάθησης αυτής όσο και του χώρου στον οποίο πραγματοποιείται για την ανάπτυξη και την καλλιέργεια των παιδιών. Στην εργασία μας αυτή επιχειρείται η καταγραφή των αντιλήψεων των παιδιών και των εκπαιδευτικών του δημοτικού σχολείου μετά τις εργασίες αναμόρφωσης της αυλής για την αυλή του σχολείου τους, την χρήση της σχολικής αυλής και την διατήρηση και περαιτέρω βελτίωση της από τα παιδιά αλλά και τους εκπαιδευτικούς.

Συγκεκριμένα, λαμβάνοντας υπόψη, τη σπουδαιότητα των αντιλήψεων και των απόψεων των παιδιών, σχετικά με την εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και τη διαμόρφωση του χώρου όπου λαμβάνει χώρα, όπως αποδεικνύεται από διεθνείς μελέτες και σχετικές έρευνες, επιχειρήθηκε στην παρούσα έρευνα η καταγραφή των αντιλήψεων των παιδιών και των εκπαιδευτικών με στόχο:

- Τη διερεύνηση των απόψεων των μαθητών και των εκπαιδευτικών για την σχολική αυλή μετά τις παρεμβάσεις αναμόρφωσής της, τη χρήση της και τις σκέψεις τους για τη συγκριτική βελτίωσή της σε σχέση με τη αρχική της μορφή.
- Να αναδειχθούν οι κυριότερες απόψεις των παιδιών και των εκπαιδευτικών καθώς και οι βασικές προτάσεις τους για την αξιοποίησή της νέας αυλής.

Η παραπάνω έρευνα πραγματοποιήθηκε στο 1ο Δημοτικό Σχολείο Νέας Ιωνίας Βόλου στο πλαίσιο του προγράμματος Συνεισφορά του Ορθολογικού Φυτοτεχνικού Σχεδιασμού στη Βελτίωση των Βιοκλιματικών Παραμέτρων των Σχολικών Αυλών και στην Αξιοποίησή τους ως Χώρων Μάθησης [ΟΦΥΣ] που υλοποιήθηκε από το Τμήμα Γεωπονίας Φυτικής Παραγωγής και Αγροτικού Περιβάλλοντος σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης και με χρηματοδότηση της Επιτροπής Ερευνών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Η σχολική αυλή αποτελείται από τρία κτήρια όπου στεγάζονται στο κτήριο 1: το 2ο δημοτικό σχολείο Ν. Ιωνίας και ένα νηπιαγωγείο, στο κτήριο 2: το 1ο δημοτικό σχολείο Ν. Ιωνίας και στο κτήριο 3: άλλο ένα νηπιαγωγείο (όπως φαίνεται και στην Εικόνα 12). Δέντρα υπάρχουν μπροστά και πίσω από το κτήριο 2, αλλά και δεξιά και αριστερά από το κτήριο 1, όπως φαίνεται στην Εικόνα 12.

Εικόνα 1. Κτηριακό συγκρότημα 1ου Δημοτικού Σχολείου Νέας Ιωνίας Βόλου

Κάτω αριστερά στην εικόνα φαίνεται το θεατράκι, το υπόστεγο και τα γήπεδο βόλεϊ, μπάσκετ και ποδοσφαίρου αντίστοιχα. Αριστερά του γηπέδου ποδοσφαίρου υπάρχει ένα κiosk, ενώ παγκάκια υπάρχουν και κάτω από τα υπόστεγα. Δεξιά των γηπέδων υπάρχει ένας πλακόστρωτος χώρος με λίγα δέντριάκια, ενώ ανάμεσα στα κτήριο 1 και 2 που σχηματίζεται γωνία βρίσκονται οι βρύσες και το κυλικείο. Κατά τη διάρκεια της παρούσας έρευνας, ο χώρος από το θεατράκι μέχρι το γήπεδο βόλεϊ και από τα κάγκελα μέχρι το υπόστεγο που φαίνονται στην Εικόνα 12 είχε περιφραχθεί λόγω εργασιών για την κατασκευή ενός νέου νηπιαγωγείου. Έτσι το γήπεδο ποδοσφαίρου έμεινε ως έχει, το γήπεδο του μπάσκετ μεταφέρθηκε ακριβώς δεξιά του γηπέδου ποδοσφαίρου, ανάμεσα στα δέντρα και το πλακόστρωτο και το γήπεδο του βόλεϊ κάτω από το πλακόστρωτο όπως φαίνεται παρακάτω. Το θεατράκι και τα φυτά που υπήρχαν πίσω από αυτό καταστράφηκαν. Διάφορα τμήματα της αυλής αποτυπώνονται στις φωτογραφίες που ακολουθούν (Εικόνες 13, 14 και 15).

Στην έρευνα συμμετείχαν 23 μαθητές δημοτικού σχολείου εκ των οποίων 13 ήταν κορίτσια και 10 αγόρια. Τα παιδιά συμμετείχαν σε συνεντεύξεις ατομικά στο σχολείο τους, στην τάξη της ειδικής αγωγής που διαθέτει το σχολείο, ώστε να μην υπάρχει η δυνατότητα αλληλεπίδρασης μεταξύ τους, αλλά και για να υπάρχει αρκετός χρόνος να μιλήσει κάθε παιδί, αλλά και να δοθεί η δυνατότητα για οποιοσδήποτε διευκρινήσεις. Στην έρευνά μας συμμετείχαν, επίσης, και 13 εκπαιδευτικοί του δημοτικού σχολείου εκ των οποίων οι 11 ήταν γυναίκες και 2 ήταν άνδρες. Οι συνεντεύξεις με τους εκπαιδευτικούς έγιναν ατομικά στο γραφείο των εκπαιδευτικών

Εικόνα 13. Αποψη του σχολικού συγκροτήματος

Εικόνα 14. Γήπεδο μπάσκετ

Εικόνα 15. Γήπεδο ποδοσφαίρου

3.3.2. Ερευνητικά Ερωτήματα

Πριν την αναμόρφωση η υπό μελέτη σχολική αυλή χρησιμοποιούνταν κυρίως κατά τη διάρκεια των διαλειμάτων και για το μάθημα της γυμναστικής. Και χρησιμοποιούνταν μόνον για ειδικές δραστηριότητες μετά από άδεια και υπό την εποπτεία των δασκάλων (Christidou et al. 2013). Στην προσπάθεια που έγινε για την αναμόρφωση της αυλής ελήφθησαν υπόψη και οι απόψεις των μαθητών που συνελέγησαν, καταγράφηκαν και αναλύθηκαν από την ερευνητική ομάδα του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας στο πλαίσιο του ΟΦΥΣ (Christidou et al. 2013). Μετά την αναμόρφωση της η νέα «πράσινη» αυλή αποτελεί κομμάτι του σχολικού συγκροτήματος και της σχολικής ζωής και ως εκ τούτου η λειτουργικότητα και η αποτελεσματικότητά της πρέπει να αξιολογηθούν και οι προοπτικές περαιτέρω βελτίωσής της πρέπει να αποτυπωθούν από τους κύριους χρήστες της δηλαδή τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς.

Έτσι, η παρούσα πτυχιακή εργασία προσπάθησε να δώσει απαντήσεις στα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα:

- Όσον αφορά τους μαθητές:
 1. Ποια ήταν τα συναισθήματα και οι εμπειρίες των παιδιών στη αναμορφωμένη σχολική αυλή;
 2. Ποια η χρήση της νέας αυλής από τα παιδιά, ως χώρου μάθησης, δημιουργίας, ψυχαγωγίας, επαφής με τη φύση;
 3. Ελήφθησαν οι απόψεις τους στην τελική αναμόρφωση της αυλής και ποια ήταν η διάθεση των παιδιών για συμμετοχή στη συντήρηση της νέας αναμορφωμένης σχολικής αυλής τους;
- Όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς:
 1. Ποια ήταν η άποψη των εκπαιδευτικών για την αναμόρφωση της σχολικής αυλής;
 2. Ποια ήταν η γνώμη τους για αξιοποίηση της νέας σχολικής αυλής για εκπαιδευτικούς σκοπούς;
 3. Ποια ήταν η διάθεση συμμετοχής τους για περαιτέρω βελτίωση και συντήρηση της αυλής;

3.3.3. Μέθοδος συλλογής των δεδομένων

Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η τεχνική της ημι-δομημένης συνέντευξης. Οι συνεντεύξεις μαγνητοφωνήθηκαν, ενώ παράλληλα κρατούνταν και σημειώσεις για περισσότερες διευκρινήσεις.

3.3.3.1. Όσον αφορά τους μαθητές:

Η συνέντευξη περιελάμβανε ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, που επικεντρώνονταν στο θέμα του αύλειου χώρου. Υπό τη μορφή συζήτησης λοιπόν, κάθε παιδί απαντούσε σε ερωτήσεις σχετικές με τα συναισθήματα κι τις απόψεις για τη σχολική αυλή μετά την αναμόρφωσή της. Συγκεκριμένα, στο πρώτο μέρος, ενότητα 1, ζητήθηκε από τα παιδιά να πουν τη γνώμη τους για το αν τους κίνησαν ενδιαφέρον οι εργασίες βελτίωσης της αυλής, αν τους άρεσει η νέα μορφή της αυλής, και ποιο ήταν, και ποιο είναι μετά τις αλλαγές το αγαπημένο τους μέρος, τι τους άρεσε και τι δεν τους άρεσε πριν στην αυλή και αν η αλλαγή βελτίωσε την κατάσταση. Στο δεύτερο μέρος, ενότητα 2, τα παιδιά ερωτήθηκαν για το πώς χρησιμοποιούσαν και πώς χρησιμοποιούν μετά την αναμόρφωση την αυλή γενικά αλλά και στο διάλειμμα, δηλαδή τι δραστηριότητες

πραγματοποιούσαν και πραγματοποιούν μετά την αλλαγή στην αυλή. Στο τρίτο μέρος, ενότητα 3, συζητήθηκε το πώς ήθελαν τα παιδιά να είναι η αυλή και τι δραστηριότητες θα ήθελαν να κάνουν σε αυτή και αν οι εργασίες που έγιναν είναι επαρκείς. Στην ενότητα αυτή, το τελευταίο μέρος της συζήτησης επικεντρώθηκε στο αν πιστεύουν τα παιδιά ότι η άποψη τους είναι σημαντική και αν θεωρούν ότι θα την άκουγε κάποιος μεγαλύτερος, ώστε να διερευνηθεί η αυτοπεποίθηση των παιδιών σχετικά με τις απόψεις τους. καθώς και αν έχουν διάθεση να συμμετέχουν στις εργασίες συντήρησης της νέας αυλής.

Επιχειρήθηκε με αυτό τον τρόπο να διερευνηθούν οι προτάσεις και οι ανάγκες των παιδιών. Το σχέδιο της συνέντευξης που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων φαίνεται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.

3.3.3.2. Όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς:

Σκοπός των συνεντεύξεων με τους εκπαιδευτικούς ήταν ο εμπλουτισμός των δεδομένων που συλλέχθηκαν για τη διερεύνηση της συμπεριφοράς των παιδιών στην αυλή του σχολείου, καθώς και η ανάδειξη των απόψεων των εκπαιδευτικών για την αυλή του σχολείου και των παραγόντων που δρουν απαγορευτικά για τη χρήση της αυλής του σχολείου ως εργαλείο του εκπαιδευτικού τους έργου. Στο πλαίσιο αυτό οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην έρευνα αρχικά ρωτήθηκε η γνώμη τους για την η αυλή του σχολείου πριν την αναμόρφωση και μετά την αναμόρφωση της. Στη συνέχεια ρωτήθηκαν αν χρησιμοποιούσαν την αυλή στο μάθημά τους πριν την αναμόρφωση και αν πιστεύουν πως μετά την αναμόρφωση θα μπορεί η αυλή να χρησιμοποιηθεί για τα μαθήματα. Ταυτόχρονα ρωτήθηκαν αν δεν χρησιμοποιούσαν πριν την αυλή στο μάθημά τους, γιατί συνέβαινε αυτό και αν άλλαξε κάτι με την αναμόρφωση της σχολικής αυλής και αν τελικά η αναμόρφωση μπορεί να συμβάλει θετικά στην εκπαιδευτική διαδικασία; Ακολούθως, οι εκπαιδευτικοί ρωτήθηκαν αν κατά τη γνώμη τους υπήρχαν πριν ζητήματα ασφάλειας σχετικά με τη χρήση της αυλής κι αν λύθηκαν κάποια από αυτά με την αναμόρφωση; Στη συνέχεια οι εκπαιδευτικοί ρωτήθηκαν αν θεωρούν πως οι απόψεις τους για την αυλή είναι σημαντικές κι αν πιστεύουν πως ελήφθησαν υπόψη κατά το σχεδιασμό της αναμόρφωσης της αυλής; Τέλος, ρωτήθηκαν αν συμμετείχαν στις εργασίες βελτίωσης και αναμόρφωσης της αυλής, κι αν έχουν διάθεση να συμμετέχουν σε εργασίες συντήρησης της αυλής και πώς θα μπορούσε να γίνει αυτό και με ποιο τρόπο θα μπορούσαν να εμπλέξουν δημιουργικά και τους μαθητές στις εργασίες αυτές.

Επιχειρήθηκε με αυτό τον τρόπο να διερευνηθούν οι απόψεις και προτάσεις των εκπαιδευτικών. Η σχάρα ερωτήσεων της συνέντευξης των εκπαιδευτικών που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων φαίνεται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.

3.3.4. Τεκμηρίωση των μεθοδολογικών εργαλείων

Συνέντευξη: Η ημι-δομημένη συνέντευξη

Ο κύριος στόχος της παρούσας έρευνας ήταν η καταγραφή και ανάλυση των απόψεων των παιδιών, οπότε σ' αυτό το σημείο η ποιοτική προσέγγιση των ερευνητικών δεδομένων κρίθηκε ως η πλέον κατάλληλη. Η συνέντευξη είναι μία από τις μεθόδους που χρησιμοποιείται συχνά, με διάφορους τρόπους (δομημένη, ημι-δομημένη, ελεύθερη), ανάλογα με τους στόχους της έρευνας και τις προσδοκίες του κάθε ερευνητή. Για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας επιλέχθηκε η τεχνική των προσωπικών και ημι-δομημένων συνεντεύξεων.

Όπως έχει οριστεί, η ερευνητική συνέντευξη γενικά συνίσταται σε μία συζήτηση μεταξύ δύο ατόμων που αρχίζει από εκείνον που την ορίζει, με ειδικό σκοπό την απόκτηση σχετικών με την έρευνα πληροφοριών και επικεντρώνεται από αυτόν σε περιεχόμενο καθορισμένο από τους στόχους της έρευνας με συστηματική περιγραφή, πρόβλεψη ή ερμηνεία (Cohen & Manion, 1997). Πρόκειται για μία επικοινωνιακή σχέση που διαθέτει πολλά από τα χαρακτηριστικά της φυσικής συζήτησης, γι' αυτό και χρησιμοποιείται για τη διερεύνηση και εμβάθυνση στις απόψεις των ερωτηθέντων. Παρόλα αυτά, το γεγονός αυτό συνεπάγεται ότι στις συνεντεύξεις του είδους αυτού είναι δύσκολο να μιλάμε για αξιοπιστία και εγκυρότητα, μια και η ίδια η διαδικασία της συνέντευξης δείχνει να προκαλεί κάποια τροποποίηση της υπάρχουσας γνώσης. Όπως έχει αναφερθεί, η άμεση αλληλεπίδραση στη συνέντευξη είναι η πηγή τόσο των πλεονεκτημάτων όσο και των μειονεκτημάτων της, ως τεχνικής έρευνας (Cohen & Manion, 1997).

Ωστόσο, οι συνεντεύξεις παρουσιάζουν εν γένει σημαντικά και αρκετά πλεονεκτήματα έναντι άλλων μεθόδων (π.χ. ερωτηματολόγια). Επιτρέπουν τη διερεύνηση και τη συλλογή δεδομένων σε μεγάλο βάθος, καθώς εξασφαλίζεται η προσωπική επαφή ανάμεσα στον ερωτώμενο και τον ερευνητή. Έτσι, δίνεται η δυνατότητα παροχής διευκρινίσεων στον ερευνητή, μέσω περισσότερων ερωτήσεων, στις περιπτώσεις που κάτι που ειπώθηκε δεν είχε ιδιαίτερη σαφήνεια. Με τον τρόπο αυτό ένα θέμα μπορεί να ερευνηθεί από διαφορετικές πλευρές δίνοντας μια πιο σαφή εικόνα της σκέψης του παιδιού και μειώνοντας ταυτόχρονα την πιθανότητα των τυχαίων απαντήσεων. Ιδιαίτερα τη στιγμή που μας αφορούν οι απόψεις παιδιών μικρής ηλικίας, των οποίων οι απαντήσεις είναι κυρίως περιγραφικές και περιλαμβάνουν πολλές πληροφορίες ή ορισμένες φορές μπορεί να είναι αντιφατικές ή ακόμη και ανολοκλήρωτες, η χρήση της συνέντευξης κρίνεται αναγκαία για τη συλλογή, όσο το δυνατόν, πιο αξιόπιστων δεδομένων (Χατζηνικήτα & Χρηστίδου, 2001).

Ακόμη, όπως αναφέρθηκε εξασφαλίζεται μέσω της τεχνικής της συνέντευξης η προσωπική επαφή μεταξύ ερωτώμενου και ερευνητή, και δημιουργείται μία μορφή συζήτησης, η οποία διεξάγεται σε ένα χαλαρό και φιλικό κλίμα. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται ότι η ανταπόκριση των ερωτώμενων θα είναι πολύ μεγαλύτερη, από ότι σε ένα ερωτηματολόγιο. Ακόμη οι συνεντεύξεις δεδομένου καθοδηγούνται από τον ερευνητή και διεξάγονται ανάλογα με το ρυθμό που επιθυμεί ο ίδιος, σε αντίθεση με τα ερωτηματολόγια που συμπληρώνονται συνήθως βιαστικά.

Τα ερωτηματολόγια μπορεί να προσφέρουν κάποια πλεονεκτήματα, γιατί είναι μία μέθοδος που εξασφαλίζει γρήγορους ρυθμούς συλλογής δεδομένων και μεγάλο αριθμό δεδομένων, όμως εκλείπει η δυνατότητα διευκρίνησης των απαντήσεων λόγω απουσίας της προσωπικής επαφής και αυτό άμεσα σημαίνει ότι το ποσοστό των τυχαίων απαντήσεων στα ερωτηματολόγια είναι πολύ μεγάλο. Ακόμη ένας περιορισμός που υπάρχει στη μέθοδο των ερωτηματολογίων είναι ότι δεν

μπορούν να συμπληρωθούν εύκολα από παιδιά μικρής ηλικίας, σε αντίθεση με τις συνεντεύξεις που η εγκυρότητά τους δεν εξαρτάται από τις δεξιότητες του εξεταζόμενου στο γραπτό λόγο (Χατζηνικητά & Χρηστίδου, 2001).

Όπως όλες οι ερευνητικές τεχνικές όμως, η συνέντευξη εμπεριέχει και κάποιους περιορισμούς ή αδυναμίες σε σύγκριση με τα ερωτηματολόγια, οι οποίες όμως συχνά μπορούν να μετατραπούν σε πλεονεκτήματα στα χέρια του ερευνητή εάν γνωρίζει να τα χειριστεί. Αρχικά, ακριβώς επειδή πρόκειται για μία επικοινωνιακή σχέση, η συζήτηση μπορεί να επηρεαστεί από την υποκειμενικότητα του ερευνητή, τόσο κατά τη διάρκεια όπου πραγματοποιείται η συνέντευξη, όσο και αργότερα κατά την διαδικασία της ανάλυσης. Επιπροσθέτως, το υλικό που συλλέγεται από τις συνεντεύξεις των ατόμων που συμμετέχουν είναι μεγάλο από άποψη όγκου. Επομένως είναι απαραίτητη η συστηματοποίηση και η συμπίκνωση των δεδομένων, τα οποία δεν έχουν κάποια αυστηρά καθορισμένη οργάνωση όπως τα ερωτηματολόγια όπου οι ερωτήσεις είναι οργανωμένες με τέτοιο τρόπο, ώστε είναι εύκολο να κατηγοριοποιηθούν εκ των υστέρων τα δεδομένα. Η έλλειψη οργάνωσης των δεδομένων, αφαιρεί ακόμη από τον ερευνητή τη δυνατότητα άμεσης συγκρισιμότητας των δεδομένων. Είναι κατανοητό λοιπόν ότι η παρέμβαση του ερευνητή και η υποκειμενική του κρίση, σε ορισμένα σημεία, ενέχουν περισσότερες πηγές πιθανού σφάλματος (ερευνητής, εργαλείο, κωδικοποίηση, δείγμα) σε σχέση με τα ερωτηματολόγια (εργαλείο, δείγμα). Τέλος, απαιτείται μεγάλο χρονικό διάστημα για τη διεξαγωγή της συνέντευξης και η διαδικασία είναι τόσο χρονοβόρα που καθιστά αδύνατη την εξέταση μεγάλο αριθμού ατόμων με συνεντεύξεις στα πλαίσια μιας έρευνας και το δείγμα είναι περιορισμένο, γεγονός που συναντάται στο ερωτηματολόγιο, στο οποίο μπορεί να εξετασθεί μεγάλος αριθμός ατόμων σε μικρό χρονικό διάστημα (Cohen & Manion, 1997).

Παρά τις δυσκολίες όμως, σημαντικό μέρος από τα μεθοδολογικά προβλήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω αίρεται με την υιοθέτηση των ημι-δομημένων συνεντεύξεων, ένα είδος συνεντεύξεων που παρουσιάζει αρκετά πλεονεκτήματα, ιδιαίτερος όταν μιλάμε για διερεύνηση και εμβάθυνση σε απόψεις και ανάγκες μαθητών.

Στις ημι-δομημένες συνεντεύξεις υπάρχουν κάποιες συγκεκριμένες ερωτήσεις που γίνονται και αφορούν το θέμα που ερευνάται. Πρόκειται για ανοιχτές ερωτήσεις, για τις οποίες υπάρχει ελευθερία όσον αφορά τη σειρά με την οποία τίθενται. Με αυτό τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα στον ερευνητή να υποβάλλει νέες ερωτήσεις ή να αναδιατυπώσει τις ήδη υπάρχουσες όταν οι απόψεις του εκάστοτε ερωτώμενου δεν είναι ιδιαίτερα ξεκάθαρες και σαφείς.

Το είδος αυτής της συνέντευξης επιλέχθηκε στην παρούσα έρευνα, για τη διερεύνηση των απόψεων των παιδιών και των εκπαιδευτικών γύρω από το θέμα της αναμόρφωσης της αυλής του σχολείου τους, καθώς κρίθηκε η πιο αποτελεσματική. Η δομημένη συνέντευξη δημιουργεί μία αναγκαιότητα για σχετικά σύντομες και ακριβείς απαντήσεις και η ελεύθερη συνέντευξη προϋποθέτει απαντήσεις σε γενικές ερωτήσεις όπου ο ερωτώμενος καλείται να καταθέσει προσωπικές του εμπειρίες. Σε παιδιά μικρής ηλικίας όμως, όπως αυτά που συμμετέχουν στην παρούσα έρευνα όπου οι εμπειρίες είναι περιορισμένες, η ημι-δομημένη συνέντευξη φαίνεται να διευκολύνει τη διερεύνηση των απόψεών τους με τις εναλλακτικές, διευκρινιστικές που μπορεί να διατυπωθούν ανάλογα με την πορεία της συζήτησης.

Στην ημι-δομημένη συνέντευξη υπάρχουν όπως προαναφέρθηκε κάποια στοιχεία της φυσικής συζήτησης, τα οποία βοηθούν στην καλύτερη και ευκολότερη επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ ερευνητή και ερωτώμενου, εφόσον καλλιεργηθεί ένα κλίμα φιλικό που να εμπνέει εμπιστοσύνη, ειδικά όταν εξετάζονται παιδιά μικρής ηλικίας. Επομένως, υπάρχει ευελιξία από

την πλευρά του ερευνητή, δεδομένου ότι μπορεί να εξετάσει τις απόψεις των παιδιών από όποια πλευρά επιθυμεί και να διευκρινίσει λεπτομέρειες ή πλευρές που δεν έγιναν σαφώς αντιληπτές. Επιπλέον, αφού είναι ένα είδος συζήτησης, υπάρχει πιθανότητα να προκύψουν απαντήσεις μη αναμενόμενες, οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν σε συμπληρωματικές ερωτήσεις ή ακόμη και σε αναδιατύπωση των υποθέσεων της έρευνας ή/και επαναπροσδιορισμό των στόχων της, καθώς μπορεί να αλλάξουν την πορεία της συζήτησης προσθέτοντας κάποιες ιδέες που δεν είχαν ληφθεί υπόψη αναφορικά με το θέμα (Χατζηνικήτα & Χρηστίδου, 2001).

Η ανάλυση των δεδομένων και στην περίπτωση της ημι-δομημένης συνέντευξης παρουσιάζει κάποιες δυσκολίες στο θέμα της κατηγοριοποίησης του μεγάλου όγκου των δεδομένων. Παρόλα αυτά όμως, η ευελιξία των ερωτήσεων που παρέχει καταστεί δυνατή την άμεση πρόσβαση στις νοητικές δομές του ερωτώμενου, μέσα από την πορεία της συζήτησης και γι' αυτό το λόγο οι ερευνητές της διδακτικής κρίνουν την ημι-δομημένη συνέντευξη ως την καταλληλότερη τεχνική για τη μελέτη απόψεων και αντιλήψεων των παιδιών (Χατζηνικήτα & Χρηστίδου, 2001).

3.3.5. Μέθοδος ανάλυσης των δεδομένων

Μετά τη συλλογή των δεδομένων, έγινε απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων και έπειτα κατηγοριοποίηση τους.

Συγκεκριμένα, κατά την ανάλυση των συνεντεύξεων έγινε αρχικά καταγραφή όλων των στοιχείων στα οποία αναφέρθηκε το κάθε παιδί ξεχωριστά ανά ερώτηση. Αφού καταγράφηκαν οι απαντήσεις κάθε παιδιού, έπειτα ομαδοποιήθηκαν οι απαντήσεις και υπολογίστηκε η συχνότητα αναφοράς του κάθε στοιχείου. Για παράδειγμα, πόσα παιδιά ανέφεραν ότι τους αρέσει το κιάκι, πόσα ανέφεραν ότι θα ήθελαν περισσότερο γρασίδι στην αυλή τους κ.ο.κ.

Έπειτα έγινε επιπλέον κατηγοριοποίηση των απαντήσεων σε κάθε ερώτηση ανάλογα με το φύλο του παιδιού ώστε να αναλυθούν τυχόν διαφοροποιήσεις στις απαντήσεις των παιδιών που καθορίζονται από αυτή τη μεταβλητή. Έτσι, αποτυπώθηκε, για παράδειγμα, αν το γήπεδο ποδοσφαίρου αποτελεί προσφιλές μέρος της αυλής περισσότερο για τα αγόρια, απ' ότι για τα κορίτσια.

3.4. Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε, όπως παρατίθενται ακολούθως, παρουσιάζουν στοιχεία που προκύπτουν από την ανάλυση του περιεχομένου των συνεντεύξεων.

Στο κεφάλαιο αυτό λοιπόν, εξετάζονται οι αντιλήψεις των παιδιών γύρω από την προσφιλή τους σχολική αυλή και την αυτοπεποίθηση σχετικά με τις αλλαγές που έγιναν με τις εργασίες αναμόρφωσης της, και που είναι δυνατό να γίνουν. Παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την απομαγνητοφώνηση και ανάλυση των συνεντεύξεων αρχικά των μαθητών και στη συνέχεια των εκπαιδευτικών. Ακολουθεί σχολιασμός των αποτελεσμάτων των συνεντεύξεων και το κεφάλαιο καταλήγει με τη συζήτηση και τα συμπεράσματα της ανάλυσης των απόψεων μαθητών και εκπαιδευτικών για την αναμόρφωση της σχολικής αυλής.

3.4.1. Αποτελέσματα συνεντεύξεων των μαθητών

Από την απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων των μαθητών προέκυψαν τα παρακάτω αποτελέσματα.

3.4.1.1. Ενότητα 1η : Τα συναισθήματα και οι εμπειρίες των παιδιών στη σχολική αυλή

Από την επεξεργασία των απομαγνητοφωνημένων ερωτηματολογίων των 23 μαθητών που συμμετείχαν στην έρευνα στο ερώτημα «ποια η άποψη σας κατά τη διάρκεια των εργασιών στη σχολική αυλή, προέκυψαν τα αποτελέσματα του παρακάτω Πίνακα 1.

Πίνακας 1. Η άποψη των παιδιών κατά τη διάρκεια των εργασιών στη σχολική αυλή			
	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
θετική	10	8	18
αρνητική	1	1	2
ουδέτερη	2	1	3

Παράδειγμα 1.

E: Θέλω να μου πεις, πως ένιωθες όταν έβλεπες να γίνονται αυτές οι εργασίες στην αυλή?

Παιδί 1: E, ένιωθα πολλή χαρά.

E: Γιατί?

Παιδί 1: Επειδή...επειδή φυτ..

E: Επειδή φύτεψαν τα δέντρα.

Παιδί 1: Ναι

E: Τι άλλο ένιωθες?

Παιδί 1: ενθουσιασμό.

E: Ενθουσιασμό. Που έβλεπες να γίνονται αυτά?

Παιδί 1: Ναι

E: Μμμμ. Σου αρέσει έτσι όπως έγινε η αυλή?

Παιδί 1: Ναι

Παράδειγμα 2

E: Και να μου πεις πως ένιωθες όταν έβλεπες να γίνονται αυτές οι εργασίες στην αυλή του σχολείου? Πως ένιωθες?

Παιδί 15: Εε, λίγο κι άσχημα και ωραία, γιατί πρώτον καταστρέφουμε το προαύλιο, δεν έχουμε πολύ χώρο να παίζουμε αλλά και γιατί έχει πολύ πράσινο.

E: Άσχημα γιατί καταστρέφουν το προαύλιο κι ωραία γιατί?

Παιδί 15: Θα έχει πράσινο.

Προκύπτει, λοιπόν, πως σε γενικές γραμμές τα παιδιά είχαν θετική άποψη κατά τη διάρκεια των εργασιών στη σχολική αυλή και παρατηρούμε ότι μόνο σε δύο μαθητές δεν άρεσε η διαδικασία εργασιών στην αυλή/

Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων στο ερώτημα »Ποια η άποψη σας μετά τις εργασίες βελτίωσης της σχολικής αυλής» προέκυψαν τα αποτελέσματα του Πίνακα 2.

Πίνακας 2. Η άποψη των παιδιών μετά τις εργασίες βελτίωσης της σχολικής αυλής			
	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
θετική	9	9	18
αρνητική		1	1
ουδέτερη	4		4

Παράδειγμα 3

E: Σου αρέσει έτσι όπως έγινε η αυλή?

Παιδί 4: Μμμμ. Μ' αρέσει.

E: Πως νιώθεις τώρα για την αυλή? Είσαι ικανοποιημένη? Ευχαριστημένη ή τίποτε απ' τα δυο?

Παιδί 4: Είμαι ευχαριστημένη.

Παράδειγμα 4

E: Πως νιώθεις τώρα για την αυλή του σχολείου?

Παιδί 8: Ότι έχει περισσότερο πράσινο, περισσότερα δέντρα.

E: Νιώθεις ικανοποιημένος? Ευχαριστημένος ή δυσαρεστημένος?

Παιδί 8: Εε, ικανοποιημένος.

Σε ότι αφορά τα συναισθήματα που νιώθουν τα παιδιά για την αυλή του σχολείου τους μετά την ανάπλαση θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι θετικά δηλαδή παρατηρούμε συναισθήματα ικανοποίησης και χαράς. Πολλά παιδιά αντιλαμβάνονται τη διαφορά στο χώρο που περνούν ένα μεγάλο διάστημα της ημέρας τους και είναι σε θέση να κάνουν εύστοχες παρατηρήσεις γι' αυτόν. Βλέπουμε κάποια παιδιά που δηλώνουν ικανοποιημένα με το πράσινο που πλέον υπάρχει στο χώρο τους και μάλιστα δίνουν έμφαση στα δένδρα αλλά και στα λουλουδία που εγκαταστάθηκαν στην αυλή τους. Επίσης ένα ποσοστό των παιδιών αναφέρθηκε στη καθαριότητα του χώρου. Μερικά παιδιά μάλιστα σχολίασαν τη σκίαση που προσφέρουν τα δένδρα και τη χρηστικότητα των καθιστικών. Από ένα μαθητή μάλιστα δηλώθηκε δυσαρέσκεια που θα φύγει την επόμενη χρονιά και δεν θα προλάβει να δει τα δένδρα που μεγαλώνουν και την μορφή που παίρνει η αυλή. Επίσης παρατηρούμε ότι μόνο ένας μαθητής δήλωσε δυσαρεστημένος με τις αλλαγές που έγιναν και πως προτιμούσε την αυλή όπως ήταν παλιά.

Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων των μαθητών στο ερώτημα «Ποιο είναι το αγαπημένο μέρος σας στη σχολική αυλή τη συγκεκριμένη στιγμή», προέκυψαν τα αποτελέσματα του Πίνακα 3.

Πίνακας 3. Αγαπημένο μέρος των παιδιών στη σχολική αυλή τη συγκεκριμένη στιγμή			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
βρύσες	3	2	5
κιόσκι	2	3	5
υπόστεγο	1		1
γήπεδο ποδοσφαίρου	2	2	4
γήπεδο μπάσκετ	2		2
βουναλάκια	4	1	5
συνολικός χώρος αυλής	1	1	2
κυλικείο	1		1
λαχανόκηπος		1	1
κανένας συγκεκριμένος χώρος		1	1

Παράδειγμα 5

E: Θέλω να μου πεις ποιο ήταν το αγαπημένο σου μέρος στην αυλή πριν γίνουν οι αλλαγές?

Παιδί 2: Ήταν το θεατράκι τώρα που έχει γίνει το νηπιαγωγείο.

E: τώρα ποιο είναι το αγαπημένο σου μέρος?

Παιδί 2: το υπόστεγο που έχει τα παγκάκια εκεί.

E: Το κιόσκι?

Παιδί 2: Το κιόσκι

Παράδειγμα 6

E: Θέλω να μου πεις ποιο ήταν το αγαπημένο σου μέρος στην αυλή πριν γίνουν οι αλλαγές αυτές?

Παιδί 16: Πριν γίνει το νηπιαγωγείο, πίσω στα σκαλιά.

E: Πίσω στα σκαλιά, εκεί που ήταν ένα θεατράκι, τι ήταν εκεί?

Παιδί 16: Όχι

E: Άλλο μέρος είναι?

Παιδί 16: Ναι, που είναι τώρα το νηπιαγωγείο, πριν ήταν μεγάλα σκαλιά και δεν είχε όλο αυτό, ήταν ελεύθερο, ήταν πολύ μεγάλο και παίζαμε εκεί πέρα.

E: Ωραία, τώρα ποιο είναι το αγαπημένο σου μέρος?

Παιδί 16: Το γήπεδο αυτό και το άλλο γήπεδο του μπάσκετ.

E: Το γήπεδο αυτό? Του ποδοσφαίρου είναι?

Παιδί 16: Ναι, και το γήπεδο του μπάσκετ και κάτω από τα δέντρα που καθόμαστε και παίζουμε κρυφτό.

Αναλύοντας, λοιπόν, τα δεδομένα βλέπουμε πως το ενδιαφέρον των μαθητών από τη στιγμή που άλλαξε η αυλή του σχολείου άλλαξε όπως και οι προτιμήσεις των παιδιών. Παρατηρούμε ότι υπάρχει μία τάση τα παιδιά να συγκεντρώνονται στα μέρη που μπορούν να συζητήσουν και να επικοινωνήσουν όπως είναι οι βρύσες, το κιόσκι. Εκεί παρατηρούμε ότι οι προτιμήσεις είναι ίσα μοιρασμένες. Επίσης τη διαφορά έκανε η δημιουργία από τα βουναλάκια στη σχολική αυλή όπου φαίνεται πως τα παιδιά δείχνουν μία ιδιαίτερη προτίμηση. Αυτό συμβαίνει γιατί εκεί μπορούν να χρησιμοποιήσουν το χώρο με όποιο τρόπο επιθυμούν είτε για ξεκούραση και επικοινωνία είτε για ελεύθερο και απρογραμματίστο παιχνίδι φαντασίας. Παρατηρούμε επίσης ότι μόνο σε ένα μαθητή του αρέσει να επισκέπτεται το λαχανόκηπο και ένα άλλο αγόρι δεν έχει μέχρι στιγμής κάποιο αγαπημένο χώρο στη σχολική αυλή.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης των ερωτηματολογίων στο ερώτημα «Ποιο θα γίνει μελλοντικά το αγαπημένο μέρος των παιδιών στη σχολική αυλή» παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.

Πίνακας 4. Ποιο θα γίνει μελλοντικά το αγαπημένο μέρος των παιδιών στη σχολική αυλή			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
βρύσες	1	1	2
γήπεδο ποδοσφαίρου	1	2	3
υπόστεγο	3		3
κιόσκι	1		1
χώροι με φυτικό υλικό	3	2	5
απαντήσεις χωρίς σαφήνεια	1	1	2
ο συνολικός χώρος της αυλής	2	1	3
βουναλάκια	2	2	4
παγκάκια		1	1

Παράδειγμα 7

E: Το ίδιο. Στο μέλλον πιστεύεις ότι θ' αλλάξει, αφού έχουν μπει τα βουναλάκια, τα δέντρα, ο λαχανόκηπος? Θα πας κάπου αλλού εκτός απ' το γήπεδο?

Παιδί 3: Δε νομίζω.

Παράδειγμα 8

E: Στο μέλλον πιστεύεις ότι θα σ' αρέσει κάποιο άλλο μέρος της αυλής?

Παιδί 16: Δεν ξέρω, άμα μεγαλώσουν?

E: Τα δέντρα?

Παιδί 16: Ναι

E: Στο μέλλον πιστεύεις ότι θα σ' αρέσει κάποιο άλλο μέρος της αυλής?

Παιδί 16: Δεν ξέρω, άμα μεγαλώσουν στα δένδρα.

Από τις απαντήσεις που έδωσαν τα παιδιά βλέπουμε ότι μπορούν να κατανοήσουν τις αλλαγές που έχουν συμβεί στο χώρο τους και μάλιστα αρχίζουν να εκτιμούν το φυτικό υλικό που προστέθηκε στην αυλή τους. Παρατηρούμε μία ιδιαίτερη προτίμηση στους χώρους με δένδρα όπου τα παιδιά μπορούν να ξεκουραστούν και να καθίσουν στη σκιά. Μάλιστα τα λοφάκια που κατασκευάστηκαν έχουν απήχηση στα παιδιά εξίσου στα αγόρια αλλά και στα κορίτσια. Τα παιδιά

ενθουσιάζονται με τη συγκεκριμένη κατασκευή διότι τους δίνει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν το χώρο όπως εκείνα θέλουν ανάλογα με τη δραστηριότητα όπου εκείνα επiléγουν. Έτσι κάποια παιδιά θα χρησιμοποιήσουν το χώρο για παιχνίδι και κάποια άλλα για ξεκούραση και επικοινωνία. Μόνο δύο παιδιά απάντησαν χωρίς σαφήνεια στην ερώτηση μη μπορώντας να υποθέσουν ποιο μέρος θα γίνει το αγαπημένο τους στο μέλλον (η απάντηση θα δοθεί μόνο μέσω της *εμπειρίας παιχιδιού* που θα έχουν στο χώρο -!). Ακόμη μερικά παιδιά είναι ευχαριστημένα με το συνολικό χώρο της αυλής. Τέλος ο χώρος του υπόστεγου και ο χώρος που βρίσκονται οι βρύσες συνεχίζουν μέρη που κάποια παιδιά προτιμούν για το διάλειμα τους.

Ακολούθως, από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων στο ερώτημα «Τι άρεσε στα παιδιά πριν στη σχολική αυλή» προέκυψε ο Πίνακας 5.

Πίνακας 5. Τι άρεσε στα παιδιά πριν στη σχολική αυλή			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
υπόστεγο	2	1	3
διάφορα παιχνίδια	1		1
ο χώρος όπως ήταν πριν	2		2
κίосκι	2		2
γήπεδα για παιχνίδι	1		1
απουσία δένδρων	1		1
όχι κάτι το ιδιαίτερο	1	2	3
όχι σαφής απάντηση	3	1	4
θεατράκι		1	1
περισσότερος χώρος-		2	2
απολύτως τίποτα		2	2

Παράδειγμα 9

E: Τί σου άρεσε πριν στην αυλή του σχολείου?

Παιδί 6: Σχεδόν τίποτε γιατί ήταν μέσα στο τσιμέντο.

Ε: Χμμμ. Και δεν περνούσεσες ωραία.

Παιδί 6: Ναι

Παράδειγμα 10

Ε: Όχι. Τι σου άρεσε πριν στην αυλή του σχολείου? Τι είχε η αυλή και σου άρεσε πριν γίνουν οι αλλαγές?

Παιδί 11: Εε, τα ίδια, εκτός απ' τα παγκάκια και τα δέντρα. Αα, είχε κι εκεί που χτίζουμε τώρα ένα νηπιαγωγείο, είχε κάτι σκαλιά κι εκεί πηγαίναμε πολύ συχνά.

Ε: Σ' άρεσε εκεί δηλαδή?

Παιδί 11: Ναι

Αναλύοντας τις απαντήσεις που έδωσαν οι μαθητές καταλαβαίνουμε ότι η προηγούμενη κατάσταση της αυλής δεν έδινε τα κατάλληλα ερεθίσματα στα παιδιά γι' αυτό δε κάποια παιδιά δεν είναι σε θέση να απαντήσουν τι ακριβώς τους άρεσε στη σχολική αυλή. Δύο μαθήτριες μάλιστα απάντησαν ότι ο χώρος τους άρεσε όπως ήταν πριν διότι τώρα περιορίστηκε ο χώρος που έχουν για να παίζουν. Στο θεατράκι μάλιστα όπως μας δηλώνει ένας μαθητής μαζεύονταν για να παίξουν μπάσκετ. Στο χώρο που βρίσκεται το υπόστεγο τα κορίτσια παίζουν ένα παιχνίδι που λέγεται "μήλα". Αυτό προφανώς συνέβαινε διότι πουθενά αλλού δεν υπήρχε σκιά. Παρατηρούμε ότι μόνο σε μία μαθήτρια άρεσε η αυλή χωρίς τα δένδρα διότι τώρα περιορίζεται ο χώρος για δράση και παιχνίδι. Τέλος ένας μαθητής συνοψίζει λέγοντας ότι δεν του άρεσε τίποτα στην προγενέστερη κατάσταση της σχολικής αυλής διότι όπως δηλώνει "σχεδόν όλα ήταν μέσα στο ταμμένο!"

Η επεξεργασία των ερωτηματολογίων στο ερώτημα «Τι αρέσει στα παιδιά τώρα στη σχολική αυλή» έδωσε τον Πίνακα 6.

Πίνακας 6. Τι αρέσει στα παιδιά τώρα στη σχολική αυλή			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
φυτικό υλικό, δένδρα	8	7	15
πανίδα (κουνελάκι, ψάρι)	1		1
κατασκευή νηπιαγωγείου	1		1
ασαφής απάντηση	1	1	2
γήπεδα	1	1	2
βουναλάκια	4	4	8
χώροι ξεκούρασης- παγκάκια	1		1
λαχανόκηπος	3	1	4

Παράδειγμα 11

E: Τώρα τί σ' αρέσει?

Παιδί 1: Μ' αρέσουν όταν φύτεψαν τα δέντρα.

E: Μμμ, τα δέντρα που υπάρχουν σου αρέσουν, εε?

Παιδί 1: Ναι

Παράδειγμα 12

E: Τι σου αρέσει τώρα στην αυλή του σχολείου?

Παιδί 15: Το πράσινο.

Σχετικά με το τί αρέσει στα παιδιά πλέον στη σχολική τους αυλή παρατηρούμε, λοιπόν, πως τη διαφορά έχει κάνει το φυτικό υλικό που έ έχει προστεθεί σε αυτήν. Αγόρια και κορίτσια είναι σε θέση να αντιληφθούν τι διαφορά στην αυλή τους και μάλιστα σε πολλές περιπτώσεις αναφέρουν ότι τους αρέσει να κάθονται από κάτω από τα δένδρα. Ένα κορίτσι μάλιστα αναφέρεται και στα ζώα που πλέον υπάρχουν στο σχολείο της. Μεγάλη απήχηση στα παιδιά έχει και η κατασκευή από βουναλάκια που τους αρέσει να μαζεύονται είτε για παιχνίδι είτε για ξεκούραση. Επίσης ο λαχανόκηπος όπως φαίνεται κεντρίζει το ενδιαφέρον περισσότερο των κοριτσιών παρά των αγοριών. Στα γήπεδα που γινόταν χρήση και για παιχνίδι αλλά και σαν χώρος για βόλτα - ιδιαίτερα στα κορίτσια- πλέον φαίνεται ότι χρησιμοποιείται περισσότερο από παιδιά που τους αρέσει το μπάσκετ ή το ποδόσφαιρο γι' αυτό το επέλεξαν μόνο δύο μαθητές διαφορετικού φύλου. Εδώ επίσης αξίζει να σημειωθεί το εξής: Πολλά παιδιά απάντησαν ότι τους αρέσει περισσότερο από ένα συγκεκριμένο μέρος της σχολικής αυλής αλλά στο μεγαλύτερο ποσοστό τους και σε ίση αντιστοιχία αγόρια- κορίτσια δήλωσαν ότι τους αρέσει το φυτικό υλικό (δένδρα, θάμνοι κα).

Στη συνέχεια παρουσιάζονται στον Πίνακα 7, τα αποτελέσματα της επεξεργασίας των ερωτηματολογίων ως προς το ερώτημα «Τι δεν άρεσε στα παιδιά πριν στη σχολική αυλή».

Πίνακας 7. Τι <u>δεν</u> άρεσε στα παιδιά πριν στη σχολική αυλή			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
ασαφής απάντηση	4	4	8
απουσία φυτικού υλικού	3	2	5
απεριποίητος χώρος	1	1	2
έλλειψη επιλογών για παιχνίδι	1		1
άρεσε η προγενέστερη κατάσταση	3	1	4
επικινδυνότητα του χώρου		1	1
απουσία καθιστικών		1	1
ημιτελές γήπεδο ποδοσφαίρου	1		1

Παράδειγμα 13

E: Όχι. Τι δεν σου άρεσε πριν στην αυλή του σχολείου?

Παιδί 4: Ότι ήταν πιο βρώμικη, ότι δεν είχαμε κανόνες κανονικούς, δεν είχαμε κάνει πολύ το σχολείο πάντα...

E: Δε σ' άρεσε που ήταν βρώμικη η αυλή?

Παιδί 4: Ναι.

Παράδειγμα 14

E: Τι δε σου άρεσε πριν στην αυλή? Τι σ' ενοχλούσε?

Παιδί 9: Τι μ' ενοχλούσε...ότι πετούσαν συνέχεια τα πιάτα, τα σκουπίδια κάτω, συνέχεια σκουπίδια.

Όσον αφορά, λοιπόν, το τί δεν άρεσε στα παιδιά στη προγενέστερη κατάσταση της σχολικής αυλής παρατηρούμε τα εξής:

Τα περισσότερα παιδιά δεν μπορούσαν να απαντήσουν με σαφήνεια για το αν τους άρεσε η προηγούμενη κατάσταση της σχολικής τους αυλής. Αυτό συνέβαινε για τους εξής λόγους: Οι χώροι που υπήρχαν δεν είχαν συγκεκριμένη χρήση για παιχνίδι, δηλαδή τα παιδιά δεν ήξεραν τι ακριβώς να παίξουν και από τη στιγμή που ο χώρος ήταν στην ουσία τσιμέντο με δύο γήπεδα δεν υπήρχε κάτι να τους εξάψει τη φαντασία και να δημιουργηθεί μία κατάσταση ελεύθερου και προγραμματιστού παιχνιδιού. Σημαντικό επίσης εδώ είναι να τονίσουμε ότι οι ασαφείς απαντήσεις δόθηκαν σε ίση αντιστοιχία αγόρια- κορίτσια. Στη συνέχεια και όχι τυχαία δεύτερο σε σειρά έρχεται η απουσία του φυτικού υλικού. Τα

παιδιά τώρα είναι σε θέση να αντιληφθούν τη διαφορά στη σχολική τους αυλή και ένα μεγάλο ποσοστό απαντά ότι δεν τους άρεσε η απουσία δένδρων και φυτών. Βέβαια και έχοντας υπόψη μας τις ηλικίες των παιδιών παρατηρούμε ότι τα φυτά τα αντιλαμβάνονται σαν χρώμα στη σχολική τους αυλή. Μάλιστα μας εντυπωσίασε μία συγκεκριμένη απάντηση που την έδωσε κορίτσι που είπε "ότι η αυλή ήταν μόνο γκρι". Δύο παιδιά μάλιστα στάθηκαν στην όψη την οποία είχε μέχρι πριν η αυλή τους. Θεωρούσαν ότι υπήρχε έλλειψη καθαριότητας και αυτό συνέβαινε διότι τα παιδιά πετούσαν σκουπίδια στην αυλή κατά τη διάρκεια του διαλλείματος. (εδώ φυσικά θα πρέπει να κάνουμε δύο διαφορετικές υποθέσεις ή ότι τα ίδια τα παιδιά δεν σέβονταν τον εξωτερικό χώρο του σχολείου τους ή ότι δεν υπήρχαν αρκετοί κάδοι σε αυτό έτσι ώστε το παιδί να αποκτήσει την καλή συνήθεια και να πετά τα απορρίμματα σε αυτούς!) Σε ότι αφορά την έλλειψη επιλογών για παιχνίδια θα πρέπει να αναφέρω οπωσδήποτε το εξής: Η συγκεκριμένη απάντηση δόθηκε από κορίτσι και τονίζω το φύλο έτσι ώστε να παρατηρήσουμε ότι στην προγενέστερη κατάσταση υπήρχαν γήπεδα ποδοσφαίρου και μπάσκετ αλλά δεν υπήρχαν χώροι με σχεδιασμό τέτοιο που να επιτρέπουν οργανωμένο παιχνίδι για κορίτσια. Γνωρίζουμε ότι το ενδιαφέρον για σπορ και παιχνίδια με κανόνες στα παιδιά έρχεται από μόνο του με τον καιρό, μόνο τότε πρέπει να προάγεται το ομαδικό παιχνίδι σε χώρους τέτοιους που δεν διακρίνουν το παιχνίδι ανάλογα με το φύλο. Το σημαντικό πρέπει να είναι το τι μπορεί να κάνει κανείς με το σώμα, μόνο έτσι θα αποκτήσει το παιδί την *απόλυτη αυτοπεποίθηση*. Κάποια παιδιά απάντησαν ότι τους άρεσε η αυλή όπως ήταν αλλά όπως θα δούμε παρακάτω τους άρεσαν οι αλλαγές που έγιναν. Αυτό συμβαίνει γιατί τα παιδιά είχαν μία ουδέτερη γνώμη για την προηγούμενη κατάσταση της αυλής και από αμηχανία απαντούν ότι τους άρεσε. Σε όλες τις απαντήσεις που δηλώθηκε θετική άποψη για την προγενέστερη κατάσταση της αυλής υπήρχε έλλειψη ενθουσιασμού. Μάλιστα ένας μαθητής τονίζει τα ατυχήματα που είχαν συμβεί στο παρελθόν επειδή υπήρχε τσιμέντο στο μεγαλύτερο μέρος της αυλής. Τέλος ένας μαθητής αναφέρει ότι δεν του άρεσε ή απουσία καθιστικών στο σύνολο της αυλής και μία μαθήτρια ότι τα τέρματα του ποδοσφαίρου στο γήπεδο δεν είχαν δίχτυα με αποτέλεσμα να κυνηγούν συνέχεια τη μπάλα.

Στη συνέχεια η ανάλυση προχωρά με την παρουσίαση στον Πίνακα 8 των αποτελεσμάτων στο ερώτημα «Πραγματοποιήθηκαν οι αλλαγές σε σημαντικό βαθμό ή ίσως να υπάρχει και κάτι που δεν έχει πραγματοποιηθεί»

Πίνακας 8. Πραγματοποιήθηκαν οι αλλαγές σε σημαντικό βαθμό ή ίσως να υπάρχει και κάτι που δεν έχει πραγματοποιηθεί			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
στο χώρο που απέμεινε με τσιμέντο να τοποθετηθεί φυτικό υλικό	2	1	3
περισσότερα παγκάκια	3	2	5
τίποτα παραπάνω	6	5	11
ολοκλήρωση νηπιαγωγείου	1		1
δυσaráσκεια με το γκρέμισμα σκαλιών στο χώρο του νηπιαγωγείου	1		1
θήκες για ποδήλατα		1	1
περισσότεροι κάδοι για απορρίμματα	1		1
ασαφείς απαντήσεις	1		1

Παράδειγμα 15

E: Υπάρχει κάποια αλλαγή που έγινε και δε σ' αρέσει? Αυτά τα δέντρα δηλαδή που μπήκαν τώρα πρόσφατα, τα βουναλάκια, ο λαχανόκηπος? Υπάρχει κάτι από αυτά που δε σου αρέσει?

Παιδί 8: Όχι.

E: Όχι. Θα ήθελες να μπει κάτι επιπλέον, να μπουν π. χ. κι άλλα δέντρα, κι άλλα παγκάκια ή όχι?

Παιδί 8: Όχι, θα ήθελα να μπούνε μόνο θήκες για ποδήλατα.

E: Για ν' αφήνεις το ποδήλατό σου, ε?

Παιδί 8: Ναι

Παράδειγμα 16

E: Υπάρχει κάποια αλλαγή που έγινε και δε σ' αρέσει? Αφού μου είπες πριν ότι δε σ' άρεσε...τα δέντρα, σε σου άρεσαν τα δέντρα?

Παιδί 11: Α, ναι τα δέντρα.

E: Δε σου αρέσουν τα δέντρα?

Παιδί 11: Γιατί τώρα εε, δεν έχουμε πολύ χώρο.

E: Μμμ. Ούτε τα βουναλάκια σ' αρέσουν?

Παιδί 11: Εε, εντάξει.

E: Έτσι κι έτσι?

Παιδί 11: Ναι

E: Ο λαχανόκηπος σ' αρέσει?

Παιδί 11: Αα...ναι.

E: Γιατί πριν μου είπες ότι δε σ' αρέσουν όλ' αυτά, ή τα δέντρα εννοείς?

Παιδί 11: Δε μ' αρέσουν τα δέντρα.

E: Γιατί δε σ' αρέσουν τα δέντρα? Σ' εμποδίζουν στο παιχνίδι?

Παιδί 11: Ναι, κι αυτό?

E: Αλλά?

A: Αλλά...έτσι, δεν τέτοιο.

Παιδί 11: Απλά δε σ' αρέσουν. Πιστεύεις ότι κάτι δεν έγινε ή δεν έγινε σε σημαντικό βαθμό, έπρεπε να μπουνε για παράδειγμα κι άλλα παγκάκια, να φτιαχτούν κι άλλα βουναλάκια?

Παιδί 11: Όχι

Από τον παραπάνω Πίνακα παρατηρούμε τα εξής: Τα περισσότερα παιδιά και σχεδόν σε ίση αντιστοιχία κορίτσια με αγόρια είναι ικανοποιημένα με την διαμόρφωση της σχολικής τους αυλής και θεωρούν ότι δεν υπάρχει στο σχεδιασμό κάποια παράληψη. Βέβαια παρατηρούμε ότι ένα μικρό ποσοστό των παιδιών θα ήθελε να τοποθετηθούν περισσότερα παγκάκια. Την συγκεκριμένη απαίτηση την έχουν τρία κορίτσια και δύο αγόρια. Εδώ θα θέλαμε να αναφέρουμε ότι ένα ποσοστό των μαθητών αναφέρθηκε σε βανδαλισμούς που συμβαίνουν στα παγκάκια του σχολείου από εξωσχολικούς και γι' αυτό το λόγο ζητούν να τοποθετηθούν περισσότερα παγκάκια. Αξίζει εδώ να αναφέρουμε τη χαρά που ένιωσαν κάποια παιδιά αφού τοποθετήθηκε φυτικό υλικό στην αυλή τους, ειδικά το γρασίδι. Τρεις μαθητές με ιδιαίτερο ενθουσιασμό δηλώνουν ότι θα ήθελαν να τοποθετηθεί γρασίδι σε επιπλέον χώρους της σχολικής τους αυλής καθώς και κάτω από τα δένδρα, έτσι ώστε όταν αυτά μεγαλώσουν να μπορούν να κάθονται από κάτω. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές αρχίζουν να έχουν εμπειρίες που σχετίζονται με τη φύση και να ανακαλύπτουν συνεχώς καινούργιους τρόπους χρήσης του φυτικού υλικού. Επίσης παρατηρούμε ότι ένας μαθητής θα ήθελε να τοποθετηθούν θήκες για ποδήλατα και μία μαθήτρια περισσότεροι κάδοι για απορρίμματα έτσι ώστε να μπορούν να βρουν άμεσα έναν όταν είναι απαραίτητο.

Ακολούθως τέθηκε το ερώτημα «Βελτιώθηκε η σχολική αυλή μετά τις αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν;», και οι απαντήσεις που συλλέχθηκαν έδωσαν τον παρακάτω Πίνακα 9.

Πίνακας 9. Βελτιώθηκε η σχολική αυλή μετά τις αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν;			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
ικανοποίηση με το αποτέλεσμα	11	8	19
λιγότερη ικανοποίηση με το αποτέλεσμα	2	1	3
μη ευχαριστημένοι μαθητές		1	1

Παράδειγμα 17

E: Μμμ, πιστεύεις ότι έγινε πιο ωραία τώρα η αυλή?

Παιδί 5: Εε, πολύ ωραιότερη.

E: Έγινε καλύτερη δηλαδή

Παιδί 5: Ναι

Παράδειγμα 18

Πιστεύεις πως έγινε πιο ωραία η αυλή?

Παιδί 12: Ναι

Από τα δεδομένα του παραπάνω Πίνακα 9 βλέπουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών είναι ευχαριστημένο με τις αλλαγές που έγιναν στην αυλή του σχολείου τους. Τα παιδιά ακόμη και αν δεν έχουν βιώσει σε μεγάλο βαθμό τις αλλαγές, που αυτό θέλει το χρόνο του έτσι ώστε να αποκτήσουν εμπειρίες παιχνιδιού στην αυλή, απαντούσαν με ιδιαίτερο ενθουσιασμό στην ερώτηση αν βελτιώθηκε η σχολική τους αυλή. Μάλιστα μερικοί μαθητές που μπορούσαν πιο άνετα να εκφραστούν έκαναν μερικές ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις με σκοπό να εξηγήσουν τους λόγους που τους αρέσει τώρα η αυλή. Μερικές από αυτές είναι: "Είναι ωραία τώρα η αυλή, διότι έβαλαν λαχανόκηπο, τραπεζάκια...", "Έβαλαν χρώμα, και πώς να το πωβλέπουμε και εμείς χαρά". Όπως βλέπουμε οι μαθητές εκτός από τις αλλαγές που βλέπουν στην αυλή εκφράζουν τη χαρά που νιώθουν όταν παίζουν σε αυτή. Αυτό συμβαίνει διότι η αυλή πλέον δεν είναι ένα μέρος ανιαρό όπου δεν μπορούσε να τους εξάψει τη φαντασία για αυτοσχέδιο ή οργανωμένο παιχνίδι αλλά τώρα αποτελεί ένα χώρο που θα μπορούν να μετατρέπουν την *φαντασία* τους σε *ενέργεια*.

Τέλος, παρατηρούμε ότι μόνο τρεις μαθητές έμειναν λιγότερο ικανοποιημένοι από τις αλλαγές και μόνο ένας μαθητής δεν έμεινε καθόλου ευχαριστημένος.

3.4.1.2. Ενότητα 2η : Η χρήση της αυλής από τα παιδιά - Η αυλή ως χώρος μάθησης, δημιουργίας, ψυχαγωγίας, επαφής με τη φύση

Η επεξεργασία των ερωτηματολογίων των 23 μαθητών, ως προς το ερώτημα « Ποια ήταν η αγαπημένη δραστηριότητα στη προγενέστερη κατάσταση της αυλής καθώς και το μέρος που γινόταν η δραστηριότητα αυτή.» έδωσε τον παρακάτω Πίνακα

10

Πίνακας 10. Αγαπημένη δραστηριότητα στη προγενέστερη κατάσταση της αυλής καθώς και το μέρος που γινόταν η δραστηριότητα αυτή.			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
βόλτες και παιχνίδι στο μπροστά χώρο της αυλής	1		1
μπάσκετ στο γήπεδο του μπάσκετ	1	1	2
ποδόσφαιρο στο γήπεδο ποδοσφαίρου	1	5	6
ποδόσφαιρο ή μπάσκετ και στα δύο γήπεδα/ανεξαρτήτως σωστής χρήσης	2	2	4
κυνηγητό στο μπροστά μέρος της αυλής		1	1
βόλει και μπάσκετ στο κιάσκι του νηπιαγωγείου	1		1
βόλτες σε ολόκληρη την αυλή	3	2	5
παιχνίδι σε ολόκληρη την αυλή	3		3
γυμναστική στο γήπεδο ποδοσφαίρου	1		1
βόλτες στο γήπεδο ποδοσφαίρου και στο γήπεδο μπάσκετ	1		1
"κουτσό" στο κιάσκι	1		1

Παράδειγμα 19

E: Όχι. Ποια ήταν ως τώρα η αγαπημένη σου δραστηριότητα στην αυλή? Τι σου άρεσε να κάνεις την ώρα του διαλείμματος?

Παιδί 3: Να παίζω μπάλα.

E: Να παίζεις μπάλα στο γήπεδο ή και σε όλη την αυλή?

Παιδί 3: Στο γήπεδο του ποδοσφαίρου. Και στο γήπεδο του μπάσκετ παίζω.

Παράδειγμα 20

E: Όχι. Ποια ήταν ως τώρα η αγαπημένη σου δραστηριότητα στην αυλή? Τι σου άρεσε να κάνεις όταν έβγαίνες έξω, να παίζεις?

Παιδί 7: Ναι

E: Τι να παίζεις?

Παιδί 7: Εε.. γενικά.

E: Γενικά να παίζεις. Ένα παιχνίδι που σ' αρέσει πολύ?

Παιδί 7: Μπάσκετ

E: Μπάσκετ. Στο γήπεδο του μπάσκετ?

Παιδί 7: Ναι

E: Άλλες δραστηριότητες εκτός του μπάσκετ που σ' αρέσει?

Παιδί 7: Πινγκ- πονγκ.

E: Πινγκ- πονγκ μέσα στο σχολείο, ε?

Παιδί 7: Ναι

Στο παραπάνω πίνακα ρωτήθηκαν τα παιδιά για το ποια ήταν η αγαπημένη τους δραστηριότητα στο χώρο της αυλής και σε ποιο χώρο τους άρεσε να την πραγματοποιούν. Βλέπουμε ότι τα αγόρια έχουν μία τάση να παίζουν πιο οργανωμένα παιχνίδια στην αυλή ενώ από την άλλα παρατηρούμε ότι τα κορίτσια προτιμούν τις βόλτες σε ολόκληρο το χώρο. Τα μέρη που προτιμούν τα παιδιά ποικίλουν αν και περισσότερο προτιμώνται για παιχνίδι τα δύο γήπεδα που υπάρχουν. Μάλιστα, μία μαθήτρια αναφέρει ότι της άρεσε να παίζει μπάσκετ και βόλει κάτω από το κιόσκι του νηπιαγωγείου. Πιστεύω ότι αυτό συνέβαινε λόγω της έλλειψης ίσκιου που υπήρχε στο υπόλοιπο σχολικό συγκρότημα. Γενικά παρατηρούμε ότι στη συγκεκριμένη ενότητα ότι καμία εμπειρία δεν σχετίζεται με τη φύση και έτσι συμπεραίνουμε ότι τα παιδιά δεν έχουν τέτοιες εμπειρίες και έτσι δεν προάγεται ο προβληματισμός γύρω από ζητήματα που αφορούν το περιβάλλον.

Στη συνέχεια τέθηκε το ερώτημα «Πιστεύουν οι μαθητές ότι θα πραγματοποιούν από εδώ και στο εξής και άλλες δραστηριότητες στη σχολική τους αυλή; Αν ναι ποιες;» και από τις απαντήσεις τους προέκυψε ο Πίνακας 11.

Πίνακας 11. Πιστεύουν οι μαθητές ότι θα πραγματοποιούν από εδώ και στο εξής και άλλες δραστηριότητες στη σχολική τους αυλή; Αν ναι ποιες;			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
ναι	5	1	6
οόχι	4	7	11
ασαφής απάντηση	2	1	3
ασαφής απάντηση- θετική στη μελλοντική χρήση της αυλής για περισσότερες δραστηριότητες	2	1	3

Παράδειγμα 21

E: Άλλες δραστηριότητες που έκανες στην αυλή? Μμμ

Παιδί 13: ... κάποιες φορές παίζαμε κυνηγητό.

E: Ναι? Μετά τις αλλαγές πιστεύεις θα παίζεις κι άλλα παιχνίδια? Που πριν δεν έπαιζες?

Παιδί 13: Δεν ξέρω, θα δω.

E: Δεν ξέρεις, θα δεις, ο χρόνος.

Παράδειγμα 22

E: Άλλες δραστηριότητες που κάνετε στην αυλή ; Τί παιχνίδι σου αρέσει να παίζεις την ώρα του διαλείματος ;

Παιδί 19 : Παίζουμε σχοινάκι, τρέξιμο, αυτά.

E : Μετά τις αλλαγές, νομίζεις ότι θα αλλάξει κάτι με τις δραστηριότητες; Θα κάνεις και κάτι άλλο ;

Παιδί 19 : Όχι.

Ακολούθως οι μαθητές κλήθηκαν να απαντήσουν στο ερώτημα «Πόσο συχνά χρησιμοποιούσαν οι μαθητές τη σχολική αυλή ως μέρος κάποιου μαθήματος πριν τις εργασίες βελτίωσης;» και οι απαντήσεις τους οδήγησαν στον Πίνακα 12.

Πίνακας 12. Πόσο συχνά χρησιμοποιούσαν οι μαθητές τη σχολική αυλή ως μέρος κάποιου μαθήματος πριν τις εργασίες βελτίωσης;			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
καθόλου	6	4	10
μερικές φορές	3	1	4
για το μάθημα της γυμναστικής	2	3	5
για το μαθ. της μουσικής	1		1
για το μάθημα που είναι σχετικό με το περιβάλλον	2	2	4

Παράδειγμα 23

E: Βγαίνετε για να κάνετε κάποιο μάθημα έξω στην αυλή?

Παιδί 10: Εε...όχι, μόνο γυμναστική.

E: Μόνο γυμναστική.

Παιδί 10: Ναι

Παράδειγμα 24

E: Δεν ξέρεις, θα δεις, ο χρόνος. Ο κύριος σας βγάζει έξω για να κάνει κάποιο μάθημα?

Παιδί 13: Εε, όταν έχουμε κάποιο μάθημα με το περιβάλλον.

E: Αυτό γίνεται τώρα που άλλαξε η αυλή ή πριν?

Παιδί 13: Και πριν και τώρα, περισσότερο τώρα.

E: Περισσότερο τώρα? Σε ποιο μάθημα σας βγάζει?

Παιδί 13: Φυσικ...όχι στη φυσική, στη γεωγραφία που κάναμε κάποια μαθήματα.

E: Γεωγραφίας. Γίνεται συχνά αυτό?

Παιδί 13: Εντάξει, όταν έχουμε αυτό το μάθημα, δηλαδή πριν 2 εβδομάδες περίπου.

Ακολούθως, οι απαντήσεις των μαθητών στο ερώτημα «Πόσο συχνά χρησιμοποιούν οι μαθητές τη σχολική αυλή: ως μέρος χαλάρωσης και επικοινωνίας» οδήγησαν στον Πίνακα 13.

Πίνακας 13. Πόσο συχνά χρησιμοποιούν οι μαθητές τη σχολική αυλή: ως μέρος χαλάρωσης και επικοινωνίας			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
επικοινωνία & χαλάρωση στα βουναλάκια	1		1
επικοινωνία & χαλάρωση στα παγκάκια		2	2
επικοινωνία & χαλάρωση στο γενικότερο χώρο της αυλής	10	4	14
ασαφής απάντηση		1	1
επικοινωνία & χαλάρωση στο ring-pong		1	1
επικοινωνία & χαλάρωση στο κιόσκι		2	2
επικοινωνία & χαλάρωση στη βιβλιοθήκη		1	1
προτίμηση να μη βγαίνει έξω	1		1
επικοινωνία μέσω παιχνιδιού	1	1	2

Παράδειγμα 25

Ε. Για να χαλαρώσεις και να επικοινωνήσεις με τους φίλους σου βγαίνεις έξω στην αυλή?

Παιδί 12: Ναι

Παράδειγμα 26

Ε: Για να χαλαρώσετε και να επικοινωνήσετε, με τις φίλες σου, βγαίνετε στην αυλή;

Παιδί 21: Ναι

Ε: Και πριν τις αλλαγές και τώρα;

Παιδί 21: Ναι

Ακολούθως, οι μαθητές ρωτήθηκαν «Πόσο συχνά χρησιμοποιούν οι μαθητές τη σχολική αυλή: ως μέρος δημιουργίας

(χειροτεχνία, ζωγραφική, μουσική)» και από τις απαντήσεις τους προέκυψε ο παρακάτω Πίνακας 14.

Πίνακας 14. Πόσο συχνά χρησιμοποιούν οι μαθητές τη σχολική αυλή: ως μέρος δημιουργίας (χειροτεχνία, ζωγραφική, μουσική)			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
καθόλου	12	9	21
μερικές φορές		1	1
μερικές φορές με τη προσδοκία ότι θα βγαίνουν περισσότερο στο μέλλον		1	1

Παράδειγμα 27

Ε: Μόνο στη γυμναστική και στα διαλείμματα. Για να κάνετε κάτι στη χειροτεχνία ή να ζωγραφίσετε βγαίνετε έξω?

Παιδί 3: Όχι

Παράδειγμα 28

Ε: Ου. Για να ζωγραφίσετε, να κάνετε κάποια χειροτεχνία, βγαίνετε έξω?

Παιδί 15: Όχι, μένουμε στην τάξη και για την ώρα , μόνο την ώρα της γυμναστικής βγαίνουμε έξω και καμιά φορά μένουμε μέσα όταν βρέχει.

Οι απαντήσεις στο ερώτημα «Πόσο συχνά χρησιμοποιούν οι μαθητές τη σχολική αυλή: ως μέρος επαφής με τη φύση» έδωσαν τον Πίνακα 15.

Πίνακας 15. Πόσο συχνά χρησιμοποιούν οι μαθητές τη σχολική αυλή: ως μέρος επαφής με τη φύση			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
ασαφής απάντηση	1	2	3
όχι	6	4	10
όχι αλλά με την προσδοκία ότι θα ασχολούνται με τη φύση παραπάνω στο μέλλον		1	1
πότισμα κάποιες φορές	6	3	9

Παράδειγμα 29

E: Βγαίνετε έξω για ν' ασχοληθείτε με τη φύση?

Παιδί 1: Ναι

E: Να φυτέψετε, να ποτίσετε?

Παιδί 1: Ναι

E: Βγαίνετε?

Παιδί 1: Ναι

E: Την ώρα του μαθήματος?

Παιδί 1: Ναι

E: Αυτό γινόταν πριν τις αλλαγές ή τώρα γίνεται?

Παιδί 1: Πριν τις αλλαγές.

E: Πριν τις αλλαγές. Τώρα δε βγαίνετε καθόλου ν' ασχοληθείτε με τη φύση?

Παιδί 1: Μάλιστα, ασχολούμαστε λίγο.

Παράδειγμα 30

E: Βγαίνετε έξω ν' ασχοληθείτε με τη φύση? Την ώρα του μαθήματος? Ή και στο διάλειμμα?

Παιδί 16: Στο διάλειμμα όχι πολύ γιατί...

E: Ν' ασχοληθείς με τα δέντρα, τα φυτά εκεί στο λαχανόκηπο, να ποτίσεις?

Παιδί 16: Όχι, δε μας έχουν πει ποτέ γιατί μας έχουν πει μόνο να μην πατάμε εκεί πέρα πάνω, σαν υπάρχουν κι αυτά.

E: Τα λοφάκια?

Παιδί 16: Ναι, και πάνω στα λιπάσματα γιατί θα...

E: Τα λιπάσματα που είναι?

Παιδί 16: Εκεί, στο λαχανόκηπο.

Στο παραπάνω πίνακα παρατηρούμε πως ένα μεγάλο ποσοστό των παιδιών στην ερώτηση αν χρησιμοποιούσαν τη σχολική αυλή για κάποιο μάθημα απαντά όχι. Επίσης μερικά παιδιά απαντούν ότι βγαίνουν στην αυλή μερικές φορές κατά τη διάρκεια κάποιου μαθήματος όπως γυμναστική (που είναι πολύ φυσικό), μουσική ή κάποιου μαθήματος που σχετίζεται με το περιβάλλον όπως γεωγραφία ή φυσική. Πέρα από αυτές τις ώρες κανένα άλλο μάθημα δεν γίνεται σε εξωτερικό χώρο και αυτά τα οποία γίνονται όπως καταλαβαίνουμε περιορισμένες φορές. Γενικότερα στο ελληνικό σχολείο η επαφή με τη φύση και με το περιβάλλον είναι αρκετά περιορισμένη. Αυτό συμβαίνει διότι οι αυλές των σχολείων είναι κατασκευασμένες με τρόπο τέτοιο που είναι αδύνατον να φιλοξενηθούν πρώτα φυτά και εν συνεχεία πανίδα. Με τον τρόπο που διαμορφώθηκε η σχολική αυλή και με την προσθήκη φυτικού υλικού θα υπάρχει το κατάλληλο υλικό για να μπορέσουν οι δάσκαλοι να "βγουν" από την τάξη και να εντάξουν στην εκπαιδευτική διαδικασία την έννοια της συμμετοχής σε περιβαλλοντικά ζητήματα. Στο δεύτερο πίνακα βλέπουμε ότι πολύ λίγες φορές έχει χρησιμοποιηθεί η σχολική αυλή ως χώρος δημιουργία. Συγκεκριμένα μόνο δύο αγόρια και δύο κορίτσια θυμούνται να έχουν χρησιμοποιήσει την αυλή σαν μέρος δημιουργίας και δύο παιδιά περιμένουν στο μέλλον να ξαναβγούν. Στη συνέχεια στην ερώτηση αν χρησιμοποιείται η σχολική αυλή ως μέρος επαφής με τη φύση από τις απαντήσεις παρατηρούνται τα εξής: Τα περισσότερα παιδιά απαντούν πως δεν έχουν ασχοληθεί με τη φύση. Ένας μαθητής πιστεύει πως στο μέλλον θα του δοθούν περισσότερες ευκαιρίες να ασχοληθεί με τη φύση στον ευρύτερο χώρο της σχολικής αυλής. Ακόμη ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απαντήσεις που έδωσαν κάποια παιδιά για το πότισμα των φυτών της αυλής. Το πότισμα των φυτών γίνεται πάντοτε με παρότρυνση του διευθυντή και όχι από την πραγματική διάθεση των μαθητών έτσι ώστε να "θέλουν" να ποτίσουν από μόνα τους. Εδώ μπορούμε να προσθέσουμε ότι η έννοια της συμμετοχής σε περιβαλλοντικά ζητήματα πέρα του ρηχού περιβαλλοντισμού που χαρακτηρίζει την περιβαλλοντική εκπαίδευση, πρέπει να ξεκινά στο σχολείο. Είναι σημαντικό για τα παιδιά να συμμετέχουν σε διαδικασίες σχεδιασμού, διαμόρφωσης και τέλος συντήρησης της σχολικής αυλής. Με αυτό τον τρόπο διευρύνεται η σκέψη του παιδιού και δίνονται ουσιαστικά κίνητρα για μελλοντικές δράσεις που αφορούν το περιβάλλον. Τέλος τα παιδιά χρησιμοποιούν την αυλή ως μέρος χαλάρωσης και επικοινωνίας και τους αρέσει να χαλαρώνουν σε διαφορετικά μέρη εκεί. Βέβαια διακρίνουμε ότι προτιμούν να επικοινωνούν στον ευρύτερο χώρο της αυλής, εν συνεχεία στα παγκάκια και τέλος στο κίосκι. Φυσικά τα παιδιά χρησιμοποιούν τον χώρο της αυλής και για επικοινωνία μέσω του παιχνιδιού,

3.4.1.3. Ενότητα 3η : Διάθεση για συμμετοχή στο σχεδιασμό και διερεύνηση της αυτοπεποίθησης

Στη συνέχεια τα παιδιά απάντησαν στην ερώτηση «Πως φαντάζεται το παιδί την αυλή του σχολείου του;» και προέκυψε ο Πίνακας 16.

Πίνακας 16. Πως φαντάζεται το παιδί την αυλή του σχολείου του;			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
να έχει περισσότερο πράσινο κ' μεγαλύτερα δένδρα	2	2	4
να παράγει ο λαχανόκηπος λαχανικά για να τρώνε	1		1
περισσότερα παγκάκια για ξεκούραση		1	1
να ήταν η αυλή μεγαλύτερη		1	1
ασαφής απάντηση		1	1
ευχαριστημένοι μαθητές με τη διαμόρφωση της αυλής	6	1	7
να δημιουργηθεί ένα επιπλέον γήπεδο		1	1
τους άρεσε η προηγούμενη κατάσταση της αυλής		1	1
να γκρεμιστεί το νηπιαγωγείο και να ξαναγίνουν τα σκαλιά		1	1
το γήπεδο ποδοσφαίρου να έχει χόρτο	1	2	3
να έχει όργανα παιδικής χαράς ιδιαίτερα κούνιες κ' τσουλήθρα	4		4
να έχει περισσότερο πράσινο εκεί που είναι οι βρύσες	1		1
να υπάρχει το υγρό στοιχείο στην αυλή (σιντριβάνι)	1		1

Παράδειγμα 31

E: Πώς θα ήθελες να είναι η αυλή? Πως τη φαντάζεσαι εσύ? Αν κλείσεις τα μάτια σου πως θα ήθελες να είναι η αυλή του σχολείου σου?

Παιδί 14: Να υπήρχαν πάρα πολλά δέντρα και να υπήρχε και χορτάρι και ... και πολλά παγκάκια και να είχε και πολύ σκιά.

E: Με πολλή σκιά.

Παιδί 14: Βασικά θα ήθελα κάποια δέντρα, πολλά όμως.

Παράδειγμα 32

E: Πώς θα ήθελες να είναι η αυλή;

Παιδί 20: Θα ήθελα να έχει πράσινο, να μην έχει και τα παιδιά από το Γυμνάσιο, να μην ζωγραφίζουν τους τοίχους, τα δέντρα να είναι πολύ μεγάλα για να μπορούμε να ανεβαίνουμε ψηλά και εκεί πέρα που έχει τα λαχανικά να είναι πολύ μεγάλα, να πηγαίναμε να παίρναμε.

E: (γελώντας) Να τρώγατε;

Παιδί 20: (γελώντας) Ναι....(δεν ακούγεται) Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης των απαντήσεων των μαθητών (Πίνακας 17) στην ερώτηση «Πιστεύετε πως εργασίες αναμόρφωσης θα βελτιώσουν την αυλή;».

Πίνακας 17. Οι εργασίες αναμόρφωσης θα βελτιώσουν την αυλή;			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
ναι	9	7	16
όχι	1	2	3
ασαφής απάντηση	3	1	4

Παράδειγμα 33

E: Οι εργασίες που έγιναν πιστεύεις ότι θα βελτιώσουν την αυλή?

Παιδί 11: Εε...νομίζω όχι επειδή έβαλαν δέντρα.

E: ..και δε σ' αρέσουν τα δέντρα.

Παιδί 11: Θα μπορούσαν να βάλουν δέντρα, αλλά να τα βάλουν κάπου αλλού.

E: Σε άλλο μέρος, να μην είναι μες στα πόδια σας, εδώ μπροστά.

Παιδί 11: Ναι

E: Θα ήθελες κάτι ακόμα ν' αλλάξει? Εκτός από αυτό που είπες για τα δέντρα?

Παιδί 11: Όχι

E: Αν γινόταν ν' άλλαζε?

Παιδί 11: Όχι

E: Άλλες δραστηριότητες που θα ήθελες να κάνεις στην αυλή?

Παιδί 11: Ασα...τι άλλο να κάνω?

E: Άλλα παιχνίδια? Που πριν ήταν δύσκολο να γίνουν επειδή δεν υπήρχε ο λαχανόκηπος, τα βουναλάκια.

Παιδί 11: E, όχι

Παράδειγμα 34

E: Οι εργασίες που έγιναν πιστεύεις θα τη βελτιώσουν την αυλή, θα γίνει καλύτερη?

Παιδί 18: Πιστεύω πως όχι, ότι θα φτιάξουν καλύτερα το σχολείο μέσα, να βάζουν και φυτά ας πούμε μέσα εδώ πέρα.

E: Δηλαδή θέλεις να γίνουν κι αλλαγές μέσα στο σχολείο εκτός από έξω.

Παιδί 18: Ναι, ας πούμε στη βιβλιοθήκη να έχει εδώ πέρα ένα μικρό, μια γλάστρα μ' ένα λουλούδι.

E: Να έχει κι άλλα φυτά, να βλέπεις φυτά παντού?

Παιδί 18: Γιατί έχω μεγαλώσει στη φύση.

E: Α, που έχεις μεγαλώσει δηλαδή?

Παιδί 18: Στην Τσαγκαράδα του Πηλίου.

E: Α, ωραία η Τσαγκαράδα. Άλλες δραστηριότητες που θα ήθελες να κάνεις στην αυλή του σχολείου? Που πριν ήταν δύσκολο να γίνουν, όπως μου είπες το κρυφτό, που τώρα είναι πιο εύκολο να παίζεται κρυφτό γιατί έχετε μέρη για να κρυφτείτε? Κάτι άλλο?

Παιδί 18: Διάφορα.

E: Πες μου κάτι.

Παιδί 18: Ας πούμε να παίζουμε αγαματάκια ακούνητα, γιατί έχουμε το γρασίδι και μερικές φορές σου έρχεται να σκύψεις προς το γρασίδι και πηγαίνουν στα δέντρα από εκεί και κάνουν έτσι...

E: Παίρνετε άλλες στάσεις, πόζες?

Παιδί 18: Ναι

Όπως φαίνεται και από τους παραπάνω πίνακες τα παιδιά στη ερώτηση πως φαντάζονται την αυλή του σχολείου τους εκφράζουν την άποψη τους ελεύθερα για το ποια θεωρούν εκείνα σημαντικά να υπάρχουν στη σχολική τους αυλή. Αρκετοί μαθητές φαίνονται ευχαριστημένοι με την διαμόρφωση της αυλής. Όσο αφορά το φυτικό υλικό βλέπουμε ότι κάποια παιδιά περιμένουν να μεγαλώσει και ανυπομονούν να δουν τα δένδρα πιο μεγάλα για να μπορούν να κάθονται κάτω από τη σκιά τους. Σε ότι αφορά τα παιχνίδια τα παιδιά χαίρονται με το γήπεδο ποδοσφαίρου και θα ήθελαν να κατασκευαστεί άλλο ένα και φυσικά και τα δύο να έχουν φυσικό χλοοτάπητα. Μερικά κορίτσια εξέφρασαν την ανάγκη για υπάρχουν όργανα παιδικής χαράς και ιδιαίτερα κούνιες και τραμπάλες. Ενδιαφέρουσα είναι η πρόταση μίας μαθήτριας για το υγρό στοιχείο στην σχολική αυλή. Προτείνει να βάλουνε ένα σιντριβάνι ή μία λιμνούλα όπου τα παιδιά να μπορούν να παίζουν με караβάκια. Στη συνέχεια στην ερώτηση για το αν τα παιδιά θεωρούν ότι οι εργασίες αναμόρφωσης της αυλής θα βελτιώσουν βλέπουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό απαντά ναι. Μόνο ένα κορίτσι και δύο αγόρια απαντούν όχι και βέβαια έχουν άποψη πάνω στο όχι που μας δηλώνουν. Μία μαθήτρια θεωρεί ότι οι αλλαγές θα πρέπει να γίνουν σε συνολικό επίπεδο στο σχολείο, δηλαδή και όχι μόνο στον εξωτερικό χώρο αλλά και στον εσωτερικό. Προτείνει προσθήκη φυτών σε συγκεκριμένα μέρη του σχολείου όπως για παράδειγμα στη βιβλιοθήκη όπου θα μπορούσαν να τοποθετηθούν φυτά σε γλάστρες. Οι υπόλοιποι τρεις μαθητές όπου απάντησαν όχι έχουν αντιρρήσεις σχετικά με τη θέση των δένδρων καθώς και με το ότι δεν μπορούν να έχουν σαφή εικόνα αν τα δένδρα δεν μεγαλώσουν. Στις αλλαγές που προτείνονται παρατηρούμε τα εξής: Ότι μόνο δέκα παιδιά έχουν απαντήσει ναι καθώς όλα τα υπόλοιπα είναι ευχαριστημένα. Επίσης μόνο δύο παιδιά δεν ξέρουν τι ακριβώς πρέπει να πουν και μένουν αναποφάσιστα. Οι αλλαγές που θα ήθελαν να συμβούν είναι οι εξής: Αλλαγή θέσης των δένδρων – μάλλον ενοχλούν στο παιχνίδι- αλλά όπως ξέρουμε πρέπει η νέα κατάσταση να γίνει συνήθεια για τα παιδιά. Εδώ θα θέλαμε να προσθέσουμε το εξής, ότι αυτή η νέα κατάσταση της σχολικής αυλής και του χώρου δεν πρέπει να περιμένουμε να αρέσει εξ αρχής σε όλα τα παιδιά γιατί χρειάζεται χρόνος παιχνιδιού και εξερεύνηση της νέας

κατάστασης και στη συνέχεια φαίνεται το πόσο καλά διαμορφώσαμε από την παιδική σκοπιά την αυλή. Οι μαθητές θα ήθελαν περισσότερο πράσινο στην αυλή και τέλος κάτι που μας εντυπωσίασε ήταν η πρόταση για περισσότερη καθαριότητα. Δηλαδή βλέπουμε ότι δημιουργείται ένα δέσιμο του παιδιού με τον χώρο που παίζει, αρχίζει να αφομοιώνει τις αλλαγές και θέλει να τον διατηρεί καθαρό και καλαίσθητο.

Ακολούθως τα παιδιά απάντησαν στην ερώτηση «Πόσο σημαντικές είναι οι απόψεις σου για την σχολική αυλή; Ο δάσκαλος θα σε ακούσει αν προτείνεις κάτι για τον χώρο της αυλής;» και από τις απαντήσεις τους προέκυψε ο παρακάτω Πίνακας 18.

Πίνακας 18. Πόσο σημαντικές είναι οι απόψεις σου για την σχολική αυλή; Ο δάσκαλος θα σε ακούσει αν προτείνεις κάτι για τον χώρο της αυλής;			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
ναι	5	5	10
όχι	4	2	6
πιθανόν ναι αλλά με επιφύλαξη	3	2	5
ασαφής απάντηση	1	1	2

Παράδειγμα 35

E: Όχι. Οι απόψεις σου για την αυλή πιστεύεις ότι είναι σημαντικές και θα τις ακούσει ο κύριός σου και θα τις πραγματοποιήσει ή δε μετράνε καθόλου?

Παιδί 5: Εεε... ναι

E: Τι ναι?

Παιδί 5: Θα τις πραγματοποιήσει.

E: Θα τις ακούσει ο δάσκαλός σας;?

Παιδί 5: Ναι, θα τις ακούσει.

E: Μετράνε δηλαδή οι απόψεις σας;?

Παιδί 5: Ναι

Παράδειγμα 36

Ε: Τίποτε. Οι απόψεις σου για την αυλή πιστεύεις ότι είναι σημαντικές, θα τις ακούσει ο κύριός σου και θα τις πραγματοποιήσει?

Παιδί 10: Δε νομίζω, αλλά μπορεί και ναί.

Στο παραπάνω πίνακα παρουσιάζεται η εκτίμηση των μαθητών για το πόσο σημαντική είναι η άποψή τους σε ότι αφορά διαδικασίες διαμόρφωσης της σχολικής αυλής. Παρατηρούμε ότι αρκετά παιδιά και μάλιστα ίσος αριθμός αγοριών κοριτσιών πιστεύουν ότι αν προτείνουν κάτι στο δάσκαλό τους είναι σίγουρο ότι θα προσπαθήσει να το πραγματοποιήσει. Έξι μαθητές πιστεύουν ότι δεν θα ακουστεί η γνώμη τους και ότι αυτό που θα ήθελαν δεν υπάρχει καμία περίπτωση να γίνει. Μόνο πέντε μαθητές και μάλιστα τα τρία κορίτσια είναι επιφυλακτικά λέγοντας ότι δεν είναι σίγουρα αν θα ακουγόταν η γνώμη τους. Τέλος μόνο δύο παιδιά δεν ήξεραν τι ακριβώς να απαντήσουν στη συγκεκριμένη ερώτηση.

Οι απαντήσεις στο ερώτημα «Ποια θα μπορούσε να είναι η προσωπική σου συμβολή στο να γίνει η αυλή καλύτερη;», έδωσαν τον Πίνακα 19.

Πίνακας 19. Ποια θα μπορούσε να είναι η προσωπική σου συμβολή στο να γίνει η αυλή καλύτερη;			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
συμμετοχή στο μάζεμα σκουπιδιών	4	3	7
φύτευση λουλουδιών & πότισμα από τους μαθητές	3	1	4
ασαφής απάντηση	2	1	3
καμία διάθεση για φροντίδα	2	3	5
συνολική φροντίδα της αυλής - αποφυγή καταστροφών-	2	2	4

Παράδειγμα 37

E: Πιστεύεις ότι μπορείς να κάνεις κάτι για ν' αλλάξει η αυλή, να τη βοηθήσεις να γίνει καλύτερη?

Παιδί 14: Ναι, να μην πετάμε σκουπίδια.

Παράδειγμα 38

E: Πιστεύεις ότι μπορείς να κάνεις κάτι να αλλάξει η αυλή, να βοηθήσεις να βελτιωθεί;

A: Ναι

E: Τι μπορείς να κάνεις;

Παιδί 21: Να μαζεύουμε τα σκουπίδια και να μην τα πετάμε κάτω

Όσον αφορά τη προσωπική συμβολή των μαθητών στο να γίνει η αυλή τους καλύτερη παρατηρούμε ότι επτά παιδιά θεωρούν σημαντικό να συμμετέχουν στη διατήρηση της καθαριότητας της αυλής. Αυτό σημαίνει ότι τους αρέσει ο χώρος που έχει πλέον δημιουργηθεί και θα μπορούσαν να προστεθούν επιπλέον κάδοι σε διαφορετικά σημεία για να διευκολύνουν αυτή τη διαδικασία. Μόνο τέσσερα παιδιά και το μεγαλύτερο ποσοστό κορίτσια ενδιαφέρονται για τη φύτευση και άρδευση του φυτικού υλικού. Σε αυτό το πλαίσιο θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ποτιστήρια σε διάφορα χρώματα και σε μέγεθος κατάλληλο για παιδιά και έτσι να γίνεται η διαδικασία ευχάριστη και να θυμίζει παιχνίδι. Πέντε μαθητές οι τρεις από αυτούς αγόρια δεν δείχνουν κανένα ενδιαφέρον για τη φροντίδα της αυλής. Τέλος δύο αγόρια και δύο κορίτσια θεωρούν ότι είναι σημαντική η συνολική φροντίδα του χώρου και πιστεύουν ότι πρέπει να αποφεύγονται οι καταστροφές ειδικότερα από εξωσχολικούς.

Ακολούθως, διατυπώθηκε το ερώτημα «Συμμετείχαν τα παιδιά στις εργασίες αναμόρφωσης της αυλής;» και οι απαντήσεις των μαθητών έδωσαν τον Πίνακα 20.

Πίνακας 20. Συμμετείχαν τα παιδιά στις εργασίες αναμόρφωσης της αυλής;			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
ναι	2		2
όχι	11	10	21

Παράδειγμα 39

E: Συμμετείχεις σε αυτές τις εργασίες που σου έδειξα στις εικόνες, βάλανε κάποιο φυτό, κάποιο δέντρο?

Παιδί 6: Όχι

E: Όχι, εεε, έχεις τη διάθεση να συμμετέχεις στις εργασίες συντήρησης? Να ποτίζεις, να φροντίζεις τα φυτά?

Παιδί 6: Ναι

E: Σ' αρέσει να το κάνεις αυτό?

Παιδί 6: Ναι, γιατί έχουμε και κτήμα στο χωριό.

Παράδειγμα 40

E: Στις εργασίες που σου έδειξα, συμμετείχεις; Εβαλες κάποιο δέντρο, κάποιο φυτό;

Παιδί 22: Όχι.

E: Έχεις την διάθεση να συμμετέχεις στις εργασίες συντήρησης;

Παιδί 22: Να βοηθήσω.

E: Πώς; Τι να κάνεις;

Παιδί 22: Να ποτίσω, να μαζέψω σκουπίδια.

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα τα παιδιά δεν συμμετείχαν στη διαδικασία διαμόρφωσης της αυλής τους. Μόνο δύο κορίτσια φαίνεται να βοήθησαν στην τοποθέτηση κάποιων φυτών. Αλλά αναλύοντας τις απαντήσεις τους παρατηρούμε μία δυσαρέσκεια από μέρους των παιδιών τα οποία πραγματικά όπως βλέπουμε ήθελαν να συμμετέχουν, τουλάχιστο σε αυτά που μπορούν να κάνουν. Εντύπωση μας έκανε η απάντηση ενός μαθητή που ήταν "όχι δεν συμμετείχα αλλά θα έπρεπε". Τα παιδιά πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στους υπαίθριους χώρους και πόσο μάλλον στην αυλή του ίδιου τους του σχολείου.

Ακολούθως, έγινε ανάλυση των απαντήσεων των μαθητών στο αν «Υπήρχαν ζητήματα ασφάλειας με την προηγούμενη διαμόρφωση της αυλής; Ποια ήταν αυτά;» και προέκυψε ο Πίνακας 21.

Πίνακας 21. Υπήρχαν ζητήματα ασφάλειας με την προηγούμενη διαμόρφωση της αυλής; Ποια ήταν αυτά;			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
δεν υπήρχαν ζητήματα ασφάλειας	2	6	8
το τσιμέντο ήταν επικίνδυνο	7	1	8
θεωρούνταν επικίνδυνο το τσιμέντο αλλά σήμερα και τα δένδρα	2		2
το τσιμέντο που υπάρχει ακόμη και τώρα θεωρείται επικίνδυνο		2	2
το χώμα που υπάρχει τώρα θεωρείται ασφαλές	1		1
υπάρχει ζήτημα ασφάλειας με τα δένδρα	1	1	2

Παράδειγμα 41

E: Πιστεύεις πως πριν υπήρχαν ζητήματα ασφαλείας, φοβόσουν δηλαδή μην πέσεις και χτυπήσεις στο τσιμέντο ή τώρα που έχει πάρα πολλά δέντρα φοβάσαι, ή τίποτε από τα δυο?

Παιδί 4: Παλιά ήταν λίγο πιο επικίνδυνο.

E: Γιατί?

Παιδί 4: Γιατί τώρα έχουμε πιο πολύ πράσινο και παλιά χτυπούσανε πολλά παιδιά.

E: Ενώ τώρα? Λύθηκε αυτό το πράγμα ή εξακολουθεί να υπάρχει?

Παιδί 4: Τώρα...προς το παρόν λύθηκε.

E: Προς το παρόν. Έτσι όπως έγινε τώρα η αυλή λύθηκε αυτό το πρόβλημα ή δεν παίζει ρόλο?

Παιδί 4: Όχι εντελώς, αλλά τώρα δεν υπάρχουν τόσα πολλά χτυπημένα παιδιά όπως παλιά.

E: Ίσως προσέχουν πιο πολύ τα παιδιά.

Παιδί 4: Ναι

Παράδειγμα 42

E: Πιστεύεις ότι πριν υπήρχαν ζητήματα ασφάλειας της αυλής -επειδή υπήρχε τσιμέντο- και τώρα λύθηκαν;

Παιδί 23: Ναι

E: Γιατί το λες αυτό;

Παιδί 23: Γιατί τώρα -αν πέσεις στα βουναλάκια- δεν θα πάθεις τίποτε, ενώ πριν -αν έπεφτες στο τσιμέντο- θα χτυπούσες.

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι περισσότερα κορίτσια θεωρούσαν το τσιμέντο επικίνδυνο. Μόνο τρία αγόρια θεωρούσαν το τσιμέντο επικίνδυνο. Επίσης δύο κορίτσια βλέπουμε ότι φοβόταν το τσιμέντο που υπήρχε στην αυλή αλλά σήμερα βλέπουμε ότι φοβούνται τα δένδρα που έχουν τοποθετηθεί. Ακόμη δύο αγόρια θα ήθελαν το τσιμέντο που

υπάρχει σε κάποια περιοχή της αυλής να απομακρυνθεί διότι όταν βρέχεται τα παιδιά γλιστρούν. Μάλιστα ένας μαθητής δήλωσε ότι "τώρα πλέον και να πέσουμε πχ στα βουναλάκια δεν υπάρχει πρόβλημα διότι δεν θα χτυπήσουμε". Τέλος ένα κορίτσι και ένα αγόρι πιστεύουν ότι τα δένδρα εμποδίζουν τα παιδιά όταν τρέχουν στην αυλή.

Τέλος, συλλέχθηκαν και αναλύθηκαν οι απαντήσεις των μαθητών στο ερώτημα «Τι άλλο θα ήθελες να κατασκευαστεί στη σχολική σου αυλή;» και προέκυψε ο Πίνακας 22.

Πίνακας 22. Τι άλλο θα ήθελες να κατασκευαστεί στη σχολική σου αυλή;			
Απαντήσεις	Κορίτσια	Αγόρια	Σύνολο
τίποτα παραπάνω	5		5
χλοοτάπητας στο γήπεδο ποδοσφαίρου		4	4
περισσότερο φυτικό υλικό	4	1	5
να κατασκευαστεί κι άλλο κιόσκι		1	1
να εξαφανιστεί το νηπιαγωγείο		1	1
περισσότερα παγκάκια	2	1	3
να μην υπάρχουν τόσα δένδρα στο χώρο	1	1	2
να δημιουργηθεί ένα σιντριβάνι	1		1
μετακίνηση των δένδρων -ομαδοποίηση-	1		1
να τελειώσει η κατασκευή της πόρτας στο νηπιαγωγείο		1	1
να κατασκευαστούν ξανά τα σκαλοπάτια στη θέση του νηπιαγωγείου	1		1
να μεγαλώσει ο χώρος της αυλής		1	1
να τοποθετηθεί δίκτυο στο γήπεδο ποδοσφ. & να τοποθ. δίκτυο στις μπασκέτες		1	1
να μπορούν να παίζουν ξανά με μπάλα	1		1

Παράδειγμα 43

E: Τι άλλο προτείνεις να γίνει για να είναι ευκολότερο το παιχνίδι στην αυλή?

Παιδί 2: E, να υπάρχει περισσότερος χώρος, τώρα που χτίστηκε το Νηπιαγωγείο εκεί.

E: Να μεγαλώσει ο χώρος?

Παιδί 2: Ναι

E: Αυτό θα ήθελες, ε? Ωραία! Σ' ευχαριστώ!

Παράδειγμα 44

E: Τι άλλο προτείνεις να γίνει στην αυλή?

Παιδί 16: Να προστεθούν λίγα ακόμα λουλούδια γύρω- γύρω, παρτεράκια και τρία- τέσσερα ακόμη δέντρα, αλλά όχι όσα είναι στο χώρο και ν' απλωθούνε.

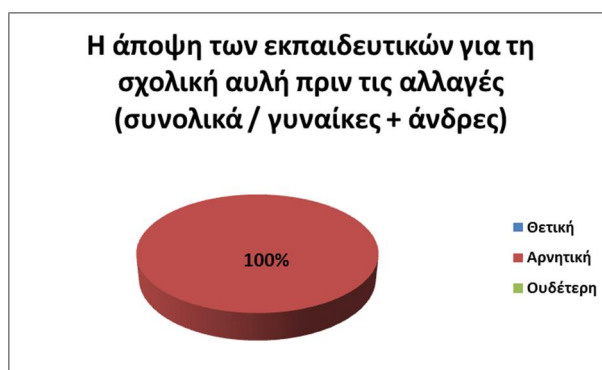
E: Ωραία Σοφία, σ' ευχαριστώ!

Στην τελευταία ερώτηση που έγινε στους μαθητές παρατηρούμε τις προτιμήσεις των παιδιών σχετικά με τη διαμόρφωση της αυλής τους. Οι προτιμήσεις είναι πολλές και διαφορετικές. Τέσσερα αγόρια θα ήθελαν να τοποθετηθεί χλοοτάπητας στο γήπεδο ποδοσφαίρου. Μερικοί μαθητές τα περισσότερα κορίτσια θα ήθελαν περισσότερο φυτικό υλικό σε όλο το χώρο της αυλής. Ένα αγόρι προτείνει να κατασκευαστεί άλλο ένα κιόσκι έτσι ώστε όλα τα παιδιά να κάθονται για ξεκούραση όταν έχει αρκετό ήλιο. Δύο κορίτσια και ένα αγόρι προτείνουν να τοποθετηθούν και άλλα παγκάκια στην αυλή, ένα κορίτσι θα ήθελε ένα σιντριβάνι και ένα αγόρι προτείνει την ομαδοποίηση των δένδρων σε ένα σημείο της αυλής γιατί θεωρεί ότι ενοχλούν κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού. Επίσης ένα αγόρι θέλει να βελτιωθεί το γήπεδο ποδοσφαίρου και το γήπεδο μπάσκετ με το να τοποθετηθούν και στα δύο δίχτυα στα τέρματα και στις μπασκέτες. Τέλος ένα κορίτσι μας αναφέρει ότι μάλλον λόγω των φυτεύσεων δεν τους αφήνουν να παίξουν μπάλα γεγονός που δυσχεραστεί τα παιδιά και δεν τα αφήνει να χαρούν στην αυλή τους. Έτσι ζητούν αυτή η απαγόρευση να σταματήσει.

3.4.2. Αποτελέσματα Συνεντεύξεων Εκπαιδευτικών

Από την απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων των δεκατριών (13) εκπαιδευτικών που τελικά συμμετείχαν στην έρευνα μας και προέκυψαν τα παρακάτω αποτελέσματα.

Στο Γραφικό 1, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από την ανάλυση των απομαγνητοφωνημένων ερωτηματολογίων στο ερώτημα «Ποια ήταν η άποψη σας ως εκπαιδευτικών για τη σχολική αυλή πριν τις αλλαγές».

Γραφικό 1. Η άποψη των εκπαιδευτικών για τη σχολική αυλή πριν τις αλλαγές

Παράδειγμα 1

Ε: Πώς σας φαινόταν η αυλή του σχολείου πριν τις αλλαγές;

Εκπαιδευτικός 1: Άδεια.

Παράδειγμα 2

Ε: Πώς σας φαινόταν η αυλή του σχολείου πριν τις αλλαγές;

Εκπαιδευτικός 12: Ήταν πολύ τσιμεντένια.

Από την ανάλυση του Πίνακα φαίνεται πως όλοι οι εκπαιδευτικοί είχαν διαπιστώσει πως η αυλή ήθελε αλλαγή.

Στο γραφικό 2 παρουσιάζονται οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών στο ερώτημα «Ποιες οι προσδοκίες που δημιουργήθηκαν στους εκπαιδευτικούς κατά τη διαδικασία σχεδιασμού και κατασκευής της σχολικής αυλής»

Γραφικό2. Οι προσδοκίες των εκπαιδευτικών από την αναμόρφωση της σχολικής αυλής

Παράδειγμα 3

E: Τί προσδοκίες σας δημιουργήθηκαν κατά τη φάση σχεδιασμού και κατασκευής της αυλής; Τί περιμένετε να γίνει; Τί περιμένετε ν' αλλάξει δηλαδή;

Εκπαιδευτικός 3 : Την ώρα όταν δουλεύανε δηλαδή εδώ οι εργάτες;

E: Ναι, ναι και πριν έρθουν να βάλουν τα δέντρα.

Εκπαιδευτικός 3: Δηλαδή, τι θα ήθελα εγώ;

E: Τι θα θέλατε εσείς, ναι.

Εκπαιδευτικός 3: Θα θέλαμε δέντρα οπωσδήποτε, αλλά λιγότερα.

E: Αλλά λιγότερα;

Εκπαιδευτικός 3: Και σε, ίσως διαφορετικές θέσεις. Κάποια, όχι όλα.

Παράδειγμα 4

E: Τί προσδοκίες σας δημιουργήθηκαν κατά τη φάση σχεδιασμού;

Εκπαιδευτικός 8: Δεν ξέρω για τη φάση σχεδιασμού, δεν ρωτήθηκα, δεν μας έδειξαν τη μακέτα.

E: Τι περιμένετε δηλαδή να γίνει όταν βλέπατε να σκάβουν έξω στην αυλή;

Εκπαιδευτικός 8: Εγώ προσωπικά περίμενα γύρω-γύρω σε όλη την περιφέρεια του σχολείου να γίνει δενδροφύτευση όπως και άλλα χρόνια έχει γίνει και στο εσωτερικό έχει γίνει πολλές φορές και τα παιδιά έσπαζαν, κάναν κι εμείς δεν προσέχαμε τα παιδιά, δεν δίναμε την ανάλογη προσοχή τέλος πάντων. Και γύρω-γύρω πάλι είχε επιχειρηθεί, αλλά δεν τα ποτίζαμε, δεν τα φροντίζαμε και οι εξωσχολικοί τα καταστρέφανε. Τώρα με το καινούργιο πρόγραμμα αυτό, εγώ φανταζόμουν μια περίφραξη πάλι γύρω-γύρω στο χώρο του προαυλίου, να φύγουν αυτές οι λεύκες από εδώ, που τις λέμε εμείς ψωριάριες και οποιαδήποτε στιγμή μπορεί να σπάσει κλωνάρι κι εκεί να μπουν καινούργια.

E: Καινούργια δέντρα;

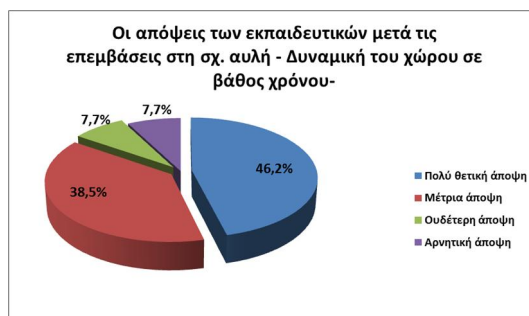
Εκπαιδευτικός 8: Στις πράσινες αλέες που έχουμε, στα πράσινα κομμάτια τέλος πάντων, εκεί να τοποθετηθούν. Αυτό. Μπορεί να έμπαιναν κάποια βουναλάκια, πως τα λέτε αυτά, αλλά γενικά θα περίμενα το γύρω-γύρω να αντικατασταθούν αυτά τα πράγματα και να φυτευτούν αυτά τα πράσινα κομμάτια.

E: Αυτό περιμένετε δηλαδή να γίνει;

Εκπαιδευτικός 8: Ναι.

Προκύπτει, λοιπόν, πως δημιουργήθηκαν προσδοκίες κατά τη φάση σχεδιασμού και διαμόρφωσης της αυλής.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης στο ερώτημα «Πώς σας φαίνεται η αυλή μετά τις επεμβάσεις λαμβάνοντας υπόψη και τη δυναμική αυτών (τα δένδρα θα είναι σε ώριμο μέγεθος μετά από περίπου 10 έτη);»

Γραφικό 3. Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τη βιωσιμότητα της αναμόρφωσης της σχολικής αυλής

Παράδειγμα 5

Ε: Πώς σας φαίνεται η αυλή μετά τις επεμβάσεις, λαμβάνοντας υπόψη και τη δυναμική αυτών, δηλαδή, πώς θα γίνουν τα δέντρα μετά από μερικά χρόνια;

Εκπαιδευτικός 3: Θέλω να πιστεύω ότι, η προσευχή για το Μάιο σε δύο χρόνια θα γίνεται κάτω από τα δέντρα και όχι κάτω από τον ήλιο. Γεγονός ότι δεν θα χρειάζονται και τα παιδιά και καπέλο να φοράνε εκείνη την ώρα. Τώρα μας έκανε καλό καιρό και δροσερό, και δε φάνηκε αλλά, πέρσι που ήταν πολύ ζεστός ο καιρός είχαμε σοβαρό πρόβλημα.

Παράδειγμα 6

Ε: Πώς σας φαίνεται η αυλή μετά τις επεμβάσεις λαμβάνοντας υπόψη και πώς θα γίνουν τα δένδρα μετά από 5- 6 χρόνια.

Εκπαιδευτικός 12: Έχω ξετρελαθεί ειδικά με τα λοφάκια με την πρασινάδα που βλέπω κάθε μέρα να μεγαλώνει, τα δένδρα που έχουν ήδη φουντώσει και μετά από 5 χρόνια εδώ μέσα θα είναι παράδεισος.

Από το Γραφικό 3, φαίνεται, πως οι δάσκαλοι είχαν θετική άποψη για την βιωσιμότητα της επέμβασης διαμόρφωσης της αυλής.

Ακολούθως, τέθηκε το ερώτημα στους 13 εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στην έρευνα «Τί σας άρεσε πριν σε στην αυλή» και οι απαντήσεις τους αποτυπώνονται στο ακόλουθο Γραφικό 4.

Γραφικό 4. Τι άρεσε στους δασκάλους πριν τις αλλαγές

Παράδειγμα 7

E: Τι σας άρεσε πριν στην αυλή;

Εκπαιδευτικός 4: Δεν μου άρεσε. Τσιμεντοποίηση, δεν μου αρέσει το όλο τσιμέντο.

Παράδειγμα 8

E: Τι σας άρεσε πριν στην αυλή;

Εκπαιδευτικός 7: Είχε χώρο να παίζουν τα παιδιά, είχε χώρο.

Έτσι, προκύπτει από το Γραφικό 4, πως στους δασκάλους άρεσε κυρίως πως είχαν περισσότερο χώρο, αλλά αρκετοί ήταν αυτοί που δεν του άρεσε τίποτα.

Ακολούθως, διατυπώθηκε το ερώτημα «Ποια ήταν η χρήση της αυλής για τις ανάγκες μαθήματος σας πριν τις αλλαγές» και στο Γραφικό 5 παρουσιάζονται οι σχετικές απαντήσεις.

Γραφικό 5. Χρήση της αυλής για μάθημα πριν την αναμόρφωση

Παράδειγμα 9

E: Χρησιμοποιούσατε πριν ,την αυλή στο μάθημά σας και αν ναι, σε ποιά μάθημα;

Εκπαιδευτικός 6: Μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και αυτό στο μάθημα της μελέτης, γιατί σχεδίασα ένα μικρό πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής και χρειάστηκε να βγω έξω και να τα κάνουμε βιωματικά αυτά.

E: Σας εμπόδισε σ' αυτό, κάτι στην αυλή;

Εκπαιδευτικός 6: Όχι. Χώρο ήθελα μόνο.

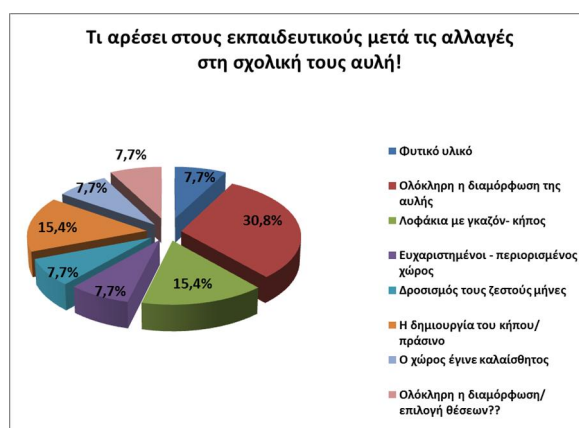
Παράδειγμα 10

E: Χρησιμοποιούσατε, πριν, την αυλή στο μάθημά σας;

Εκπαιδευτικός 11: Στη μελέτη αλλά κάτω εκεί στο υπόστεγο και μόνο στην ώρα μελέτης ή στην ώρα παραμυθιού, στους ανοιξιάτικους μήνες μαζευόμαστε εκεί στην άκρη και λέγαμε.

Από τα αποτελέσματα του Γραφικού 5, προκύπτει πως η εκπαιδευτική χρήση της αυλής πριν την παρέμβαση ήταν κυρίως για γυμναστική με ελάχιστη χρήση για μαθήματα περιβάλλοντος. Ουσιαστικά δεν χρησιμοποιείτο για εκπαίδευση.

Η επόμενη ερώτηση προς τους εκπαιδευτικούς ήταν «Τί σας αρέσει μετά τις αλλαγές στη σχολική αυλή» και οι απαντήσεις τους έδωσαν το ακόλουθο Γραφικό 6.

Γραφικό 6. Τι αρέσει στους δασκάλους μετά την αναμόρφωση

Παράδειγμα 11

E: Τώρα σας αρέσει κάτι;

Εκπαιδευτικός 10: Ναι μου αρέσει. Θα έχουμε και παγκάκια. Μου αρέσει πολύ. Σαν άλσος θα γίνει.

E: Τι σας αρέσει δηλαδή, τώρα στην αυλή;

Εκπαιδευτικός 10: Μου αρέσει που θα έχει πολύ δροσιά.

E: Πριν, τι δεν σας άρεσε;

Εκπαιδευτικός 10: Δεν υπήρχε καθόλου πράσινο

E: Τώρα υπάρχει κάτι που δεν σας αρέσει ή πιστεύετε ότι έπρεπε να γίνει διαφορετικά;

Εκπαιδευτικός 10: Νομίζω ότι είναι πολλά τα δέντρα.

Παράδειγμα 12

E: Τί σας αρέσει στην αυλή τώρα;

Εκπαιδευτικός 13: Τώρα έτσι όπως είναι; Ακόμη τα δέντρα δεν έχουν μεγαλώσει. Το μόνο καλό είναι πως είναι μεγάλη και επειδή είμαστε τέσσερις γυμναστές αυτή τη στιγμή να μπορείς να κάνεις την δουλειά σου, άνετα. Έχει χώρο για όλους.

Όταν μεγαλώσουν τα δέντρα θα έχει και δροσιά, τουλάχιστον αυτούς τους μήνες που είναι ζόρικοι.

E : Τί δεν σας αρέσει τώρα ή τι νομίζετε ότι έπρεπε να γίνει αλλιώς.

Εκπαιδευτικός 13: Κάποια δέντρα τα οποία είναι σε λάθος θέση

E: Ποιά δέντρα;

Εκπαιδευτικός 13: Αυτά που είναι κοντά στο βόλεϊ. Είναι σε λάθος θέση και εμποδίζουν. Είναι τρία - τέσσερα. Τα άλλα, είναι καλά.

Προκύπτει, λοιπόν, από το Γραφικό 6, πως αυτό που τους αρέσει τώρα είναι γενικά η αυλή με έμφαση στο πράσινο που αυξήθηκε σημαντικά.

Προχωρώντας, διατυπώθηκε προς τους εκπαιδευτικούς το ερώτημα «Πώς σκοπεύετε να χρησιμοποιείτε τη σχολική αυλή μετά τις αλλαγές;» και από τις σχετικές απαντήσεις προέκυψε το Γραφικό 7.

Γραφικό 7. Προοπτικές χρήσης της αυλής για μάθημα μετά την αναμόρφωση

Παράδειγμα 13

Ε: Τώρα που άλλαξε η αυλή την χρησιμοποιείτε στο μάθημά σας;

Εκπαιδευτικός 4: Στο δικό μου μάθημα είναι δύσκολο, επειδή είναι τμήμα ένταξης, αλλά ναι τα παιδιά μπορούν να βγουν να δουν τα δέντρα, να υιοθετήσουν ένα δεντράκι, να νιώσουν ότι θα το φροντίζουν τα ίδια, να φροντίσουν δηλαδή να μην τα σπάνε. Να έχουν άλλη παιδεία, άλλη κουλτούρα.

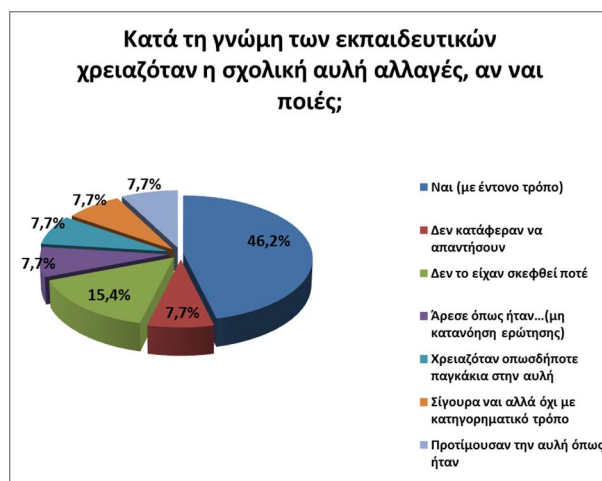
Παράδειγμα 14

Ε: Τώρα με τις αλλαγές, πιστεύετε ότι θα βγαίνετε έξω, να κάνετε κάποιο μάθημα;

Εκπαιδευτικός 9: Όχι.

Από το Γραφικό 7, φαίνεται πως μετά την παρέμβαση διάκινεται ευνοϊκά σε μελλοντική χρήση για εκπαίδευση, χωρίς ωστόσο κανείς να είναι έτοιμος για άμεση χρήση.

Στη συνέχεια προχωράμε στις απαντήσεις που έδωσαν οι εκπαιδευτικοί στο ερώτημα «Κατά τη γνώμη σας χρειαζόταν η σχολική αυλή αλλαγές κι αν ναι, ποιες;» και προέκυψε το ακόλουθο Γραφικό 8.

Γραφικό 8. Χρειαζόταν αλλαγές η αυλή και ποιες

Παράδειγμα 15

E: Θα θέλατε να είναι διαφορετική η αυλή πριν την αναμόρφωση;

Εκπαιδευτικός 8: Μ' αρέσει όπως είναι, μόνο να φύγει αυτό που λέω .

E: Τα δέντρα;

Εκπαιδευτικός: Αυτό, στο σημείο αυτό, η άλλη πρασινάδα είναι ωραία.

Παράδειγμα 16

E: Πώς θα θέλατε να είναι η αυλή πριν την αναμόρφωση ώστε μα μπορείτε να την χρησιμοποιείτε κατά την εκπαιδευτική διαδικασία;

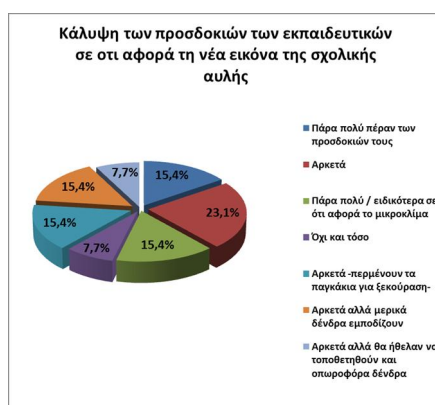
Εκπαιδευτικός 11: Τώρα να μπει και κανένα οπωροφόρο δεν επιτρέπεται. Θα μπορούσε να μπει κανένα οπωροφόρο δένδρο.

Δηλαδή μια λεμονιά που είναι ξινό, είναι εσπεριδοειδή που δεν χρειάζονται ιδιαίτερη φροντίδα, μπαίνουν και το χειμώνα.

Μια λεμονιά, μια πορτοκαλιά ίσως πιστεύω θα ήταν ωραία και δεν θα ήταν και δύσκολο.

Φαίνεται, λοιπόν, από τα αποτελέσματα του Γραφικού 8, πως οι περισσότεροι δάσκαλοι ήταν εμφαντικοί στο ότι η αυλή ήθελε αλλαγές, αλλά πολλοί ήταν αυτοί που δεν το είχαν σκεφθεί.

Στη συνέχεια ρωτήθηκαν οι δάσκαλοι «Καλύφθηκαν οι προσδοκίες σας από τη νέα εικόνα της σχολικής αυλής;» και οι απαντήσεις τους οδήγησαν στη δημιουργία του Γραφικού 9.

Γραφικό 9. Ικανοποίηση εκπαιδευτικών από την αναμόρφωση της σχολικής αυλής

Παράδειγμα 17

E: Η αναμόρφωση κάλυψε τις προσδοκίες σας; Αυτό που θα θέλατε για την αυλή;

Εκπαιδευτικός 7: Δεν το είχα σκεφτεί συγκεκριμένα, αυτό που είδα νομίζω είναι καλό.

Παράδειγμα 18

E: Η αναμόρφωση κάλυψε τις προσδοκίες σας;

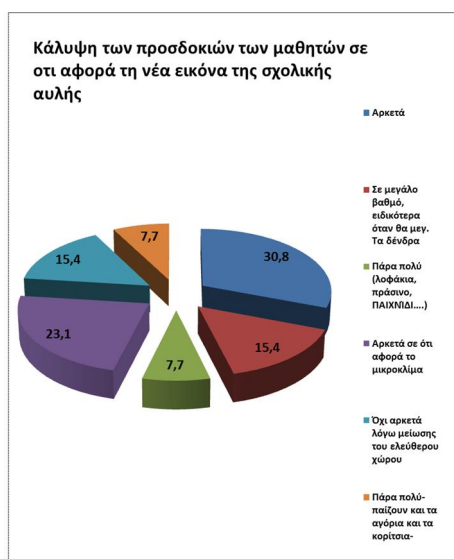
Εκπαιδευτικός 12: Ναι, ναι.

E: Ή έπρεπε να γίνει και κάτι άλλο;

Εκπαιδευτικός 12: Όχι είμαι πολύ ικανοποιημένη.

Συνεπώς, και σύμφωνα με το Γραφικό 9, η συντριπτική πλειοψηφία των δασκάλων καλύφθηκε από τις αλλαγές που έγιναν.

Ακολούθως οι δάσκαλοι κλήθηκαν να απαντήσουν σχετικά με την «Κάλυψη των προσδοκιών των μαθητών από τη νέα εικόνα της σχολικής αυλής» και οι απαντήσεις τους έδωσαν το Γραφικό 10.

Γραφικό 10. Άποψη εκπαιδευτικών για ικανοποίηση μαθητών από την εικόνα της αναμορφωμένης σχολικής αυλής

Παράδειγμα 19

Ε: Κάλυψε τις ανάγκες των παιδιών σας η αναμόρφωση; Των παιδιών γενικά και τις δικές σας ανάγκες, αυτό που θα θέλατε για την αυλή;

Εκπαιδευτικός 5: Για τα παιδιά θεωρώ ότι περιορίστηκε ο χώρος τους. Δική μου άποψη αυτή, για μένα δεν μου προσέφερε κάτι πέρα από το ότι ομόρφηνε ο χώρος της αυλής, γιατί δεν δουλεύω σε υπαίθριους χώρους.

Παράδειγμα 20

Ε: Η αναμόρφωση κάλυψε τις ανάγκες των παιδιών και τις δικές σας, πιστεύετε;

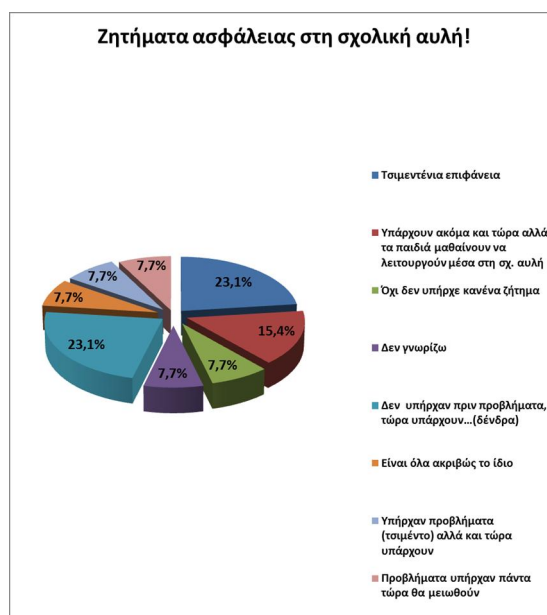
Εκπαιδευτικός 10: Τουλάχιστον είναι ο τόπος λίγο πιο δροσερός.

Ε: Πώς θα θέλατε να είναι η αυλή ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των παιδιών; Πώς πιστεύετε πως θάπρεπε να είναι;

Εκπαιδευτικός: Να έχει χώρους άθλησης.

Έτσι, για μαθητές οι περισσότεροι δάσκαλοι θεωρούν πως ήταν καλές οι αλλαγές για τα παιδιά, ορισμένοι, όμως, οι γυμναστές κυρίως, θεωρούν πως περιορίστηκε ο χώρος παιχνιδιού των μαθητών.

Ακολούθως, οι δάσκαλοι ρωτήθηκαν για τα «Ζητήματα ασφάλειας στη σχολική αυλή» πριν και μετά την αναμόρφωση της αυλής και από τις απαντήσεις τους προέκυψε το Γραφικό 11.

Γραφικό 11. Ασφάλεια σχολικής αυλής

Παράδειγμα 21

Ε: Πιστεύετε ότι υπήρχαν πριν ζητήματα ασφάλειας σχετικά με τη χρήση της αυλής;

Δασκάλα 3: Το ίδιο είναι, τί ασφάλεια;

Ε: Για τα χτυπήματα που μου είπατε πριν, αν άλλαξε κάτι τώρα ή συνεχίζουν να υπάρχουν.

A: Τώρα ίσως είναι πιο επικίνδυνο με αυτά τα δέντρα τώρα. Τρακάρανε κάποιες πρώτες φορές γιατί δεν είχαν την αίσθηση από τα δέντρα, ήτανε αλάνα εδώ, αλλά να σου πω το ίδιο, δεν αλλάζει τίποτα.

E: Τώρα με την αναμόρφωση δηλαδή άλλαξε κάτι; Ή όχι παρέμεινε το ίδιο;

A: Σε θέμα ασφάλειας, ίσως, ξέρω εγώ, με τα δέντρα να μην τρέχουν τόσο πολύ από μόνα τους, δεν ξέρω, δεν μπορώ να καταλάβω εκεί που έχει δέντρα δεν θα τρέχουνε.

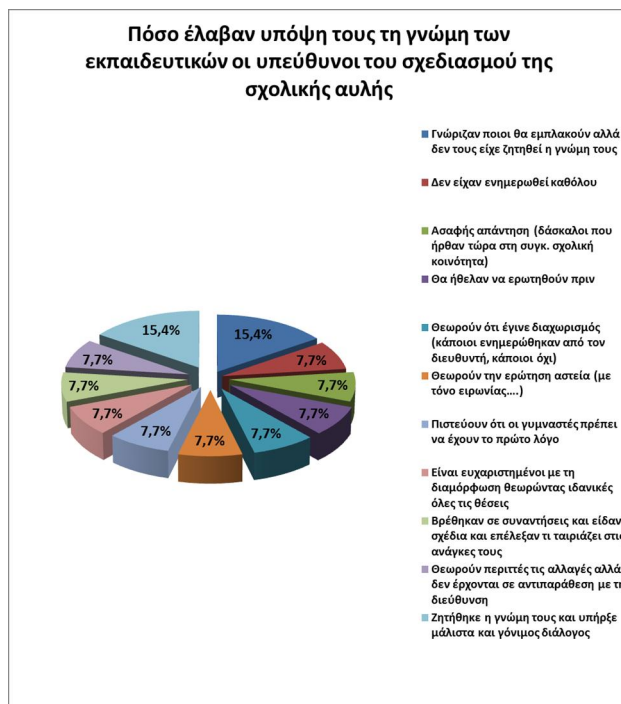
Παράδειγμα 22

E: Πιστεύετε ότι υπάρχουν ζητήματα ασφάλειας σχετικά με τη χρήση της αυλής;

Δασκάλα 13: Στην αυλή πάντα υπάρχουν ζητήματα ασφάλειας. Π.χ. όταν μία μπασκέτα είναι ακάλυπτη, δηλαδή δεν είναι καλυμμένη με ένα μαλακό υλικό, που θα προστατεύσει κάποιον που θα πέσει επάνω της. Και το τσιμέντο που είναι κάτω, όλες οι αυλές τσιμέντο έχουν. Όποιο παιδί θα πέσει... Αλλά δεν γίνεται και διαφορετικά. Δεν μπορούμε να έχουμε χορτάρι. Μακάρι να είχαμε.

Προκύπτει, λοιπόν, από το Γραφικό 11 πως οι δάσκαλοι δεν έχουν απόλυτα ξεκαθαρισμένη άποψη για τα ζητήματα ασφάλειας στην αυλή. Άλλοι θεωρούν πως υπήρχαν ζητήματα ασφάλειας των μαθητών, κυρίως λόγω του τσιμέντου, που δεν υπάρχουν πια και άλλοι πως τώρα με τα δένδρα υπάρχουν περισσότερα. Συμπερασματικά, πάντως, κατά την άποψη των δασκάλων ζητήματα ασφάλειας υπήρχαν και υπάρχουν.

Το ερώτημα που τέθηκε στη συνέχεια ήταν «Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τη σχολική αυλή ελήφθησαν υπόψη;» και από την επεξεργασία των σχετικών απαντήσεων προέκυψε το ακόλουθο Γραφικό 12.

Γραφικό 12. Πόσο ελήφθη υπόψη η γνώμη των εκπαιδευτικών στο σχεδιασμό αναμόρφωσης της σχολικής

Παράδειγμα 23

E: Οι απόψεις σας για την αυλή πιστεύετε πώς είναι σημαντικές; Τις ακούει κανείς;

Εκπαιδευτικός 1: Ναι, ο διευθυντής.

E: Πιστεύετε ότι ελήφθησαν υπόψη; Για το σχεδιασμό;

Εκπαιδευτικός 1: Κάνουμε «meeting» κάθε φορά, πώς το βλέπει ο καθένας.

E: Οπότε;

Εκπαιδευτικός 1: Οπότε η κάθε άποψη είναι κι ένας καθρέφτης.

E: Οπότε; Συζητάτε;

Εκπαιδευτικός 1: Ναι, γιατί αλλιώς δε βγάζεις άκρη, δεν μπορείς να κάνεις τίποτα, απολύτως τίποτα.

Παράδειγμα 24

E: Δεν άλλαξε κάτι δηλαδή. Οι απόψεις σας για την αυλή, πιστεύετε ότι είναι σημαντικές, σας ακούει κανείς, ελήφθησαν υπόψη κατά τον σχεδιασμό της αυλής; Ή τίποτα;

Εκπαιδευτικός 10: Ποιες απόψεις;

E: Οι δικές σας. Οι προσωπικές.

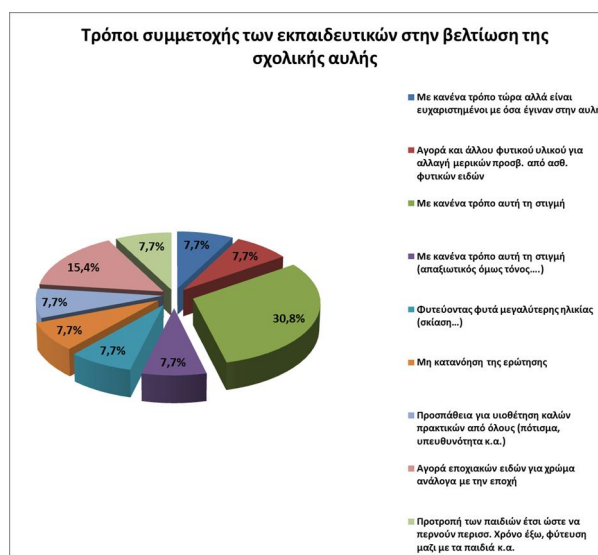
Εκπαιδευτικός 10: Όχι, εμένα δεν με ρώτησε κανείς. Ορισμένοι πήγαν στο διευθυντή αλλά... Όχι δε με ρώτησε κανείς.

Τώρα δεν ξέρω αν έγινε κάτι γιατί εμείς πάμε αργά στο ολοήμερο και μπορεί να έγινε το πρωί.

Προκύπτει, συνεπώς, από το Γραφικό 12 πως οι περισσότεροι δάσκαλοι δεν ήταν ενημερωμένοι για τις επικείμενες αλλαγές.

Υπήρχαν, ωστόσο, ορισμένοι που ρωτήθηκαν και η γνώμη τους λήφθηκε υπόψη.

Στη συνέχεια διερευνήθηκε αν υπάρχουν «Τρόποι συμμετοχής των εκπαιδευτικών στη βελτίωση της σχολικής αυλής» και από τις σχετικές απαντήσεις που συλλέχθηκαν κατασκευάστηκε το Γραφικό 13.

Γραφικό 13. Τρόποι συμμετοχής των εκπαιδευτικών στη βελτίωση της σχολικής αυλής;

Παράδειγμα 25

Ε: Πιστεύετε γενικά ότι μπορείτε να κάνετε κάτι να αλλάξει η αυλή, να βοηθήσετε στην βελτίωσή της;

Εκπαιδευτικός 6: Ναι κι' εδώ πρέπει να συμμετέχουμε όλοι γιατί δεν πρέπει μόνο να παίρνουμε αλλά και να προσφέρουμε.

Τώρα δημιουργήθηκε η ανάγκη ποτίσματος των δέντρων, το καλοκαίρι που θα είναι κλειστό το σχολείο. Αποφασίσαμε λοιπόν, νάρθει μια- δυο φορές ο καθένας, στην διάρκεια του καλοκαιριού, να ποτίσει τα λουλούδια.

Παράδειγμα 26

Ε: Πιστεύετε ότι μπορείτε να κάνετε κάτι να για να αλλάξει η αυλή και να βοηθήσετε στην βελτίωσή της;

Εκπαιδευτικός 11: Όχι, τώρα όχι.

Από τα στοιχεία του Γραφικού 13, προκύπτει, πάντως, πως οι περισσότεροι δάσκαλοι θεωρούν πως είναι δουλειά άλλων η περαιτέρω βελτίωση της αυλής.

Στη συνέχεια ρωτήθηκαν οι εκπαιδευτικοί αν συμμετείχαν στις εργασίες αναμόρφωσης της σχολικής τους αυλής και οι απαντήσεις τους έδωσαν το Γραφικό 14.

Γραφικό 14. Συμμετοχή εκπαιδευτικών στην αναμόρφωση της σχολικής αυλής

Παράδειγμα 27

Ε: Συμμετείχατε στις εργασίες που έγιναν;

Εκπαιδευτικός 5: Δεν μου ζητήθηκε να συμμετέχω.

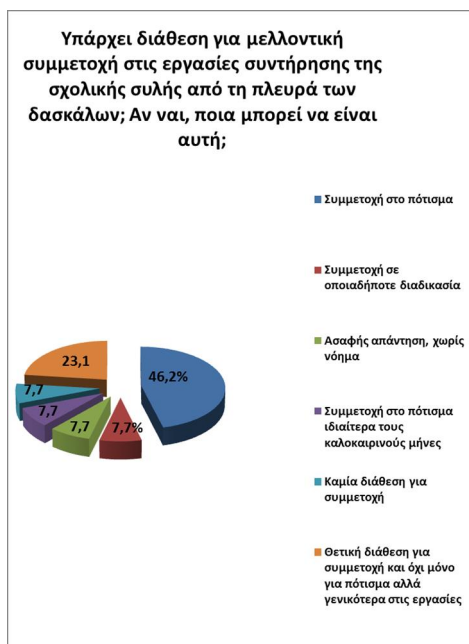
Παράδειγμα 28

Ε: Συμμετείχατε στις εργασίες που έγιναν στην αυλή;

Εκπαιδευτικός 9: Όχι.

Οι δάσκαλοι, λοιπόν, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων δεν συμμετείχαν στις εργασίες διαμόρφωσης της αυλής.

Ακολούθως οι δάσκαλοι ρωτήθηκαν για την «Διάθεση τους για μελλοντική συμμετοχή στις εργασίες συντήρησης της αναμορφωμένης σχολικής αυλής» και προέκυψε από τις απαντήσεις τους το Γραφικό 15.

Γραφικό 15. Διάθεση εκπαιδευτικών για συμμετοχή στη συντήρηση της αναμορφωμένης σχολικής αυλής

Παράδειγμα 29

Ε: Έχετε τη διάθεση να συμμετέχετε στις εργασίες συντήρησης της αυλής;

Εκπαιδευτικός 2: Και συμμετείχα και συμμετέχω. Το καλοκαίρι δυστυχώς, δυστυχώς ή ευτυχώς δεν ξέρουμε, εμείς θα ποτίζουμε.

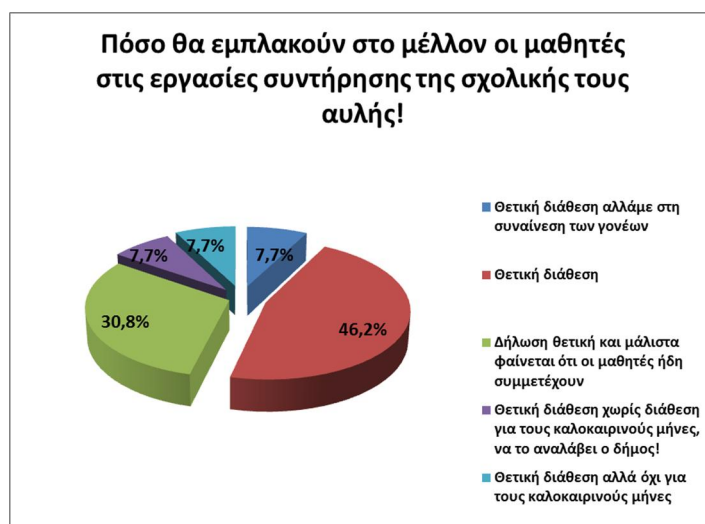
Παράδειγμα 30

Ε: Έχετε την διάθεση να συμμετέχετε στις εργασίες συντήρησης;

Εκπαιδευτικός 9: Με βρίσκεις απροετοίμαστη σ' αυτή την ερώτηση, διότι δεν σκέφτομαι ότι π.χ. θα μπορούσα νάρχομαι να ποτίζω τα λουλούδια.

Από το Γραφικό 15, φαίνεται να υπάρχει ευνοϊκή διάθεση για συμμετοχή στις εργασίες συντήρησης της αυλής κυρίως στο πότισμα, αλλά σε γενικές γραμμές είναι επιφυλακτικοί για τους καλοκαιρινούς μήνες.

Τέλος, οι δάσκαλοι ζητήθηκε να κάνουν μια «Εκτίμηση τους για τη συμμετοχή των μαθητών στις εργασίες συντήρησης της σχολικής αυλής» και οι απαντήσεις τους έδωσαν το Γραφικό 16.

Γραφικό 16. Αποψη εκπαιδευτικών για συμμετοχή των μαθητών στη συντήρηση της αναμορφωμένης σχολικής αυλής

Παράδειγμα 31

E: Οι μαθητές θα βοηθήσουν στη συντήρηση;

Εκπαιδευτικός 1: Απέναντι που το σχολείο δε συμμετείχε καθόλου αν πας και δεις, ήδη το γκαζόν έχει αρχίσει να.....

E: Να χαλάει;

Εκπαιδευτικός 1: Να μαδάει πλέον γιατί τα παιδιά επιτρέπουν στα παιδιά να ξαπλώνουν, να κάνουν πάνω ό,τι θέλουν. Δεν περνούν το μήνυμα στα παιδιά, ξέρω εγώ του σεβασμού.

E: Οι εκπαιδευτικοί; Έτσι είναι;

Εκπαιδευτικός 1: Ναι, από εκεί ξεκινάει όλα. Αν εμένα με βλέπουν πως σέβομαι, θα το σεβαστούν και τα παιδιά. Στη Θεσσαλονίκη δεν ξέρω αν στο είχα πει, είχε βάλει το σχολείο η διευθύντρια, και τέλος πάντων της πρότειναν να κάνουν τοιχογραφίες, ζωγραφίες απ' έξω. Κάναμε και δεξιά και αριστερά. της εισόδου τεράστιες φωτογραφίες στις κολώνες, αναρριχώμενα φυτά, ανάμεσα στις στάσεις γκραβούρες και σε πληροφορώ μέχρι πρότινος δεν είχαν γράψει τίποτα ούτε μ' ένα μαρκαδόρο. Το απέναντι σχολείο πάλι στην ίδια φάση το είχαν ρημάξει ήταν γεμάτο. Σε κάποια φάση ρωτάω κι εγώ, εδώ γιατί δεν γράφετε; Και μου λένε «γιατί εδώ είναι ωραίο γιατί να το γράψουμε;». Δηλαδή βλέπεις τα παιδιά μόνα τους.

E: Έτσι;

Εκπαιδευτικός 1: Να κι εδώ βλέπεις δεν έγινε καμιά καταστροφή.

E: Σας ευχαριστώ.

Παράδειγμα 32

Ε: Οι μαθητές πώς θα μπορούσαν να εμπλακούν στις εργασίες συντήρησης;

Εκπαιδευτικός 7: Να την φροντίζουν, αυτό προσπαθούμε να τους περάσουμε.

Ε: Ωραία!!!

Από το Γραφικό 16, λοιπόν, φαίνεται πως οι δάσκαλοι πιστεύουν πως οι μαθητές θα συμμετέχουν στις εργασίες συντήρησης.

Συμπερασματικά, λοιπόν, από το Κεφάλαιο αυτό μπορούμε να συγκρατήσουμε πως οι δάσκαλοι βλέπουν θετικά τα αλλαγές, θεωρούν πως θα έπρεπε να ερωτώνται σε τέτοιες σοβαρές αλλαγές και πιστεύουν πως θα μπορούσε να αξιοποιηθεί η νέα αυλή για εκπαιδευτικούς σκοπούς χωρίς όμως να έχουν συγκεκριμένη πρόταση γι' αυτό.

3.5. Σχολιασμός αποτελεσμάτων συνεντεύξεων ανοιχτού τύπου

3.5.1. Σχολιασμός Ερωτηματολογίων Μαθητών

Στην έρευνά μας συμμετείχαν 23 μαθητές δημοτικού σχολείου εκ των οποίων 13 ήταν κορίτσια και 10 αγόρια.

Στη πρώτη ενότητα διερευνήθηκε η άποψη της σχολικής κοινότητας σε ότι αφορά την γενικότερη κατάσταση της σχολικής αυλής πριν αλλά και 7 μετά τις παρεμβάσεις. Παρατηρούμε ότι υπάρχει πλουραλισμός διαφορετικών απαντήσεων και τα ποσοστά δείχνουν ότι το 22% των παιδιών πριν την ανάπλαση προτιμούσε το χώρο με τις βρύσες. Ακόμη ένα 13% προτιμούσε το γήπεδο ποδοσφαίρου και το θεατράκι, ενώ ένα 9% αναζητά ένα χώρο που πλέον δεν υπάρχει (το χώρο με τα σκαλιά) όπου τα παιδιά είχαν τη δυνατότητα να μαζεύονται εκεί για ξεκούραση και επικοινωνία. Το 22% των μαθητών σε ερώτηση η οποία αφορά ποιά περιοχή θα αποτελεί το αγαπημένο μέρος στο μέλλον απαντά οι περιοχές με το φυτικό υλικό. Το γεγονός αυτό αποτελεί ένα πρώτο βασικό σημείο στο οποίο αξίζει να σταθούμε. Οι μαθητές έχουν αρχίσει και κατανοούν τις αλλαγές οι οποίες πραγματοποιηθεί στη σχολική τους αυλή και εκτιμούν ιδιαίτερα το φυτικό υλικό το οποίο προστέθηκε. Τα βουναλάκια τα οποία δημιουργήθηκαν αποτελούν μία ιδιαίτερα δημοφιλή περιοχή και τον προτιμά το 17% των μαθητών. Επίσης το 65% των μαθητών φαίνεται ενθουσιασμένο με το πρασίνισμα της σχολικής αυλής. Μάλιστα το 17% εκτιμούν ιδιαίτερα το λαχανόκηπο.

Αξίζει επιπλέον να αναφερθούμε στο γεγονός ότι τα παιδιά σε ερώτηση που αφορούσε τη προγενέστερη κατάσταση της σχολικής αυλής δεν έδωσαν σαφείς απαντήσεις. Δεν ήταν σε θέση να αξιολογήσουν τι ακριβώς τους άρεσε και αυτό αποτελεί ένα γεγονός το οποίο πρέπει να αξιολογήσουμε. Χαρακτηριστική ήταν η απάντηση ενός μαθητή «Σχεδόν όλα ήταν μέσα στο τσιμέντο!!».

Το 82,6% των μαθητών είναι ευχαριστημένο με την νέα μορφή του περιβάλλοντος χώρου της αυλής. Από τις απαντήσεις τους φαίνεται ιδιαίτερος ενθουσιασμός και ιδιαίτερη χαρά για το αποτέλεσμα. Μόνο το 4,3% δηλώνει ότι δεν έμεινε ικανοποιημένο με το αποτέλεσμα. Ακόμη παρατηρούμε ότι το 73,9% έχει αποδεχτεί πλήρως το νέο σχεδιασμό ενώ υπάρχει και ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 17,4% το οποίο θεωρεί πως υπάρχει πλέον περιορισμός χώρου στη σχολική αυλή λόγω της εγκατάστασης των δένδρων. Αξιολογώντας την παραπάνω άποψη μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η αντίδραση

ενός μικρού ποσοστού παιδιών θεωρείται απολύτως φυσιολογική, διότι οι μαθητές είχαν συνηθίσει μία αυλή με υπερβολικά ελεύθερο χώρο στην οποία μπορούσαν να κινηθούν με μεγαλύτερη άνεση, ενώ τώρα θα πρέπει να ανακαλύψουν μία νέα κατάσταση στη σχολική αυλή τους. Με δεδομένη την παραπάνω διαπίστωση δεν μας εκπλήσσει το γεγονός ότι το 21,7% των μαθητών θα ήθελε να τοποθετηθούν περισσότερα παγκάκια για ξεκούραση καθώς επίσης το 13,7% δηλώνει πως θα ήθελε οι τσιμεντένιες επιφάνειες να αντικατασταθούν από φυτικό υλικό.

Στη δεύτερη ενότητα διερευνήθηκε η σχέση των μαθητών με τη σχολική τους αυλή ως χώρος μάθησης, δημιουργίας, ψυχαγωγίας και επαφής με τη φύση.

Αρχικά διερευνήθηκε ο τρόπος με τον οποίο οι μαθητές χρησιμοποιούν στον ελεύθερο τους χρόνο τη σχολική τους αυλή και ερωτήθηκαν ποια δραστηριότητα τους αρέσει να πραγματοποιούν εκεί. Οι απαντήσεις ήταν ποικίλες και αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι μαθητές έχουν συνδέσει τους χώρους με συγκεκριμένες δραστηριότητες. Το 43,5%, ποσοστό που αποτελούν ως επί το πλείστον αγόρια αρέσκεται στο να παίζει ποδόσφαιρο ή μπάσκει στα γήπεδα που υπάρχουν στον προαύλιο χώρο. Το 21,7 των μαθητών απάντησε πως αρέσκεται στο να κάνει βόλτες γενικότερα στο χώρο. Ενώ μόνο ένα 13% ισχυρίζεται ότι αρέσκεται στο να παίζει σε ολόκληρο τον χώρο της αυλής. Εδώ αξίζει να σημειώσουμε ότι τα αγόρια φαίνεται να προτιμούν πιο οργανωμένες μορφές παιχνιδιού σε αντίθεση με τα κορίτσια τα οποία προτιμούν περισσότερο χώρους κοινωνικοποίησης.

Στη συνέχεια οι μαθητές κλήθηκαν να απαντήσουν σε ερώτηση η οποία αφορούσε τη χρήση της σχολικής αυλής σε κάποιο μάθημα πριν τις εργασίες βελτίωσης. Παρατηρήθηκε ότι το 43,5% ισχυρίζεται ότι την σχολική αυλή δεν την χρησιμοποιούν για τις ανάγκες κάποιου μαθήματος. Το 21,7% δηλώνει ότι η σχολική αυλή χρησιμοποιείται αποκλειστικά για το μάθημα της γυμναστικής, ενώ το 17,4% δηλώνει πως έχει γίνει χρήση της αυλής στο πλαίσιο του μαθήματος το οποίο σχετίζεται με το περιβάλλον.

Στη συνέχεια οι ερωτήσεις εξειδικεύτηκαν περισσότερο για να εξακριβωθεί με λεπτομέρεια η συχνότητα χρήσης του προαυλίου χώρου. Το 91,3% των μαθητών δηλώνει πως δεν χρησιμοποιείται η αυλή τους ως μέρος δημιουργίας (χειροτεχνία, μουσική, ζωγραφική). Από την άλλη πλευρά, το 39% των μαθητών δηλώνει πως έχει εμπλακεί σε διαδικασία ποτίσματος φυτικού υλικού (μετά από παρότρυνση του διευθυντή και όχι από προσωπική τους πρωτοβουλία) στη σχολική αυλή και το 60% ισχυρίζεται ότι χρησιμοποιεί την αυλή ως μέρος χαλάρωσης και επικοινωνίας.

Στη 3η και τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου διερευνάται η διάθεση των μαθητών στη διαδικασία ανάπλασης του εξωτερικού χώρου. Είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι το 17,4% των ερωτηθέντων θα ήθελε διαθέσει περισσότερα όργανα παιδικής χαράς ιδιαίτερα κούνιες και τσουλήθρα. Επίσης το ίδιο ποσοστό 17,4% θα ήθελε να διαθέσει η αυλή ακόμα περισσότερο πράσινο και περιμένει με ανυπομονησία να μεγαλώσουν τα δένδρα. Το 30,4% δηλώνει ικανοποιημένο με τη διαμόρφωση της αυλής.

Όσο αφορά τη συμβολή των μαθητών στις εργασίες ανάπλασης της αυλής το 91,3% δηλώνει ότι δεν συμμετείχε σε αυτές τις διαδικασίες. Από την άλλη πλευρά όμως βλέπουμε ότι το 73,9% φαίνεται πολύ θετικό να συμμετέχει στις διαδικασίες γενικότερης φροντίδας του χώρου και ιδιαίτερα στην άρδευση. Ιδιαίτερα σημαντικό θεωρείται το γεγονός ότι το 17,4% των μαθητών φαίνεται θετικό στη συνολική φροντίδα της σχολικής αυλής και να προστατεύσει το χώρο από τυχόν καταστροφές.

Αξιοσημείωτο επίσης είναι το γεγονός ότι το 34,8% των μαθητών θεωρούσε τις ασφαλτοστρωμένες περιοχές της αυλής τους επικίνδυνες ενώ μόλις το 8,7% θεωρεί σήμερα επικίνδυνα τα δένδρα. Τα παιδιά ακόμη βρίσκονται σε μία διαδικασία εξοικείωσης με τη νέα κατάσταση της αυλής και σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα θα αρχίσουν να εντάσσονται στη καθημερινότητά τους νέες δραστηριότητες συμβατές με το νέο χώρο. Επίσης το 21,7% των μαθητών ζητά να προστεθεί περισσότερο πράσινο στην αυλή και ένα 13% θα επιθυμούσε περισσότερους χώρους ξεκούρασης (παγκάκια).

3.5.2. Σχολιασμός Ερωτηματολογίων Εκπαιδευτικών

Στην έρευνά μας συμμετείχαν 13 εκπαιδευτικοί του δημοτικού σχολείου εκ των οποίων οι 11 ήταν γυναίκες και 2 ήταν άνδρες.

Το ερωτηματολόγιο το οποίο χρησιμοποιήθηκε ήταν ανοιχτού τύπου και σκοπός μας ήταν μία πρώτη διερεύνηση της άποψης και των προσδοκιών των εκπαιδευτικών όσο αφορά τη χρήση της σχολικής αυλής πριν αλλά και μετά τις παρεμβάσεις.

Στο σύνολό της η εκπαιδευτική κοινότητα (100%) είχε αρνητική άποψη για τον προαύλιο χώρο του σχολείου πριν τις αλλαγές. Βέβαια κατά τη φάση σχεδιασμού οι προσδοκίες τους είναι διαφορετικές με το 61,5% να έχει υψηλές προσδοκίες και πολύ θετικά συναισθήματα και το 38,5% να έχει χαμηλότερες προσδοκίες για το όλο εγχείρημα.

Στη συνέχεια διερευνήθηκε η άποψη των εκπαιδευτικών μετά τις επεμβάσεις λαμβάνοντας υπόψη τη δυναμική του χώρου. Από τις απαντήσεις που έδωσαν παρατηρούμε πως 46,2% αντιλαμβάνεται θετικά τις αλλαγές, το 38,5% κρατά μία πιο μέτρια στάση στο όλο εγχείρημα και το 7,7% είναι επικριτικό ή ουδέτερο σε ότι αφορά την νέα παιδαγωγική διάσταση που θα έχει η σχολική αυλή. Οι αντιδράσεις των εκπαιδευτικών είναι δικαιολογημένες διότι η νέα διαμόρφωση του προαύλιου χώρου αποτελεί και για τους ίδιους ένα καινούργιο περιβάλλον. Μέχρι τώρα η εκπαιδευτική διαδικασία λάμβανε χώρα στον εσωτερικό χώρο του σχολείου με εξαίρεση το μάθημα της γυμναστικής και μερικές ώρες στο μάθημα της μελέτης του περιβάλλοντος. Ο περιβάλλον χώρος δεν αποτελούσε ένα τόπο συνάντησης και περιβαλλοντικού προβληματισμού για εκπαιδευτικούς και μαθητές διότι δεν διέθετε όλες εκείνες τις παραμέτρους που συμβάλλουν ως προς αυτή την περιβαλλοντική κατεύθυνση. Οι εκπαιδευτικοί αρχίζουν να συνιθίζουν αυτή τη νέα κατάσταση και μάλιστα το 30,8% είναι ευχαριστημένο με τη συνολική διαμόρφωση του χώρου, ένα 15,4% εκτιμά ιδιαίτερα το χώρο με τα λοφάκια που δημιουργήθηκε για να παίζουν οι μαθητές και το 15,4% εκτιμά γενικότερα τη δημιουργία του σχολικού κήπου. Εντυπωσιακό είναι το γεγονός πως το 30,8% των εκπαιδευτικών δεν χρησιμοποιούσε σχεδόν ποτέ την αυλή στο πλαίσιο κάποιου μαθήματος, το 15,4% έκανε χρήση της αυλής στο πλαίσιο του μαθήματος της μελέτης του περιβάλλοντος ενώ το 23,1% των εκπαιδευτικών (γυμναστές) έκανε χρήση της αυλής υποχρεωτικά στο μάθημα της γυμναστικής.

Στο σημείο αυτό θεωρείται απαραίτητο να τονίσουμε ότι οι εκπαιδευτικοί δεν ήταν σε θέση να απαντήσουν σε ερώτηση η οποία αφορούσε το είδος των δραστηριοτήτων που θα πραγματοποιούν στη σχολική αυλή με τους μαθητές. Το 46,2% των εκπαιδευτικών απαντά θετικά σε ερώτημα το οποίο αφορά την αναγκαιότητα βελτίωσης της σχολικής αυλής, ενώ το 15,4% φαίνεται να μην το είχε σχεδόν ποτέ αναλογιστεί.

Αξίζει επίσης να αναφέρουμε πως οι προσδοκίες των εκπαιδευτικών, σε ότι αφορά τη νέα κατάσταση της αυλής, φαίνεται να καλύφθηκαν σε πολλά επίπεδα. Το 15,4% αναφέρει ότι η διαμόρφωση ξεπέρασε τις προσδοκίες του, το 23,1% έμεινε πολύ ευχαριστημένο με το αποτέλεσμα. Ακόμη το 15,4% έμεινε αρκετά ικανοποιημένο και μάλιστα αναφέρει τη βελτίωση του μικροκλίματος στην αυλή. Επίσης ένα ποσοστό της τάξεως του 15,4% περιμένει την τοποθέτηση καθιστικών για περισσότερη ξεκούραση.

Στη συνέχεια το 23,1% των εκπαιδευτικών παραδέχεται ότι υπήρχαν προβλήματα στη σχολική αυλή με κύριο πρόβλημα τη τσιμεντένια επιφάνεια, η οποία θεωρούνταν επικίνδυνη για τους μαθητές. Το 15,4% των εκπαιδευτικών θεωρεί ότι τα προβλήματα δεν έχουν ούτε τώρα αντιμετωπιστεί επαρκώς και πως τα παιδιά μαθαίνουν να λειτουργούν σε οποιοδήποτε περιβάλλον τους δίδεται. Εντυπωσιακό βέβαια είναι το γεγονός πως το 23,1% των εκπαιδευτικών θεωρεί πως τα δένδρα αυτή τη στιγμή έχουν περιορίσει αρκετά τον ελεύθερο χώρο και πως αυτά αποτελούν ένα νέο «πρόβλημα».

Σε ότι αφορά τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών στη διαδικασία σχεδιασμού της σχολικής αυλής δόθηκαν ποικίλες απαντήσεις. Το 15,4% γνώριζε ποιοι θα εμπλακούν στη διαδικασία αλλά δηλώνει ότι δεν τους ζητήθηκε η γνώμη του. Το 7,7% ανέφερε ότι δεν είχε ενημερωθεί από κανέναν για το έργο. Ένα ποσοστό της τάξεως του 7,7% θεωρεί την ερώτηση αστεία «υπονοώντας» ότι δεν υπήρχε περίπτωση να του ζητηθεί η γνώμη του. Ακόμη ένα ποσοστό της τάξεως του 15,4% δηλώνει πως είχε ενημερωθεί για το έργο και μάλιστα έγινε και ένας γόνιμος διάλογος επ' αυτού. Θα άξιζε σε αυτό το σημείο να αναρωτηθεί κανείς γιατί υπήρξαν τόσες πολλές και διαφορετικές απαντήσεις. Μάλιστα ένας εκπαιδευτικός (δηλαδή ένα ποσοστό 7,7%) αναφέρει θεωρούσε περιττές τις αλλαγές αλλά δεν ήθελε να έρθει σε αντιπαράθεση με τον διευθυντή.

Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητο να αναφερθούν οι τρόποι με τους οποίους θα μπορούσαν οι εκπαιδευτικοί να συμβάλλουν στη περαιτέρω βελτίωση της σχολικής τους αυλής. Το 30,8% θεωρεί ότι δεν δύναται αυτή τη στιγμή να κάνει κάτι παραπάνω. Το 7,7% φαίνεται πως δεν κατανοεί τη φύση της ερώτησης (προσωπική μου εκτίμηση είναι ότι δεν θέλει να καταλάβει την ερώτηση και απλά την αποφεύγει...). Το 15,4% προθυμοποιείται να αγοράζει εποχιακά φυτά έτσι ώστε να προσθέτει χρώμα στους χώρους, ενώ το 7,7% δείχνει πρόθυμο να συμμετέχει σε διαδικασίες συντήρησης και υιοθέτησης καλών πρακτικών (πότισμα, υπευθυνότητα για την καλή κατάσταση της αυλής).

Σε ερώτημα το οποίο αφορούσε τη ουσιαστική συμμετοχή των εκπαιδευτικών στο έργο το 46,2% αναφέρει πως δεν υπήρξε καμία εμπλοκή στο έργο ενώ το 15,4% δηλώνει ότι δεν του ζητήθηκε να εμπλακεί σε καμία διαδικασία. Βέβαια ένα ποσοστό της τάξεως του 7,7% δήλωσε πως συμμετείχε ενεργά στις διαδικασίες και το ίδιο ποσοστό (7,7%) ότι είχε έστω μία μικρή συμμετοχή.

Τέλος, σε ερώτημα που αφορούσε την άποψη των εκπαιδευτικών σχετικά με την εμπλοκή των μαθητών σε εργασίες συντήρησης της αυλής το 46,2% δηλώνει θετική διάθεση. Το 30,8% δηλώνει πως τα παιδιά ήδη συμμετέχουν, ενώ ένα 7,7% θεωρεί πως τους καλοκαιρινούς μήνες υπεύθυνος για τη συντήρηση του προαύλιου χώρου πρέπει να είναι ο δήμος και όχι η σχολική κοινότητα.

4.1. Ερωτηματολόγια μαθητών

Στην έρευνά μας συμμετείχαν 23 παιδιά του 1ου Δημοτικού Σχολείου Νέας Ιωνίας Βόλου, εκ των οποίων 13 ήταν κορίτσια και 10 αγόρια. Στη πρώτη ενότητα ερωτήσεων διερευνήθηκε η άποψη της σχολικής κοινότητας όσο αφορά την κατάσταση της σχολικής αυλής μετά τις εργασίες ανάπλασης. Σε ό,τι αφορά τα συναισθήματα που νιώθουν σχετικά με την αυλή του σχολείου τους μετά την ανάπλαση θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι θετικά. Παρατηρούνται συναισθήματα χαράς και ικανοποίησης. Επίσης πολλά παιδιά αντιλαμβάνονται τη διαφορά στο χώρο της αυλής τους και πλέον είναι σε θέση να κάνουν εύστοχες παρατηρήσεις για αυτόν. Αξιοσημείωτη είναι μία παρατήρηση ενός μαθητή ο οποίος δεν θα προλάβει να δει τα φυτά να μεγαλώνουν. Σε ό,τι αφορά τα αγαπημένα μέρη των παιδιών παρατηρείται μία τάση των αγοριών να συγκεντρώνονται στους χώρους που βρίσκονται το γήπεδο μπάσκετ και ποδοσφαίρου ενώ τα κορίτσια προτιμούν μέρη για συζήτηση όπως είναι ο χώρος με τα βουναλάκια που δημιουργήθηκε στη σχολική αυλή. Ο συγκεκριμένος χώρος αποτελεί αγαπημένο σημείο των μαθητών ανεξαρτήτως φύλου διότι τα παιδιά τον χρησιμοποιούν με όποιο τρόπο θέλουν. Συνήθως αποτελεί χώρο για ξεκούραση και επικοινωνία, αλλά και αγαπημένο τόπο για ελεύθερο και απρογραμματίστο παιχνίδι φαντασίας.

Όσο αφορά το φυτικό υλικό παρατηρούμε ότι τα παιδιά εκτιμούν ιδιαίτερα το φυτικό υλικό που προστέθηκε στην αυλή τους και μάλιστα προτιμούν να περνούν τον ελεύθερο χρόνο τους κάτω από τη σκιά των δένδρων. Βέβαια στην ερώτηση ποιος χώρος θα γίνει μελλοντικά ο αγαπημένος σας οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν αρκετά διαφοροποιημένες. Παρατηρούμε μία προσκόλληση στα μέρη που συνήθιζαν τα παιδιά να συχνάζουν όπως είναι ο χώρος του υπόστεγου και ο χώρος που βρίσκονται οι βρύσες του σχολείου. Θα μπορούσαμε εδώ να προσθέσουμε ότι αυτή η προτίμηση τους είναι φυσιολογική διότι τα παιδιά πρώτα πρέπει να αποκτήσουν εμπειρία παιχνιδιού και μετά να επιλέξουν το αγαπημένο τους σημείο στη σχολική αυλή.

Αξίζει επιπλέον να αναφερθούμε στο γεγονός ότι τα παιδιά σε ερώτηση που αφορούσε τη προγενέστερη κατάσταση της σχολικής αυλής δεν έδωσαν σαφείς απαντήσεις. Δεν ήταν σε θέση να αξιολογήσουν τι ακριβώς τους άρεσε και αυτό αποτελεί ένα γεγονός το οποίο πρέπει να αξιολογήσουμε. Χαρακτηριστική ήταν η απάντηση ενός μαθητή «Σχεδόν όλα ήταν μέσα στο τσιμέντο!!».

Είναι χρήσιμο επίσης να τονιστούν τα συναισθήματα που αισθάνονται τα παιδιά μετά τις αλλαγές στη σχολική τους αυλή. Οι αλλαγές και η τοποθέτηση φυτικού υλικού αναζωογόνησε τη καθημερινότητα των παιδιών στην αυλή και πλέον το συναίσθημα που κυριαρχεί είναι η χαρά!. Αυτό συμβαίνει διότι η αυλή πλέον δεν είναι ένα μέρος ανιαρό το οποίο δεν μπορούσε να τους εξάψει τη φαντασία για αυτοσχέδιο ή οργανωμένο παιχνίδι. Τώρα αποτελεί ένα χώρο στον οποίο τα παιδιά θα μπορούν να μετατρέπουν την φαντασία τους σε ενέργεια.

Μάλιστα θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι μαθητές έχουν αρχίσει να αποδέχονται τις αλλαγές στη σχολική τους αυλή. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι η νέα διαμόρφωση της σχολικής τους αυλής τους άρεσει και έχουν αρχίσει να την εξερευνούν.

Στη δεύτερη ενότητα διερευνήθηκε η σχέση των μαθητών με τη σχολική τους αυλή ως χώρος μάθησης, δημιουργίας, ψυχαγωγίας και επαφής με τη φύση.

Στη συγκεκριμένη ενότητα παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό αγοριών έχει την τάση να ασχολείται με πιο οργανωμένα παιχνίδια στο χώρο της αυλής σε αντίθεση με τα κορίτσια τα οποία προτιμούν τις βόλτες σε ολόκληρο το χώρο. Εδώ μάλιστα παρατηρείται ότι οι απαντήσεις των παιδιών δεν σχετίζονται τόσο με τη φύση διότι τα παιδιά μέχρι πρότινος δεν είχαν τέτοιες εμπειρίες στο σχολικό τους περιβάλλον.

Χρειάζεται επίσης να σημειωθεί ότι στην ερώτηση του πόσο συχνά χρησιμοποιείται η αυλή για κάποιο μάθημα το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών απαντά ότι αυτό συμβαίνει ελάχιστες φορές. Αυτό συμβαίνει διότι στις σχολικές αυλές στην Ελλάδα η επαφή με το πράσινο και με το περιβάλλον είναι αρκετά περιορισμένη. Με τον τρόπο που διαμορφώθηκε η σχολική αυλή και με την προσθήκη φυτικού υλικού θα υπάρχει το κατάλληλο υλικό για να μπορέσουν οι δάσκαλοι να "βγουν" από την τάξη και να εντάξουν στην εκπαιδευτική διαδικασία την έννοια της συμμετοχής σε περιβαλλοντικά ζητήματα.

Στη τελευταία ενότητα παρατηρούμε ότι οι μαθητές βλέπουν θετικά όλες τις αλλαγές οι οποίες έχουν γίνει στη σχολική τους αυλή και μάλιστα κάνουν και τα ίδια προτάσεις βελτίωσης της νέας κατάστασης. Για παράδειγμα θα ήθελαν φυσικό χλοοτάπητα στο γήπεδο καθώς και τη κατασκευή ενός νέου γηπέδου. Σε ότι αφορά το φυτικό υλικό περιμένουν με ανυπομονησία να μεγαλώσουν τα δένδρα έτσι ώστε να μπορούν να απολαμβάνουν τη σκιά κάτω από αυτά. Ας σημειωθεί ακόμη ότι ένα μεγάλο ποσοστό των μαθητών δείχνει πρόθυμο να ασχοληθεί με τη περιποίηση του χώρου και με τη φροντίδα του πράσινου της αυλής διατηρώντας το περιβάλλον της καθαρό και καλαίσθητο.

4.2. Ερωτηματολόγιο εκπαιδευτικών

Σκοπός των συνεντεύξεων με τους εκπαιδευτικούς ήταν ο εμπλουτισμός των δεδομένων έτσι ώστε να σχηματιστεί μία πιο ολοκληρωμένη εικόνα σχετικά με τη διερεύνηση της συμπεριφοράς των παιδιών στην αυλή του σχολείου καθώς επίσης και την ανάδειξη των απόψεων των εκπαιδευτικών για τη χρήση της σχολικής αυλής. Στην έρευνά μας συμμετείχαν 13 εκπαιδευτικοί από τους οποίους οι έντεκα ήταν γυναίκες και οι δύο άνδρες.

Οι εκπαιδευτικοί είχαν στο σύνολό τους αρνητική άποψη σε ότι αφορά την αισθητική και λειτουργική αξία της σχολικής τους αυλής. Κατά τη διάρκεια διαμόρφωσης της αυλής παρατηρούμε ότι σχεδόν οι μισοί εκπαιδευτικοί είχαν υψηλές προσδοκίες και θετικά συναισθήματα, ενώ οι υπόλοιποι είχαν μέτριες προσδοκίες και συναισθήματα. Το σημαντικότερο βέβαια ήταν ότι κανείς δεν φάνηκε αδιάφορος κατά τη διάρκεια των εργασιών.

Επιπλέον, σε ότι αφορά την άποψη των εκπαιδευτικών μετά τις επεμβάσεις λαμβάνοντας υπόψη τη δυναμική του χώρου παρατηρούμε ότι υπάρχει ποικιλομορφία στις απαντήσεις τους. Οι περισσότεροι έχουν θετική άποψη και πιστεύουν ότι η νέα διαμόρφωση της σχολικής αυλής θα δώσει νέες διεξόδους στους ίδιους αλλά και μαθητές. Ένα ποσοστό αντιμετωπίζει τις αλλαγές με μέτρια διάθεση και μόνο δύο εκπαιδευτικοί είναι αδιάφοροι και αρνητικοί με τη νέα κατάσταση.

Η νέα διαμόρφωση της σχολικής αυλής αποτελεί ένα γεγονός αρκετά καινούργιο και για τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι δεν είχαν συνδέσει τη χρήση της σχολικής αυλής συμπληρωματικά στο καθημερινό τους πρόγραμμα. Γι' αυτό το λόγο τη

χρησιμοποιούσαν αποκλειστικά στο μάθημα της γυμναστικής και πιο αραιά στο μάθημα της μελέτης περιβάλλοντος. Ο χώρος δεν αποτελούσε ένα τόπο συνάντησης και προβληματισμού με τους μαθητές διότι δεν ήταν σχεδιασμένος για αυτό το σκοπό. Μετά την διαμόρφωση της αυλής παρατηρούμε ότι όλοι οι εκπαιδευτικοί είναι ευχαριστημένοι με το φυτικό υλικό που τοποθετήθηκε και εκτιμούν ιδιαίτερα το γεγονός ότι δημιουργήθηκαν χώροι παιχνιδιού για τους μαθητές (ιδιαίτερη προτίμηση στα λοφάκια). Πέρα από αυτό, από τα αποτελέσματά μας φαίνεται ότι όλοι οι εκπαιδευτικοί αρχίζουν να εξοικειώνονται με τη νέα κατάσταση και σίγουρα στο μέλλον θα χρησιμοποιήσουν τη σχολική αυλή για δραστηριότητες μαζί με τους μαθητές τους. Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε ότι οι εκπαιδευτικοί δεν ήταν σε θέση να απαντήσουν τι είδους δραστηριότητες θα πραγματοποιήσουν στο μέλλον με τις μαθητές.

Αξίζει επιπλέον να αναφερθούμε στο γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι η νέα διαμόρφωση της σχολικής αυλής κάλυψε και τις δικές τους προσδοκίες αλλά και τις προσδοκίες των μαθητών σε πολλά επίπεδα. Ειδικότερα σε ότι σχετίζεται με το λειτουργικό κομμάτι της σχολικής αυλής αλλά και με τις νέες διεξόδους παιχνιδιού και ξεκούρασης που δίδεται στους μαθητές. Ακόμη η βελτίωση του μικροκλίματος ιδιαίτερα τους ζεστούς μήνες αποτελεί ένα γεγονός που δεν περνά απαρατήρητο ακόμη και αν τονίζεται από ένα μικρό ποσοστό των εκπαιδευτικών (μόνο δύο).

Από την άλλη πλευρά οι εκπαιδευτικοί παραδέχονται ότι υπήρχαν προβλήματα στη στο προαύλιο χώρο του σχολείου με κυριότερο τη τσιμεντένια επιφάνεια η οποία ήταν πολύ επικίνδυνη για τους μαθητές. Αλλά αυτό που μας εκπλήσσει αυτή τη στιγμή είναι το γεγονός ότι μικρό ποσοστό εκπαιδευτικών θεωρεί ότι τα δένδρα που τοποθετήθηκαν αποτελούν πρόβλημα λόγο ότι περιορίζουν το χώρο δράσης των παιδιών. Αυτή η θέση των εκπαιδευτικών θεωρούμε ότι είναι δικαιολογημένη διότι σίγουρα χρειάζεται ένας χρόνος για να εξοικειωθεί στο σύνολο της η εκπαιδευτική κοινότητα με τις αλλαγές. Όταν οι εκπαιδευτικοί αρχίσουν να χρησιμοποιούν τη σχολική τους αυλή με τους μαθητές θα εκτιμήσουν τα είδη του φυτικού υλικού που έχουν τοποθετηθεί στο χώρο τους.

Όσο αφορά τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών στη διαδικασία σχεδιασμού της σχολικής αυλής δόθηκαν ποικίλες απαντήσεις. Ένα ποσοστό των εκπαιδευτικών εκφράζει την άποψη ότι γνώριζαν για το σχεδιασμό αλλά στην ουσία δεν τους είχε ζητηθεί η γνώμη τους. Υπήρχαν εκπαιδευτικοί οι οποίοι παραβρέθηκαν σε συναντήσεις που αφορούσαν το έργο διαμόρφωσης της σχολικής αυλής και μάλιστα συμμετείχαν σε ένα γόνιμο διάλογο που αφορούσε τις ανάγκες του σχολείου. Βέβαια υπήρχε εκπαιδευτικός που θεωρούσε όλες τις αλλαγές περιττές και δεν ήθελε να εμπλακεί σε κανένα διάλογο για να μην έρθει σε ανοιχτή αντιπαράθεση με το διευθυντή. Ας σημειωθεί ότι υπήρξε εκπαιδευτικός ο οποίος δήλωσε ότι στη διαδικασία διαμόρφωσης του προαύλιου χώρου θα πρέπει να εμπλέκονται αποκλειστικά οι γυμναστές.

Αξίζει επιπλέον να αναφερθούμε στους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν οι εκπαιδευτικοί να εμπλακούν για να βελτιώσουν ακόμη περισσότερο τη σχολική τους αυλή. Στο συγκεκριμένο ερώτημα οι απαντήσεις ποικίλουν με επικρατέστερη την θέση ότι δεν θεωρούν απαραίτητο αυτή τη στιγμή να συμμετέχουν σε δράσεις για την περαιτέρω βελτίωση της αυλής. Βέβαια οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί συμφωνούν ότι θα μπορούσαν στο μέλλον να συμμετέχουν στο πότισμα του φυτικού υλικού. Ακόμη σε ερώτημα που τέθηκε στους εκπαιδευτικούς σχετικά με τη συμμετοχή των μαθητών στη συντήρηση του σχολικού τους κήπου παρατηρείται μία θετική διάθεση και μάλιστα αναφέρεται ότι οι μαθητές ήδη συμμετέχουν σε διαδικασίες συντήρησης της αυλής.

4.3. Γενικά συμπεράσματα

Από τα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν δόθηκαν απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν.

Έτσι, όσον αφορά τους μαθητές:

1. Η αναμόρφωση στη σχολική αυλή έγινε θετικά δεκτή από την πλειοψηφία των μαθητών που συμμετείχαν στην έρευνα.
2. Η σχολική αυλή με τη νέα πράσινη μορφή της μπορεί να αποτελέσει χώρο ψυχαγωγίας, μάθησης και επαφής με τη φύση για την πλειοψηφία των μαθητών.

Οι μαθητές θα ήθελαν να λαμβάνεται υπόψη η άποψη τους σε κάθε τι που αφορά αλλαγές ενώ είναι θετικά διακείμενοι στο να συμμετέχουν ενεργά στη συντήρηση της πράσινης αυλής τους.

Όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς:

1. Θεωρούν σε γενικές γραμμές θετική την νέα πράσινη μορφή της αυλής.
2. Δεν συμμετείχαν στην πλειοψηφία τους στις εργασίες αναμόρφωσης και είναι διστακτικοί να συμμετέχουν στις εργασίες συντήρησης και βελτίωσης τους. Και
3. Δυστυχώς, στην συντριπτική πλειοψηφία τους, δεν έχουν σχέδιο και συγκεκριμένες προτάσεις για την αξιοποίηση της πράσινης αυλής ως χώρου μάθησης.

- Αθανασοπούλου, Κ. (2005), «Η αλήθεια του σχολείου- Παιχνίδια στην αυλή του σχολείου», *Πρακτικά 1ου Συνεδρίου Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης*, Κόρινθος, Ελλάδα
- Ακύλας, Μ., Λιαράκου Γ. (1999), *Πρασνίζοντας τις αυλές των σχολείων*, Πιλοτικό πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για το Δημοτικό, Αθήνα.
- Bernatzky, A. (1978). *Atmospheric Ecology and Preservation*, Amsterdam Elsevier.
- Basile C. & White C. (2000). Respecting living things: Environmental literacy for young children. *Early Childhood Education Journal* 28(1): 57-61.
- Chen L. & Ng E. (2012). Outdoor thermal comfort and outdoor activities: A review of research in the past decade. *Cities*, 29 (2): 118–125
- Cohen, L. & Manion, L., (1997). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Έκφραση.
- Danks Gamson, S. (2010). *Asphalt to ecosystems. Design Ideas for schoolyard transformation*. Oakland: New Village Press.
- Dyment, J. E. (2005). Green school grounds as sites for outdoor learning: Barriers and opportunities. *International Research in Geographical and Environmental Education* 14(1): 28-45.
- Gaitania N., Mihalakakou G., Santamouris M. (2007). On the use of bioclimatic architecture principles in order to improve thermal comfort conditions in outdoor spaces. *Build. Environ.*, , 42 (1): 317–324
- Κούσουρης, Θ., Παπαδογιαννάκη Γ. (2005). *Περιβαλλοντική αγωγή με διαδραστικά παιχνίδια*, Αθήνα: Gutenberg.
- Lindemann-Matthies, P. (2006). Investigating Nature on the Way to School: Responses to an educational programme by teachers and their pupils. *International Journal of Science Education* 28(8): 895-918.
- Kaplan R. & Kaplan S. (1989). *The experience of nature: A psychological perspective*, New York: Cambridge University Press.
- Karen, M., Tranter, P. (2003). School Grounds as Sites for Learning: making the most of environmental opportunities, *Environmental Education Research*, Vol. 9, No 3, pp. 283-303.
- Kellert, S. (1993). Introduction. In S. R. Kellert & E. O. Wilson (Eds.), *The Biophilia Hypothesis*. Washington, DC: Island Press/Shearwater.
- Learning Outside the Classroom, Manifesto* (2006). Secretary of State for Education and Skills. English, Heritage.
- Malone, K. and Tranter P.J. (2005). “Hanging out in the schoolground”: A reflective look at researching children’s environmental learning. *Canadian Journal of Environmental education* 10: 212-224.
- Malone, K., & Tranter, P. J. (2003). School grounds as sites for learning: making the most of environmental opportunities. *Environmental Education Research*, 9, 283-303.
- Mayer, H., 2008. KLIMES – a joint research project on human thermal comfort in cities. Ber. Meteor. Inst. Univ. Freiburg 17, 101–117.
- Moore, R. & Wong, H. (1997), *Natural Learning: Rediscovering Nature's Way of Teaching*. Berkeley, CA: MIG Communications.

- Nicol, R., Higgins P., Hamish R. and Mannion G. (2007), *Outdoor Education in Scotland: A summary of recent research*.
Scottish Natural Heritage and Learning and Teaching Scotland.
- Nikolopoulou, M., Lykoudis, S., 2007. Use of outdoor spaces and microclimate in a Mediterranean urban area. *Build. Environ.* 42, 3691–3707.
- Rivkin, Mary, 2000. *Outdoor experiences for young children. ERIC Digest, ERIC Clearinghouse on Rural Education and Small Schools, Charleston WV.*
- Rivkin, M. (1997), The Schoolyard Habitat Movement: What it is and why Children Need it, *Early Childhood Education Journal*, Vol. 25, No. 1, pp.61-66.
- Ταμουτσέλη, Κ., Κατσούλη, Β., Νάκου, Α., Παπαδόπουλος, Χ. (2006), «Ελληνική Ενδυμασία: Ξεδιπλώνοντας τον μαγικό κόσμο της Παράδοσης», *Πρακτικά 1ου Διεθνούς Συνεδρίου Λαϊκός Πολιτισμός & Εκπαίδευση*, Βόλος, Ελλάδα.
- Τζακόπουλος Σ., 2019. Σχολικές αυλές στη Θεσσαλονίκη. Καρφίτσα, σελ. 50. <https://www.karfitsa.gr/wp-content/uploads/2019/04/762.pdf>
- Τραγαζίκη, Π., Αθανασόπουλος, Α. (2006), «Ένας σχολικός κήπος εργασίας προσανατολισμένος στην αειφορία», *Πρακτικά 2ου Συνεδρίου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης*, Αθήνα, Ελλάδα.
- Χατζηνικήτα, Β. & Χρηστίδου, Β., (2001). *Μέθοδοι καταγραφής της πρακτικο- βιοματικής γνώσης*, στο Διδακτική των φυσικών επιστημών, τόμος Β, Π.Α.Φ.Α.: Ε.Α.Π.
- Wagner, C. (2000), *Planning School Grounds for Outdoor Learning*, National Clearinghouse.
- Woolner, P. and Tiplady L., 2009. *School gardening as a potential activity for improving science learning in primary schools*.
Paper presented at BERA 2009, 2-5 September, Manchester.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Σχόλια ερωτήσεων των συνεντεύξεων με τους μαθητές .

Ημερομηνία.....

Όνομα παιδιού.....

Τάξη.....

Εισαγωγή

Ενότητα 1η : Διερεύνηση συναισθημάτων και εμπειριών από το χώρο της αυλής

Σου κίνησαν το ενδιαφέρον οι εργασίες βελτίωσης της αυλής του σχολείου; Πώς ένιωθες όταν έβλεπες να εκτελούνται οι

εργασίες; (π.χ. περιέργεια, αδιαφορία, προσμονή για το πώς θα είναι η αυλή μετά, αισιοδοξία για βελτίωση συνθηκών, νέων ευκαιριών για δραστηριότητες και παιχνίδια κ.λπ.).

.....
.....

Σου αρέσει η αυλή του σχολείου με τη μορφή που πήρε μετά τις εργασίες βελτίωσης; Πώς νιώθεις στην αυλή; (π.χ. ικανοποίηση,

ευχαρίστηση, υπερηφάνεια, αδιαφορία, έλλειψη ικανοποίησης, προσμονή για να πάρουν τα φυτά την τελική τους μορφή κ.λπ.).

.....
.....

Ποιο ήταν πριν, ποιο είναι τώρα και ποιο πιστεύεις ότι θα γίνει στο μέλλον (όταν τα φυτά πάρουν την τελική τους μορφή) το

αγαπημένο σου μέρος στην αυλή;

.....
.....

Τι σου άρεσε πριν και τι σου αρέσει τώρα στην αυλή του σχολείου;

.....
.....

Τι δεν σου άρεσε πριν στην αυλή του σχολείου; Πιστεύεις ότι βελτιώθηκε ή θα βελτιωθεί μετά τις αλλαγές; Υπάρχει κάποια από

τις αλλαγές που δεν σου αρέσει ή πιστεύεις ότι έπρεπε να ήταν διαφορετική; Πιστεύεις ότι κάτι δεν έγινε ή δεν έγινε σε σημαντικό βαθμό (π.χ. δεν μπήκαν αρκετά νέα παγκάκια, δεν δημιουργήθηκαν αρκετοί νέοι χώροι πράσινου κοκ).

.....
.....

Ενότητα 2η : Η αυλή ως χώρος μάθησης, δημιουργίας, ψυχαγωγίας, επαφής με τη φύση

Ποια είναι ήταν έως τώρα η αγαπημένη σου δραστηριότητα στην αυλή; Σε ποιο μέρος της αυλής έκανες αυτή τη δραστηριότητα;

Ποιες άλλες δραστηριότητες έκανες στην αυλή; Μετά τις αλλαγές νομίζεις ότι θα αλλάξει κάτι σχετικά με τις δραστηριότητές σου;

.....
.....

Το παιδί χρησιμοποιεί τη σχολική αυλή (διαχωρίστε σε πριν και μετά –έστω και σε επίπεδο προσδοκίας-):

Πριν τις εργασίες βελτίωσης Μετά τις εργασίες βελτίωσης

ως μέρος κάποιου μαθήματος (αν ναι σε ποιο μάθημα και πόσο συχνά;)

.....
.....

ως μέρος δημιουργίας

.....
.....

ως μέρος επαφής με τη φύση

.....

ως μέρος χαλάρωσης και επικοινωνίας

.....

Ενότητα 3η : Διάθεση για συμμετοχή στο σχεδιασμό της αυλής και διερεύνηση της αυτοπεποίθησης

Πως θα ήθελες να είναι η αυλή; Οι εργασίες αναμόρφωσης πιστεύεις ότι θα την βελτιώσουν; Θα ήθελες και κάτι ακόμη;

.....
.....

Ποιες δραστηριότητες θα ήθελες να κάνεις στην αυλή του σχολείου; Οι εργασίες αναμόρφωσης πιστεύεις ότι θα σου δώσουν τη δυνατότητα να κάνεις δραστηριότητες που πριν ήταν δύσκολο ή αδύνατο να γίνουν; Θα ήθελες και κάτι ακόμη;

.....
.....

Οι απόψεις σου για την αυλή πιστεύεις ότι είναι σημαντικές;

.....
.....

Τις ακούει κανείς; Πιστεύεις ότι ελήφθησαν υπόψη κατά το σχεδιασμό της αναμόρφωσης της αυλής;

.....
.....

Πιστεύεις ότι γενικά , μπορείς να κάνεις κάτι για να αλλάξει η αυλή ή να βοηθήσεις στη βελτίωσή της; Έχεις κάποιου είδους ανάμειξη στις εργασίες βελτίωσης; Έχεις τη διάθεση να συμμετέχεις σε εργασίες συντήρησης της αυλής;

.....

.....

Πιστεύεις ότι υπήρχαν πριν ζητήματα ασφάλειας σχετικά με τη χρήση της αυλής; Λύθηκαν κάποια από αυτά με την αναμόρφωση; Τι άλλο προτείνεις να γίνει;

.....

.....

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Σχάρα ερωτήσεων των συνεντεύξεων με τους εκπαιδευτικούς

Συνεντεύξεις με τους εκπαιδευτικούς

Σκοπός των συνεντεύξεων με τους εκπαιδευτικούς είναι ο εμπλουτισμός των δεδομένων που συλλέγονται για τη διερεύνηση της συμπεριφοράς των παιδιών στην αυλή του σχολείου, καθώς και η ανάδειξη των απόψεων των εκπαιδευτικών για την αυλή του σχολείου και των παραγόντων που δρουν απαγορευτικά για τη χρήση της αυλής του σχολείου ως εργαλείο του εκπαιδευτικού τους έργου.

Στο πλαίσιο συμπλήρωσης ερωτηματολογίων μετά τις εργασίες αναμόρφωσης της αυλής σκοπός είναι και η αξιολόγηση των επεμβάσεων και της δυναμικής τους.

Ακολουθεί η σχάρα ερωτήσεων των συνεντεύξεων με τους εκπαιδευτικούς.

Ημερομηνία.....

Όνομα εκπαιδευτικού.....

Ειδικότητα.....

Τάξη στην οποία διδάσκει.....

Πώς σας φαινόταν η αυλή του σχολείου πριν; τι προσδοκίες σας δημιουργήθηκαν κατά τη φάση σχεδιασμού και κατασκευής της αναμόρφωσης; Πως σας φαίνεται η αυλή μετά τις επεμβάσεις λαμβάνοντας υπόψη και τη δυναμική αυτών (τα δένδρα θα είναι σε ώριμο μέγεθος μετά από περίπου 10 έτη);

.....
.....

Τι σας άρεσε πριν σε στην αυλή; Τι σας αρέσει τώρα;

.....
.....

Τι δεν σας άρεσε πριν στην αυλή; Τι δεν σας αρέσει τώρα ή τι πιστεύετε ότι έπρεπε να γίνει αλλιώς;

.....
.....

Χρησιμοποιούσατε πριν την αυλή στο μάθημά σας; Πιστεύετε ότι μετά την αναμόρφωση δημιουργούνται νέες δυνατότητες χρήσης στο πλαίσιο μαθημάτων;

.....
.....

Αν χρησιμοποιούσατε πριν την αυλή στο μάθημά σας, σε ποια μαθήματα και πόσο συχνά, δώστε παραδείγματα δραστηριοτήτων που εξελίσσονται κατά τη χρήση της αυλής. Σε ποια μαθήματα, πόσο συχνά και με τι τρόπο πιστεύετε ότι θα χρησιμοποιείτε την αυλή μετά την αναμόρφωση;

.....
.....
Αν δεν χρησιμοποιούσατε πριν την αυλή στο μάθημά σας, γιατί συνέβαινε αυτό; Τι σας εμπόδιζε; Μετά την αναμόρφωση βελτιώθηκαν οι συνθήκες; Υπάρχουν ακόμη θέματα που αποτελούν αρνητικούς παράγοντες;

.....
.....
Πριν την αναμόρφωση θα θέλατε να είναι διαφορετική η αυλή; Η αναμόρφωση κάλυψε τις προσδοκίες σας; Σε ποιο βαθμό; Τι άλλο πιστεύετε ότι θα έπρεπε να γίνει;

.....
.....
Πώς θα θέλατε να είναι η αυλή πριν την αναμόρφωση ώστε να μπορείτε να τη χρησιμοποιείτε κατά την εκπαιδευτική διαδικασία; Η αναμόρφωση κάλυψε τις ανάγκες σας; Σε ποιο βαθμό; Τι άλλο πιστεύετε ότι θα έπρεπε να γίνει;

.....
.....
Πώς θα θέλατε να είναι η αυλή πριν την αναμόρφωση ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των παιδιών; Η αναμόρφωση κάλυψε τις προσδοκίες σας; Σε ποιο βαθμό; Τι άλλο πιστεύετε ότι θα έπρεπε να γίνει;

.....
.....
Πιστεύετε ότι υπήρχαν πριν ζητήματα ασφάλειας σχετικά με τη χρήση της αυλής; Λύθηκαν κάποια από αυτά με την αναμόρφωση; Τι άλλο προτείνετε να γίνει;

.....
.....
Οι απόψεις σας για την αυλή πιστεύετε ότι είναι σημαντικές;

.....
.....
Τις ακούει κανείς; Πιστεύετε ότι ελήφθησαν υπόψη κατά το σχεδιασμό της αναμόρφωσης της αυλής;

.....
.....
Πιστεύετε ότι γενικά , μπορείτε να κάνετε κάτι για να αλλάξει η αυλή ή να βοηθήσετε στη βελτίωσή της; Είχατε κάποιου είδους ανάμειξη στις εργασίες βελτίωσης; Έχετε τη διάθεση να συμμετέχετε σε εργασίες συντήρησης της αυλής; Πως νομίζετε ότι θα μπορούσε να γίνει αυτό και πως νομίζετε ότι μπορούν να εμπλακούν και οι μαθητές;